

KÖLTSÉGVETÉSI JELENTÉS

2019
SZEPTEMBER

*„Hasznos orvoslással gondoskodni óhajtván a köz hasznáról ...
és az ország jó állapotáról ...”*

Károly Róbert okleveléből – 1318. február

KÖLTSÉGVETÉSI JELENTÉS

Féléves elemzés
az államháztartási folyamatokról

2019
SZEPTEMBER

Kiadja: Magyar Nemzeti Bank

Felelős kiadó: Hergár Eszter

1054 Budapest, Szabadság tér 9.

www.mnb.hu

A Magyar Nemzeti Bank a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvényben meghatározott alapvető feladatai, különösen a monetáris politika meghatározásával és megvalósításával kapcsolatos feladata ellátásának támogatására elemzi a költségvetési hiány és adósság alakulását, figyelemmel kíséri az államháztartás finanszírozását, elemzi a finanszírozásnak a monetáris folyamatokra, a pénzpiacok alakulására, a likviditásra gyakorolt hatását és kutatásokat folytat fiskális politikai kérdésekben.

A Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény értelmében az MNB elnöke a Költségvetési Tanács (KT) tagja, így az MNB-ben rendelkezésre álló szakmai tudás és felhalmozott információ közvetetten támogathatja a KT munkáját. Az MNB a KT stabilitási törvényben meghatározott feladataihoz háttérelmzéseket készít, amelyeket a KT rendelkezésére bocsát. A szélesebb közvélemény a „Költségvetési jelentés” című kiadványból ismerheti meg e szakértői elemzések legfontosabb eredményeit.

Az elemzés Palotai Dániel, Gazdaságtudományi és kiemelt ügyekért felelős ügyvezető igazgató általános irányítása alatt készült. A jelentés elkészítésében a Költségvetési és versenyképességi elemzések és a Közgazdasági előrejelzés és elemzés igazgatóságainak munkatársai vettek részt. A publikációt Matolcsy György elnök hagyta jóvá.

Az elemzés elkészítésekor a 2019. július 20-ig rendelkezésünkre álló információkat vettük figyelembe.

Tartalom

1. Összefoglaló	7
2. A kormányzati szektor 2018. évi egyenlege	12
2.1. A költségvetést megalapozó makrogazdasági prognózisok teljesülése	13
2.2. A költségvetés bevételei	14
2.3. A kiadások alakulása	19
2.4. Önkormányzatok gazdálkodása	26
2.5. Statisztikai korrekció (ESA-híd)	27
2.6. Az államadósság alakulása	27
3. A 2019. évi államháztartási folyamatok várható alakulása	29
3.1. A kormányzati szektor 2019. évi várható eredményszámlázatú egyenlege	29
3.2. A költségvetést megalapozó makrogazdasági prognózis	31
3.3. A központi alrendszer pénzforgalmi bevételei	32
3.4. A központi alrendszer pénzforgalmi kiadásai	38
3.5. Az önkormányzati alrendszer egyenlege	43
3.6. A statisztikai korrekciók (ESA-híd)	43
3.7. Az államadósság 2019-ben várható alakulása	43
4. A 2020. évi államháztartási folyamatok várható alakulása	45
4.1. A kormányzati szektor 2020. évi várható eredményszámlázatú egyenlege	45
4.2. A költségvetést megalapozó makrogazdasági prognózis értékelése	48
4.3. A központi alrendszer pénzforgalmi bevételei	49
4.4. A központi alrendszer pénzforgalmi kiadásai	52
4.5. A helyi önkormányzatok egyenlege	56
4.6. A statisztikai korrekciók (ESA-híd)	56
4.7. Az államadósság 2020-ban várható alakulása	57
5. Költségvetési szabályoknak való megfelelés	58
6. Kiemelt témák	60
6.1. A helyi iparűzési adó alakulása és megoszlása	60
6.2. Az online pénztárgépek bevezetésének hatása a bejelentett forgalomra	62

1. Összefoglaló

Elemzésünk célja, hogy bemutassa a 2018. évi államháztartási folyamatokat, a 2019. évi költségvetés várható alakulását az első félévben rendelkezésre álló költségvetési adatok és az MNB júniusi Inflációs jelentéséhez készült előrejelzése alapján, valamint áttekintést adjon a 2019 júliusában elfogadott 2020. évi költségvetés várható teljesüléséről. Mindezek figyelembevételével értékeljük a költségvetési egyenlegre és az államadósságra vonatkozó nemzeti és európai uniós szabályok 2018. évi tényleges, valamint a 2019. évi és 2020. évi várható teljesüléseit.

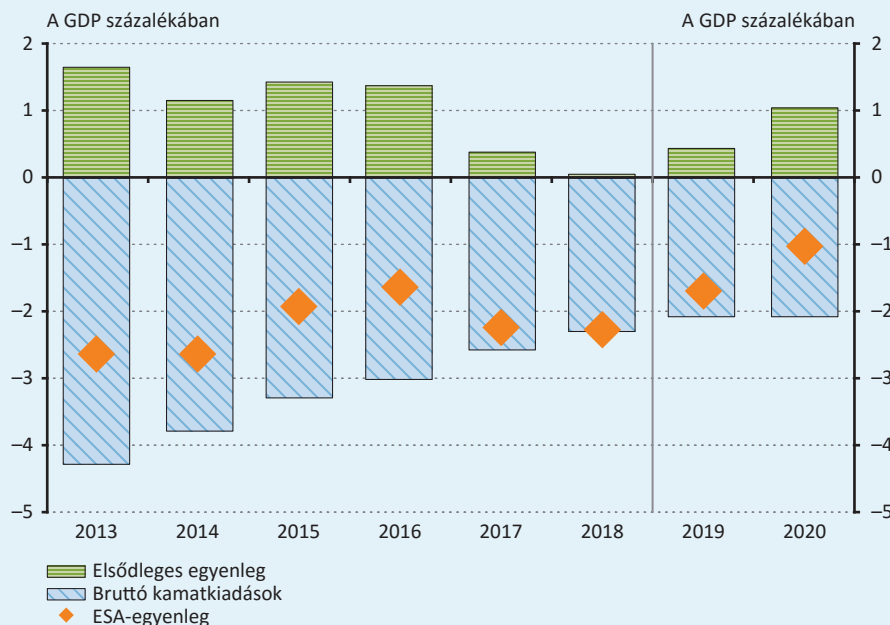
A magyar gazdaság kibocsátása az MNB júniusi Inflációs jelentésének előrejelzése szerint idén 4,3 százalékkal, 2020-ban 3,3 százalékkal emelkedik alapvetően az élénk belső keresletre támaszkodva, amit 2019-ben elsősorban a beruházások növekedése, 2020-ban pedig a munkatermelékenység javulása erősíthet. A fogyasztás és a bérek emelkedése érdemben támogatja az adóbevételek növekedését is. A dinamikus gazdasági növekedés által támasztott munkaerő-kereslet hatására a munkanélküliség 4 százalék alá csökkent. A munkaerő iránt megnövekedett kereslet következtében a feszes munkaerőpiac tartósan erős bérezési alapfolyamatokat eredményez. Ennek következtében, illetve a minimálbér és a garantált bérminimum jelentős emelése nyomán a 2017-es 12,9 százalékos növekedés után 2018-ban 11,3 százalékkal emelkedett a nemzetgazdasági bruttó átlagkereset, és 10 százalék feletti növekedés várható az idei évben is. A fogyasztói árak tavaly 2,8 százalékkal emelkedtek. A Magyar Nemzeti Bank 2019. júniusban publikált Inflációs jelentésében szereplő prognózisa szerint idén 3,2 százalékos, 2020-ban pedig 3,4 százalékos infláció várható.

A kedvező gazdasági környezetben a fiskális politika anticiklikus tartalékot képez a folyamatosan mérséklődő hiány révén, aminek eredményeképpen 2020-ra historikusan alacsony szinten, a GDP 1 százaléka körül alakulhat a deficit. Az ESA-hiány az előzetes adatközlés szerint 2018-ban a bruttó hazai termék 2,2 százaléka volt, 2019-ben várhatóan 1,6 – 1,7 százalék lehet, 2020-ban pedig a növekvő adóbevételek és a kiadások visszafogásának eredményeképpen 0,6 – 1,4 százalékra csökkenhet az Országvédelmi Alap felhasználásának függvényében. Ennél alacsonyabb deficit a rendszerváltás óta nem volt megfigyelhető. Ezzel párhuzamosan az elsődleges többlet folyamatosan emelkedhet, melynek révén a fiskális politika anticiklikus tartalékot képez.

A kamatkiadások 2013 óta tartó GDP-arányos csökkenése mindhárom tárgyalt évben folytatódhat, bár a korábbi évek-nél némiképp lassabb ütemben. Az alacsony hozamkörnyezetben az államadósság ugyanis fokozatosan árazódik át az új hozamszintekre, amely átárazódás a következő években szinte teljes egészében meg is valósul. Az állami kamatkiadások így a GDP 2,1 százaléka alá csökkenhetnek, ami megközelíti az EU-ban megfigyelhető átlagos kiadási szintet.

2018 után a költségvetés pénzforgalmi hiánya 2019-ben is meghaladhatja az eredményszámla deficitet, majd 2020-tól az uniós kiadásokat meghaladó uniós forrásbeáramlás következtében alacsonyabb lehet a pénzforgalmi hiány. 2018-ban a magas pénzforgalmi hiányt elsősorban az okozta, hogy az EU-s kifizetések jelentősen meghaladták a bevételeket. Előrejelzésünk szerint 2019-ben is számottevő előlegkifizetésekre lehet számítani, így idén is magasabb lehet a pénzforgalmi hiány az eredményszámla deficitnél. 2020-ban ugyanakkor már érdemben mérséklődik az uniós kifizetések és a bevételek közötti eltérés, aminek hatására a pénzforgalmi hiány lehet alacsonyabb.

1. ábra
A kormányzati szektor egyenlege

Megjegyzés: Az adatok a nyugdíjrendszer átalakítása miatt 2012-től jelentkező imputált kamatkiadásokat nem tartalmazzák. A 2019. és 2020. évi pontbecslés az Országvédelmi Alap törlését vagy felhasználását a kormányzati hiánycél teljesíthetőségének függvényében tételezi fel. Az Országvédelmi Alap elköltése ugyanis csak abban az esetben lehetséges, ha a hiány nem haladja meg a kitűzött hiánycélt. 2019-ben az Országvédelmi Alap felhasználását, míg 2020-ban a részleges megtakarítását tételezzük fel a pontbecslés során.

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal (KSH), MNB.

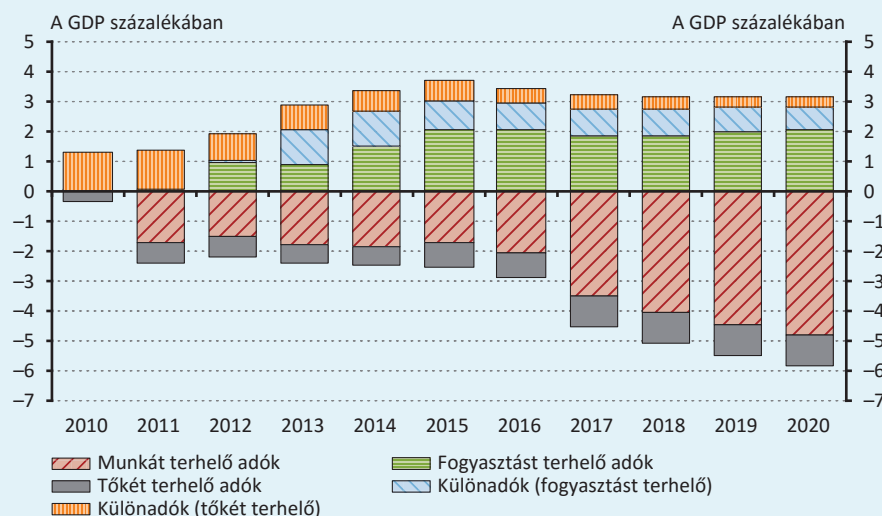
A GDP-hez viszonyított 2,2 százalékos 2018. évi ESA-hiány 0,2 százalékponttal volt kisebb, mint a költségvetési törvényben szereplő előirányzat. A hiánycélnál kismértékben alacsonyabb hiány oka elsősorban a törvényben szereplőnél kedvezőbb makrogazdasági folyamatok miatt jelentkező adóbevételi többlet. Különösen az általános forgalmi adó és a személyi jövedelemadó bevételek alakultak érdemben a törvényi előirányzat felett. Emellett a tervezetthez képest alacsonyabb effektív uniós forrásfelhasználás következtében kevesebb volt a kifizetett önrész is.

A kormányzati szektor GDP-arányos hiánya 2019-ben az 1,6–1,7 százalékos sávban alakulhat az Országvédelmi Alap felhasználásától függően, ami kismértékben alacsonyabb a költségvetési törvényben szereplő 1,8 százalékos hiánycélnál. Prognózisunk szerint az adóbevételek a GDP 0,7 százalékával haladják meg az előirányzatot, amit elsősorban a fogyasztási adókhoz és a gazdálkodó szervezetekhez kapcsolódó többletbevételek okoznak, míg a munkát terhelő adókból származó bevételek elmaradhatnak az előirányzattól. A kiadások esetében az előirányzatnál magasabb értékkel számolunk, amit a Családvédelmi Akcióterv, a nyugdíj- és egészségügyi kiadások, valamint az EU-s kiadásokhoz kapcsolódó önrész magyaráz.

A 2019 júliusában elfogadott 2020. évi költségvetési törvény az ESA-hiányt a GDP 1 százalékában határozta meg, ami prognózisunk szerint az Országvédelmi Alap részbeni megtakarításával érhető el. Előrejelzésünkben a költségvetési törvényhez képest alacsonyabb gazdasági növekedéssel és ebből fakadóan mérsékeltebb adóbevételekkel számolunk a fogyasztáshoz kapcsolódó adóbevételek, a munkát terhelő adók és a gazdálkodó szervezetek befizetései esetében, összesen a GDP mintegy 0,5 százalékának megfelelő mértékben. Az előirányzattól elmaradó bevételeket részben ellensúlyozza, hogy előrejelzésünk szerint az uniós kiadásokhoz kapcsolódó önrész, valamint a babaváró támogatással kapcsolatos kiadások alacsonyabbak lehetnek a költségvetési törvényben feltételezetténél. Mindeközben az Országvédelmi Alap összege az elmúlt éveknél magasabb, a GDP 0,8 százaléka lesz, amely a bevételek előirányzattól való elmaradása esetén is biztosíthatja a hiánycél teljesíthetőségét.

2. ábra

A 2010 és 2019 közötti adóintézkedések statikus költségvetési hatása (kumulált érték)

Megjegyzés: Az ábra az adóintézkedések statikus költségvetési hatásait mutatja. Az intézkedések másodkörös, dinamikus hatásai (pl. magasabb bérdinamika, rejtett gazdaság csökkenése) mérséklék az adócsökkentések költségvetési hatásait.

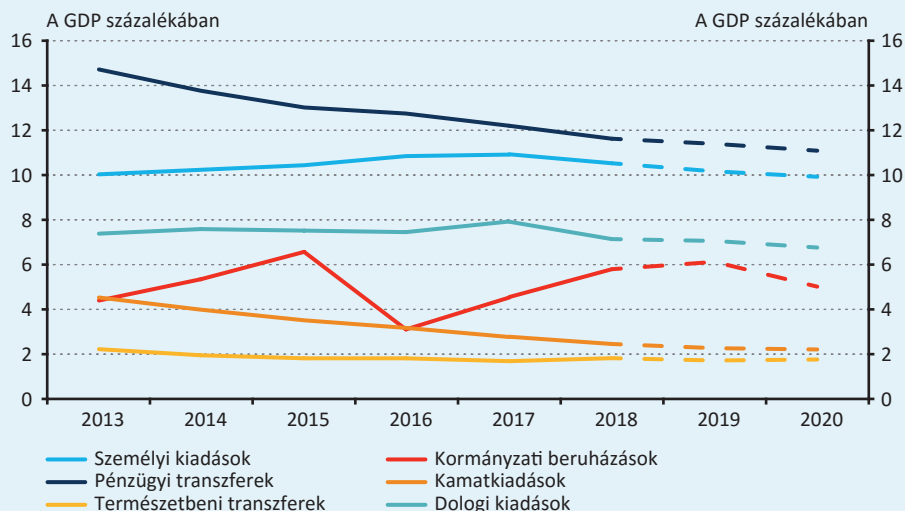
Forrás: MNB-számítás.

Az elsősorban a munkát terhelő adókat érintő jelentős mértékű adócsökkentések eredményeképpen az adócentralizáció a 2016-os 39,2 százalékról 2018-ra 37,5 százalékra mérséklődött, és várakozásunk szerint a csökkenés 2019-ben és 2020-ban is folytatódik. A 2016-ban megkötött háromoldalú bérmegállapodás értelmében mindhárom vizsgált évben tovább csökken a szociális hozzájárulási adó. Tavaly 2,5 százalékponttal, 2019 második félévétől további 2 százalékponttal mérséklődött az adókulcs, amit 2020 folyamán egy újabb 2 százalékpontos csökkenés követhet, ami számításaink szerint százalékpontonként évente a GDP 0,3-0,4 százalékával mérsékli a munkáltatók terheit. Az adókiengedés hatását ugyanakkor tompítja, hogy a szociális hozzájárulási adó kulcsával párhuzamosan a Munkahelyvédelmi Akcióterv keretében igénybe vehető kedvezmények is csökkennek. Szintén mérsékli a jövedelmek adóterhelését az egészségügyi hozzájárulás felső kulcsának fokozatos csökkentése, valamint a végrehajtott adóalap szűkítések (az ingatlan bérbeadás utáni eho eltörlése). 2019-től a nyugdíjas munkavállalók munkabérét terhelő munkavállalói és munkáltatói járulékok jelentősen csökkentek, és 2020-tól bevezetésre kerül a legalább 4 gyermeket nevelő nők teljes szja mentessége, amely hozzájárul a munkát terhelő adók további mérséklődéséhez. A lakosság állampapírok utáni kamatjövedelmének 2019. júniustól bevezetett szja-mentessége szintén hozzájárul az adócentralizáció csökkenéséhez.

A forgalmi típusú adók esetében tovább folytatódik a célzott intézkedések alkalmazása. A 2019 májusában bejelentett, 13+1 intézkedést tartalmazó Gazdaságvédelmi akcióterv értelmében többek között a Családok Otthonteremtési Kedvezménye (CSOK) által érintett kistelepüléseken lévő lakóingatlanokra áfavisszatérítési támogatást igényelni 5 millió forintig építésre, valamint bővítésre és felújításra is. Az általános forgalmi adózásban tovább folytatódott az egyes termékcsoportokra vonatkozó kulcsok célzott csökkentése. A 2018-as célzott áfa csökkentéseket követően idén 18 százalékról 5 százalékra mérséklődött a tej forgalmi adója, illetve további adócsökkentő intézkedés az alanyi adómentesség kiterjesztése az eddigi 8 millió forintról 12 millió forintra. A kereskedelmi szálláshely-szolgáltatás után fizetendő áfa-kulcs a jelenlegi 18 százalékról 2020-ban 5 százalékra mérséklődik, ezzel párhuzamosan a turizmusfejlesztési hozzájárulás fizetési kötelezettségét kiterjesztik ezen szektorra is. 2020. január 1-jétől ismételten a normál 27 százalékos áfa kulcsot kell alkalmazni az új lakóingatlanok értékesítésére. Kivételt képeznek azok a lakóingatlanok, ahol az építéshez szükséges végleges építési engedéllyel már 2018. november 1-jén rendelkeztek. Ebben az esetben egészen 2024-ig alkalmazható az 5 százalékos áfa. Emellett több lépcsőben emelkedik a dohánytermékek jövedéki adója.

3. ábra

A kormányzati szektor kiadásai a GDP százalékában

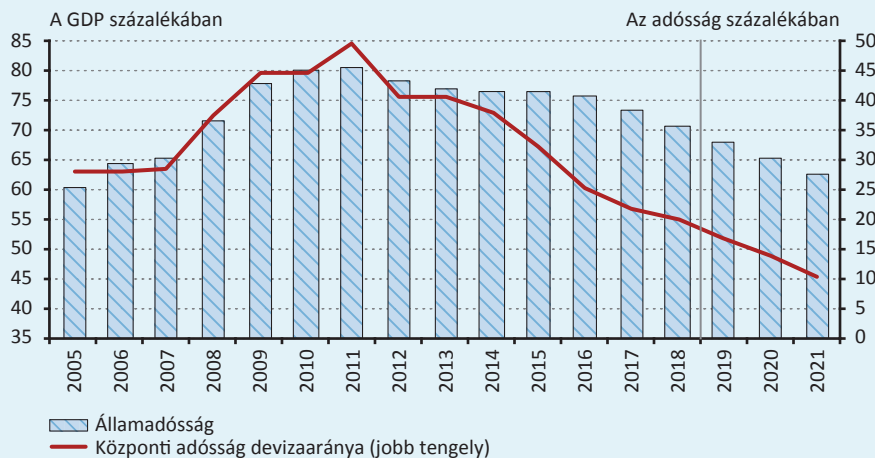
Forrás: KSH, MNB.

Előrejelzésünk szerint tovább csökkenhet a kormányzati kiadások GDP-arányos mértéke. A 2019 második félévétől életbe lépő Családvédelmi Akcióterv intézkedései a kiadások növekedésének irányába hatnak, azonban összességében a pénzügyi transzferek GDP-arányos szintje lassuló ütemben tovább mérséklődhet a nominálisan rögzített vagy inflációval indexált kiadások következtében. A személyi kiadások GDP-arányos szintje enyhén csökken. A beruházások alakulása érdemi volatilitást mutat, elsősorban az uniós támogatások igénybevételével összhangban. Az állami beruházások szintje historikusan magas, így a 2020-ban várt enyhe csökkenés esetén is meghaladhatják a bruttó hazai termék 5 százalékát (3. ábra). A nemzetgazdasági beruházások magas szinten tartásához növekvő mértékben járulhat hozzá a vállalati és háztartási szektor.

Továbbra is fokozatosan mérséklődő adósságráta és dinamikus csökkenő devizaarány jellemző a hazai államadósság alakulására (4. ábra). A GDP-arányos bruttó államadósság 2018 végére 70,8 százalékra mérséklődött az egy évvel korábbi 73,4 százalékos szintről (a legmagasabb év végi értéke 2011-ben 80,5 százalék volt). A következő években az alacsony hiánynak és a robusztus gazdasági növekedésnek köszönhetően tovább folytatódik az államadósság GDP-arányos csökkenése és várhatóan 2019. év végére 68,1 százalékra, majd 2020. év végén 65,4 százalékra mérséklődhet. Az adósságszerkezet kedvező átalakulását támogatja a lakossági állampapír-befektetésekből származó kamatjövedelmek adómentességének és az új lakossági állampapírnak, a MÁP Plusznak a 2019. júniusi bevezetése, aminek értékesítése rendkívüli kereslet mellett zajlott az első másfél hónap során. Ezen állampapír bevezetése is támogatja a devizalejáratok forintból történő refinanszírozását, vagyis az adósság mind nagyobb arányának belföldi kézbe kerülését, aminek köszönhetően a központi kormányzat államadósságának devizaaránya a 2018 végi 20,1 százalékról előbb 16,8 százalékra, majd 14 százalék alá mérséklődhet 2019-ben, illetve 2020-ban.

4. ábra

Az államadósság várható alakulása – előretekintve változatlan, 2018. végi árfolyamon számítva

Forrás: ÁKK, MNB.

A költségvetés ESA-egyenlegére és az adósságra vonatkozó szabályoknak a hazai költségvetési folyamatok 2018-ban megfeleltek és előrejelzésünk szerint a jövőben is összhangban lesznek azokkal. A magyar és az EU-s jogrendben egyaránt alkalmazott 3 százalékos hiánycél várakozásunk szerint mindhárom évben teljesül. Az államadósság éves csökkenése ugyancsak megfelel az Alaptörvény adósságszabályának, az adósságképlet előírásainak, illetve a maastrichti egyhuszados adósságszabálynak. A magyar költségvetés strukturális egyenlege ugyanakkor a tavalyi és az idei évben még nem teljesíti a középtávú költségvetési célt, azonban a 2020. évi költségvetési törvényben foglalt hiánycsökkentés mértéke eleget tehet az európai uniós kritériumnak.

2. A kormányzati szektor 2018. évi egyenlege

A kormányzati szektor 2018. évi ESA-hiánya a GDP 2,2 százaléka volt a 2019. áprilisi EDP-jelentés alapján. A kormányzati szektor eredményszámlázatú hiánya 2012 óta minden évben a GDP 3 százaléka alatt alakult, 2015 óta pedig a GDP 2 százaléka körül teljesült. A 2018. évi eredményszámlázatú hiány alacsonyabb lett a költségvetési törvényben kitűzött 2,4 százalékos kormányzati hiánycélnál és GDP-arányosan megegyezik a 2017. évi eredményszámlázatú deficittel. 2018-ban az elsődleges egyenleg többlete a bruttó hazai termék 0,1 százaléka volt, a bruttó kamatkiadások a GDP 2,3 százalékát tették ki. Összességében tehát 2018-ban folytatódott a korábbi évekre jellemző tendencia: az elsődleges többlet és a kamatkiadások csökkenése mellett alakult ki a 2,2 százalékos GDP-arányos hiány.

A kormányzati szektor 2,2 százalékos ESA-hiánya a központi alrendszer 2,1 százalékos és az önkormányzati alrendszer 0,1 százalékos eredményszámlázatú hiányából tevődött össze. A pénzforgalmi egyenleg és az ESA-egyenleg közötti különbség (ún. ESA-híd) az előző évekhez hasonlóan 2018-ban is ellentétesen alakult a két alrendszerben (1. táblázat). A központi alrendszerben magas pénzforgalmi hiány alakult ki, ami a GDP 3,4 százalékát tette ki, így jelentős mértékben meghaladta az alrendszer ESA-hiányát. Az önkormányzati alrendszer eredményszámlázatú egyenlege ugyanakkor a GDP 0,7 százalékával lett kedvezőtlenebb a pénzforgalmi számlázatú egyenlegmutatójánál. Az eltérő irányú statisztikai korrekciók részben egy közös okra vezethetők vissza: az uniós programokhoz kapcsolódó, a központi költségvetés által az önkormányzatoknak megelőlegezett 269 milliárd forintos uniós támogatás elszámolására. A kormányzati szektoron belülrre történő előlegkifizetés növeli ugyan a központi alrendszer pénzforgalmi hiányát (mint kiadás), de az ESA-elszámolás szerinti kiadásokban az előlegkifizetésű tranzakciók nem kerülnek figyelembevételre. A későbbiekben majd akkor kerülnek elszámolásra, amikor az előlegkifizetés eredeti célja (beruházás vagy egyéb felhasználás) ténylegesen megtörténik. Ez a megközelítés a másik oldalról is igaz: az előlegként kapott bevételek pénzforgalomban ugyan az önkormányzati szektorhoz kerülnek, de az ESA-elszámolás szerint nem tényleges bevételek, mivel a tranzakciók ilyen esetekben csak finanszírozási műveletnek minősülnek, hiszen az így kapott bevételekhez egyelőre nem tartoznak reálgazdasági teljesítések.

1. táblázat

A költségvetési egyenlegmutatók alakulása 2018-ban

	Pénzforgalmi egyenleg	ESA-híd	ESA-egyenleg
	milliárd forint		
Központi alrendszer	-1445	553	-892
Önkormányzatok	254	-297	-42
Kormányzat összesen	-1191	256	-934
A GDP százalékában			
Központi alrendszer	-3,4	1,3	-2,1
Önkormányzatok	0,6	-0,7	-0,1
Kormányzat összesen	-2,8	0,6	-2,2

Forrás: 2019. áprilisi EDP-jelentés, KSH.

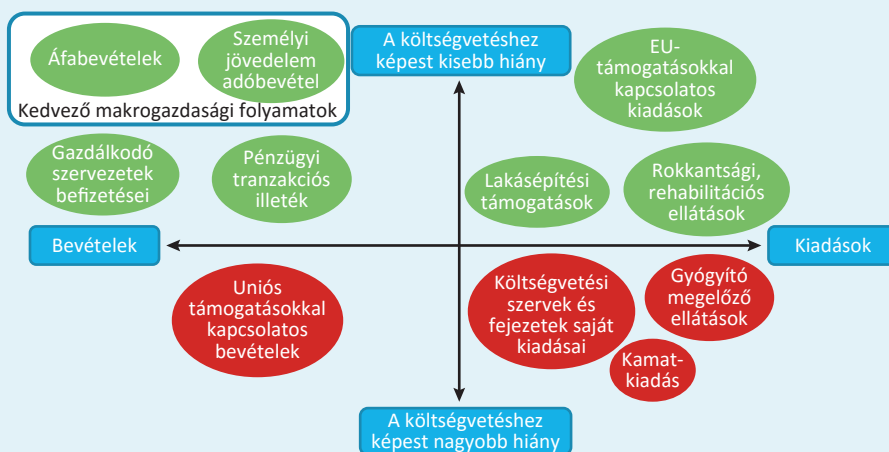
Az **államháztartás** (központi és önkormányzati alrendszer együttesen) 2018. évi **pénzforgalmi hiánya** a 2019. áprilisi EDP-jelentés adatai alapján 1191 milliárd forintot tett ki, amely kismértékben magasabb volt a költségvetési törvényben meghatározott 1158 milliárd forintos pénzforgalmi hiánycélnál.

A központi alrendszer pénzforgalmi hiánya 1445 milliárd forint volt 2018-ban a 2019. áprilisi EDP-jelentés adatai alapján. Az éves pénzforgalmi deficit 84 milliárd forinttal volt magasabb a költségvetési törvényben meghatározott 1361

milliárd forintos hiánycélnál, de érdemben alacsonyabb volt a 2017. évi pénzforgalmi hiánynál. A tervezettnél magasabb pénzforgalmi deficit egyrészt az önkormányzatoknak kifizetett magas uniós előlegekhez kötődik (ez a konszolidált államháztartás szintjén nem okozott magasabb hiányt), másrészt a pénzforgalmi szemléletben realizált uniós bevételek tervezettől elmaradó teljesüléséből adódott. A 2018 során megvalósult adó- és járulékcsoökkentések költségvetési hatását több mint ellentételezték a kedvező makrogazdasági folyamatok. A központi alrendszer adó- és járulékbetételei jelentősen meghaladták a törvényi előirányzatot, a fogyasztáshoz kapcsolódó bevételeknél jelentkezett a legnagyobb többletbevétel, emellett a gazdálkodó szervezetek és a lakosság befizetései is a tervezettnél magasabb összegben alakultak (5. ábra). Az éven belüli pénzforgalmi hiány decemberben jelentősen, 400 milliárd forinttal csökkent, amelyben érdemi szerepe volt annak, hogy az év utolsó hónapjában kiugróan magas összegű uniós támogatások érkeztek a költségvetésbe. Másfelől év végén a realizált adóbevétel többlet egy részének terhére többletkiadások finanszírozására is sor került, ami összesen 184 milliárd forint átcsoportosítását jelentette a 2019. évi Konvergencia Program alapján.

5. ábra

A központi alrendszer 2018. évi költségvetési törvényben meghatározott pénzforgalmi egyenlege és a 2018. évi tényadatok közötti fontosabb különbségek felbontása

Forrás: A 2018. évi költségvetési törvényben szereplő törvényi előirányzatok és a Magyar Államkincstár adatait tartalmazó részletes bevételi és kiadási táblázatok alapján MNB szerkesztés.

2.1. A KÖLSÉGVETÉST MEGALAPOZÓ MAKROGAZDASÁGI PROGNOZISOK TELJESÜLÉSE

A magyar gazdaság reálnövekedése tavaly 4,9 százalék volt, ami 0,6 százalékponttal felülmúlta a 2018-as költségvetési törvény tervezésekor feltételezett növekedési prognózist. A belföldi felhasználás kedvezőbben alakult a kormányzat előrejelzésénél. A felhasználás komponensei közül a bruttó állóeszköz-felhalmozás a költségvetési törvény elkészítésekor feltételezett dinamikánál nagyobb mértékben bővült, a háztartások fogyasztási kiadása lényegében megegyezett a kormányzati prognózissal, míg a közösségi fogyasztás az előrejelzésnél alacsonyabban alakult.

A bruttó átlagkereset növekedési üteme tavaly meghaladta a 11 százalékot, melyhez a feszes munkaerőpiac mellett a bérmegállapodás, és azon belül a minimálbér és a garantált bérminimum emelése is hozzájárult. A nemzetgazdasági foglalkoztatottság 1,1 százalékkal bővült. A tervezett meghaladó bériáramlás a költségvetés bevételeit az adóalapok bővülésén keresztül növelte – mérsékelve a szociális hozzájárulási adó adókulcs-csökkentéséből származó bevételkiesést.

A kormányzat 2018-ra a háztartások vásárolt fogyasztásának 5,4 százalékos emelkedését feltételezte, amelynél 0,1 százalékponttal alacsonyabb kiadásnövekedés valósult meg. A háztartások fogyasztási kiadásainak bővülését támogatta a magas bériáramlás.

2. táblázat

A 2018. évi költségvetési törvényben szereplő prognózis és a tényadatok összevetése

(százalék)

	Kormányzati előrejelzés	Tény
GDP	4,3	4,9
Export	6,5	4,7
Import	8,2	7,1
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	12,9	16,5
Háztartások fogyasztási kiadása	5,4	5,3
Közösségi fogyasztás	0,9	0,0
Fogyasztóiár-index	3,0	2,8
Bruttó átlagkereset	8,8	11,3

Forrás: KSH, 2018. évi költségvetési törvény.

A **fogyasztóiár-index** tavaly a kormányzati előrejelzésben várt 3,0 százalékhelyett 2,8 százalékkal növekedett, ezen belül az indirekt adóhatásoktól szűrt maginfláció 2,4 százalékkal emelkedett. Az infláció alakulását 2018 folyamán döntően az üzemanyagok és a feldolgozatlan élelmiszerek árai határozták meg. A tavalyi év második felében a volatilis, világpiaci nyersanyagárak mozgására érzékeny tételek a hazai infláció szokásosnál nagyobb változékonyságát okozták. A tartósabb inflációs tendenciákat megragadó mutatók (adószűrt maginfláció, keresletérzékeny, illetve ritkán változó árú termékek inflációja) a tavalyi év első felében 2 százalékhelyett körül alakultak, majd fokozatosan emelkedtek.

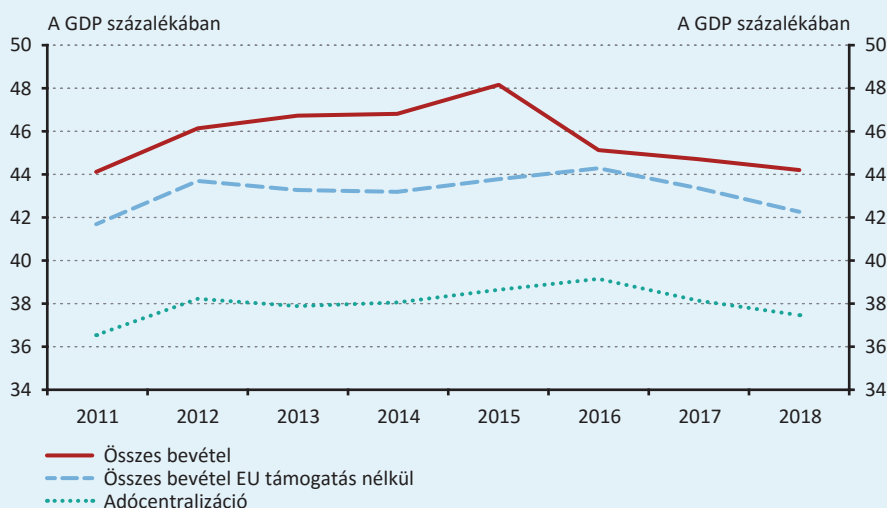
A nemzetgazdaság **bruttó állóeszköz-felhalmozása** a kormányzati előrejelzésben várt 12,9 százalékhelyett 16,5 százalékkal emelkedett, amihez mindhárom szektor (vállalatok, állam, lakosság) beruházási aktivitása pozitívan járult hozzá. A dinamikus növekedést érdemben támogatták a feldolgozóipar, elsősorban a nagy súlyú járműipar jelentős mértékű beruházásai, illetve a vállalati hitelpiac dinamikus bővülése. Az állami és az állami szektorhoz szorosan kötődő ágazatok uniós és saját forrásokból megvalósított fejlesztései is bővültek, míg a lakáspiac élénkülésével összhangban emelkedtek a lakossági beruházások, amit az otthonteremtési programok is támogattak.

2.2. A KÖLTSÉGVETÉS BEVÉTELEI

A kormányzati szektor eredményszámlázatú bevételei a GDP 44,2 százalékát tették ki 2018-ban, ami 0,5 százalékpontos csökkenést jelent 2017-hez képest. A csökkenést elsősorban az adócentralizáció 0,7 százalékpontos mérséklődése okozta, míg az államháztartásnak nyújtott uniós transzferek 2017-hez hasonlóan 2018-ban is emelkedtek.

6. ábra

A kormányzati szektor eredményszámlázatú bevételei és az adócentralizáció mértéke

Forrás: KSH, MNB.

Az adócsökkentések következtében az adócentralizációs ráta a 2017. évi 38,2 százalékról 37,5 százalékra csökkent 2018-ban (6. ábra). Az adócentralizáció 2018. évi mérséklődését több adócsökkentés együttesen eredményezte, amelyek elsősorban a munkát terhelő adókat érintették, illetve kisebb, a fogyasztást és a tőkét terhelő adókat is mérsékeltek. 2018-ban a kétgyermekes családoknak járó családi adókedvezmény mértéke a gyermekenként járó havi 15 ezer forintról 17,5 ezer forintra emelkedett, míg a hat éves bérmegeállapodás alapján tovább folytatódott a szociális hozzájárulási adó kulcsának csökkentése, ami a 2017. évi 22 százalékról 19,5 százalékra mérséklődött 2018 januárjától. Az egészségügyi hozzájárulás felső kulcsa szintén 19,5 százalékra csökkent és megszűnt az ingatlan-bérbeadási tevékenységből származó jövedelmeket terhelő egészségügyi hozzájárulás. Az általános forgalmi adózásban folytatódott az egyes termékcsoporthoz tartozó célzott kulcsok csökkentése. 2018 januárjától az éttermi étkezés és az internet-használati díj után fizetendő áfa 18 százalékról 5 százalékra, a hal, illetve a sertéshúsok áfakulcsa 27 százalékról 5 százalékra csökkent. A kisvállalati adó kulcsa 2018 elején 14 százalékról 13 százalékra mérséklődött. A dohánytermékek után fizetendő jövedéki adó viszont emelkedett 2018. szeptemberében. A GDP-arányos adóbevételek növekedéséhez a gazdasági tevékenységek fokozatos felfutása is hozzájárulhatott, elsősorban az áfabevételeken keresztül.

A központi alrendszer pénzforgalmi bevételei 206 milliárd forinttal maradtak el az előirányzatoktól (3. táblázat). Az előirányzatnál jelentősen alacsonyabb összegű bevételt ért el a költségvetés az uniós támogatásokhoz kapcsolódó bevételek előirányzatánál, amit elsősorban az új ciklushoz tartozó számlás kifizetések és előlegfelhasználás vártnál lassabb emelkedése okozott. A központi alrendszer adó- és járulékbetételei ugyanakkor jelentősen meghaladták a törvényi előirányzatot. Az előirányzathoz képest a fogyasztáshoz kapcsolódó bevételeknél jelentkezett a legnagyobb többletbevétel (146 milliárd forint), de a gazdálkodó szervezetek befizetései és a lakosság befizetései is a tervezettnél magasabban alakultak. A költségvetés adó- és járulékbetételeinek alakulására – az egyes intézkedések mellett – kedvező hatással volt a feltételezettnél jobb makrogazdasági pálya. Az áfabevételek esetében a bruttó befizetések mintegy 13 százalékkal emelkedtek 2018-ban a bázisévhez képest, amiben szerepet játszott a kötelező online számlázás 2018. júliusi bevezetése is. A bérekhez kapcsolódó bevételek a bruttó bér- és keresettömeg dinamikus növekedésével összhangban 12 százalékot meghaladó ütemben emelkedtek 2018-ban.

A gazdálkodó szervezetek befizetései a költségvetési törvény előirányzatát 75 milliárd forinttal haladták meg. Ezen belül a **társasági adóbefizetések** 11 milliárd forinttal lettek magasabbak az előirányzatnál, alapvetően a vártnál jobb gazdasági teljesítménynek köszönhetően. A **kisvállalati adóbevételek** (KIVA) 14 milliárd forinttal, míg a **kisadózók tételes adójából** (KATA) származó bevételek 12 milliárd forinttal haladták meg a költségvetési törvény előirányzatát. Mindkét esetben az adónemeket újonnan választó adózók száma jelentősen magasabb lett az előirányzat által feltételezethez képest. E folyamat az **egyszerűsített vállalkozói adót** (EVA) is érintette, ahol a befizetések 15 milliárd forinttal maradtak el az előirányzattól. A korábban az EVA szabályai szerinti adózást választó adózók egy része a KATA, illetve a KIVA szabályai szerinti adózásra váltottak 2018 során. A folyamatot erősítette, hogy 2018. december 20-tól kezdődően a vállalati adózók már nem léphettek be újonnan az EVA adózók körébe.

A **bányajáradékból** származó bevételek 7 milliárd forinttal haladták meg a törvényi előirányzatot, mivel az energiahordozók ára a törvény makrogazdasági feltételezésénél nagyobb mértékben növekedett, ami magasabb adóbefizetéshez vezetett. Az előirányzathoz képest bevételi többlet jelentkezett az **energiahordozók jövedelemadójánál** (8 milliárd forint), illetve az **elektronikus útdíjnál** (6 milliárd forint) is. Az **egyéb adók és befizetések** soron 28 milliárd forint felülteljesüléssel zárt a költségvetés a 2018. évi költségvetési törvény előirányzatához képest. A kisebb bevételi tételek közül kiemelkedik a **bírságbevétel**, amelyből 20 milliárd forintnyi többletbevétel származott.

A 2017-es évhez viszonyítva összesen 142 milliárd forinttal csökkentek a gazdálkodó szervezetek befizetései. A társasági adó esetében megfigyelhető 245 milliárd forintnyi csökkenést a Növekedési Adóhitel okozta, ugyanis a 2015. évi társasági adókötelezettség után megállapított nagyszámú Növekedési Adóhitel befizetése 2017 végén befejeződött. A pénzügyi szervezetek különadójából származó bevételek 9 milliárddal csökkentek, a hitelintézetek befizetése szintén mérséklődött az előző évhez viszonyítva. Az EVA-bevétel 10 milliárd forinttal lett alacsonyabb az előző évhez képest az adózók létszámának csökkenése miatt.

A gazdálkodó szervezetek befizetései közül több tételnél is emelkedtek a bevételek 2018-ban a bázisévhez képest. A kisadózók tételes adójából származó bevételek 27 milliárd forinttal, a KIVA-befizetések 19 milliárd forinttal haladták meg a megelőző év értékeit. Mindkét adónem esetében az adózók számának erőteljes növekedése volt megfigyelhető 2018 folyamán. A **reklámadóbevételek** 12 milliárd forinttal növekedtek 2017-hez képest, a bevételek emelkedését a 2014 és 2017 májusa között befizetett reklámadó visszatérítése indokolta, amelyet nagyrészt 2017 második felében teljesített az adóhivatal.

A bányajáradékból származó befizetések 15 milliárd forinttal nőttek 2018-ban, amit az energiahordozók árának jelentős növekedése okozott. A rehabilitációs hozzájárulásból származó bevételek 2018-ban a 2017-ben befizetett 81 milliárd forintról 92 milliárd forintra nőttek. Az adónemből származó befizetések a mindenkori minimálbér szintjéhez kötöttek, így a növekményt a 2016. év végi háromoldalú bérmegállapodás révén 2018. januárban 8 százalékkal megemelt minimálbér indokolja.

3. táblázat

A központi alrendszer 2017. és 2018. évi részben konszolidált pénzforgalmi bevételei

(milliárd forint)

	2017	2018		
	Tény	Törvényi előirányzat	Tény (előzetes)	Eltérés (tény – előirányzat)
KÖZPONTI ALRENDSZER ADÓ- ÉS JÁRULÉKBEVÉTELEI	13 706	14 287	14 628	341
Gazdálkodó szervezetek befizetései	1 572	1 354	1 430	75
Társasági adó	625	370	380	11
Pénzügyi szervezetek különadója	64	50	53	3
Egyes ágazatokat terhelő különadó	1	0	1	1
Egyszerűsített vállalkozási adó	64	70	54	-15
Bányajáradék	29	37	44	7
Játékadó	27	26	29	3
Energiaellátók jövedelemadója	53	52	60	8
Kisadózók tételes adója	98	113	125	12
Kisvállalati adó	22	27	42	14
Elektronikus útdíj	174	178	184	6
Közműadó	55	55	54	-1
Egyéb adók és befizetések	360	363	391	28
Reklámadó	0	14	12	-2
Fogyasztáshoz kapcsolt adók	4 879	5 266	5 412	146
Általános forgalmi adó	3 525	3 839	3 929	90
Jövedéki adó	1 022	1 099	1 112	13
Regisztrációs adó	25	24	25	1
Távközlési adó	54	52	54	2
Pénzügyi tranzakciók illeték	217	205	233	29
Biztosítási adó	36	35	40	5
Turizmusfejlesztési hozzájárulás	0	11	19	8
Lakosság befizetései	2 147	2 338	2 425	88
Személyi jövedelemadó	1 920	2 096	2 177	81
Illetékbefizetések, egyéb adók	182	198	200	2
Gépjárműadó	46	44	48	4
Elkülönített alapok adó és járulékbefizetései	529	356	373	17
Társadalombiztosítási alapok adó és járulékbefizetései	4 579	4 973	4 988	15
Szociális hozzájárulási adó és járulékok	4 257	4 645	4 649	4
Egyéb járulékok és adók	322	329	339	11
EU-TÁMOGATÁSOKKAL KAPCSOLATOS BEVÉTELEK	1 237	1 990	1 331	-659
EGYÉB BEVÉTELEK	490	277	389	112
Állami vagyonnal kapcsolatos bevétel	266	96	185	88
Központi ktv. egyéb bevételei	77	43	58	15
Társadalombiztosítási alapok egyéb bevételei	43	38	36	-2
Elkülönített alapok egyéb bevételei	104	100	110	10
BEVÉTELI TÉTELEK ÖSSZESEN	15 433	16 554	16 347	-206

Megjegyzés: 1) A Magyar Államkincstár 2018. évi zárszámát megelőző adatait tartalmazó részletes bevételi és kiadási táblázatokban szereplő 2018-as pénzforgalmi egyenleg kismértékben eltér a 2019. áprilisi EDP-jelentés alapján készített összefoglaló táblázatban szereplő értéktől.

Forrás: 2018. évi költségvetési törvény, Magyar Államkincstár.

A **fogyasztási adókból származó bevételek** pénzforgalmi szemléletben 146 milliárd forinttal alakultak magasabban a 2018. évi költségvetési törvény előirányzatához képest.

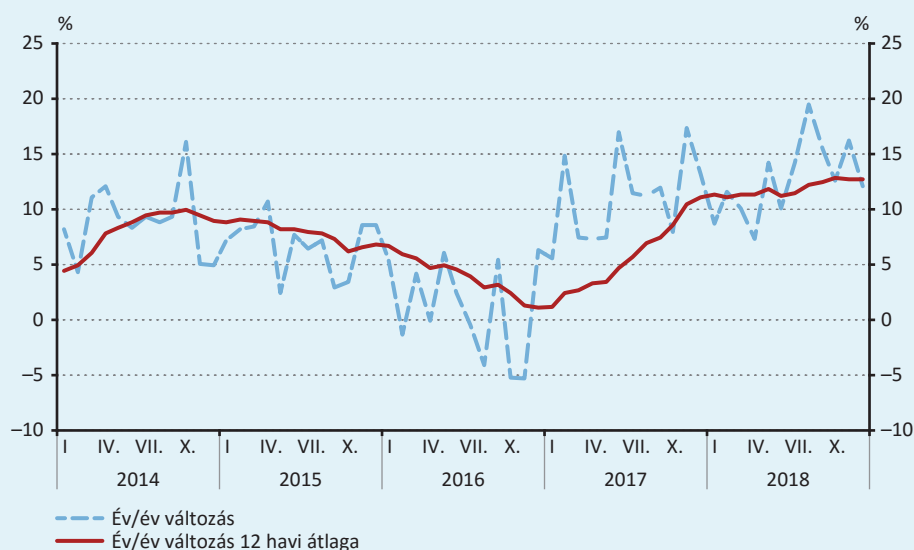
Az **általános forgalmi adóból** származó nettó bevétel 3929 milliárd forintot tett ki 2018-ban, ami 90 milliárd forinttal haladta meg a törvényi előirányzatot. A 2017. évi általános forgalmi adóbevételhez képest a pénzforgalmi bevétel növekedési üteme 11,4 százalékos volt, ami meghaladja a korábbi évek növekedési dinamikáját. Jelentősen megváltoztatta a visszaautalások éven belüli lefutását, hogy 2018 januárjától 45 napról 30 napra csökkent a megbízhatónak ítélt adózók számára a visszaautalási határidő. Emiatt a nettó bevételeknél pontosabb képet fest a bevételi folyamatokról, illetve a várható eredményszemléletű bevételről a bruttó befizetések alakulása, amely tavaly jelentős mértékben, 12,8 százalékkal emelkedett az előző évhez képest. Feltételezhető, hogy a bevételek emelkedése részben összefügg a kötelező online számlázás 2018. júliusi bevezetésével, a bruttó befizetések előző év azonos időszakához viszonyított növekedése ugyanis 2018 során az első félévben megfigyelt 10 százalékról 15 százalékra emelkedett a második félév során (7. ábra).

Jövedéki adóbevételekből összességében 13 milliárd forinttal több bevétele származott a költségvetésnek a törvényi előirányzathoz képest. A jövedéki adóbevétel növekedési üteme 8,8 százalékos volt 2017-hez képest, amihez nagyban hozzájárult a dohány jövedéki adóból származó bevételek 21 százalékos növekedése. Ez nagyrészt bázishatással magyarázható, 2017 áprilisától ugyanis a termék árát tartalmazó adójegy helyett kizárólag az árat nem tartalmazó zárjeggyel ellátott dohánygyártmány bocsátható szabad forgalomba, ami a készletek leépítésére ösztönözte 2017-ben a kereskedőket. Másrészt a növekedéshez hozzájárult a dohány jövedéki adó évközből megvalósult emelése is.

7. ábra

A bruttó áfabevételek változása az előző év azonos időszakához viszonyítva

(százalék)

Forrás: Magyar Államkincstár, MNB-számítás.

A **pénzügyi tranzakciós illetékbevétel** 29 milliárd forinttal, azaz mintegy 14 százalékkal meghaladta a törvényi előirányzatot. Az adónemből származó bevétel már 2017-ben is 11 milliárd forinttal meghaladta a tervezett értéket az előirányzat óvatos tervezése miatt. A bevétel növekedési üteme meghaladta a 7 százalékot, így az adónemből származó bevétel megközelítette a GDP 0,6 százalékát.

A **lakossági adó- és illetékbecfizetések** 2018-ban együttesen 2425 milliárd forint bevételt jelentettek a központi költségvetésnek, így 88 milliárd forinttal, azaz mintegy 4 százalékkal meghaladták a törvényi előirányzatot. A lakosság befizetései a 2017. évi bevételi összeghez képest jelentősen, 13 százalékkal emelkedtek, amit a személyi jövedelemadó bevételek esetében a dinamikus nemzetgazdasági bérnövekedés, az illetékbevételek esetében az élénk ingatlanpiaci forgalom okozott.

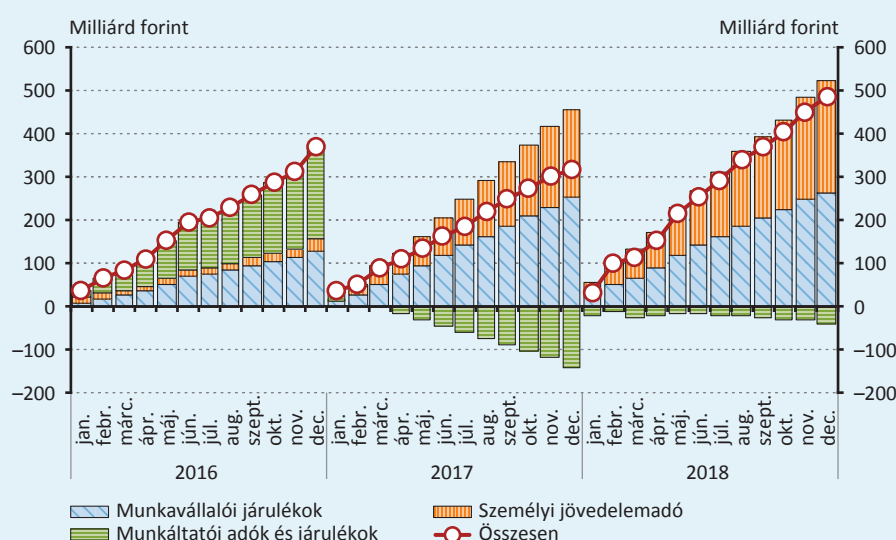
Személyi jövedelemadóból a tavalyi évben 2177 milliárd forint bevétel érkezett a költségvetésbe, ami mintegy 80 milliárd forinttal meghaladta a törvényi előirányzatot. A bevételek 2018-ban a 2017. évi befizetésekhez képest több mint 13 százalékkal emelkedtek, ami a nemzetgazdasági bruttó bér- és keresettömeg jelentős bővüléséhez köthető. 2018-ban a hazai bruttó átlagkereset 11,3 százalékkal emelkedett, míg a foglalkoztatottak létszáma 1,1 százalékkal növekedett 2017-hez képest. A személyi jövedelemadó alakulását 2018-ban számos kisebb költségvetési hatású, de az adóadminisztrációt könnyítő intézkedés befolyásolta, valamint a korábban törvényben előírt módon tovább emelkedett a kétgyermekesek családi adókedvezménye a korábban gyermekenként havonta igénybe vehető 15 ezer forintról 17,5 ezer forintra.

Az **illetékbevételek** 2018. évi előirányzata 187 milliárd forintot tett ki, amit az éves tényadatok kismértékben felülmúltak az élénkülő lakáspiaci folyamatok következtében.

8. ábra

A munkát terhelő adóbevételek változása az előző év azonos időszakához viszonyítva

(évkezdettől kumulált adatok)

Forrás: Magyar Államkincstár.

Az **elkülönített és társadalombiztosítási alapok adó- és járulékbévételei** összesen 5361 milliárd forintnyi összeget jelentettek 2018-ban az államháztartás számára, ami 32 milliárd forinttal haladta meg a költségvetési törvény előirányzatát. A **munkavállalói, illetve a munkáltatói adó- és járulékbévételek** alapvetően a törvényi előirányzattal összhangban alakultak, az eltérés egyes kisebb adónemek vártnál magasabb teljesüléséhez kapcsolódott. A szakképzési hozzájárulásból, a baleseti adóból, valamint a népegészségügyi termékadóból származó befizetések meghaladták a költségvetési törvény előirányzatát, míg az egészségügyi hozzájárulás bevételei valamelyest elmaradtak attól. 2018-ban a megelőző évi 5 százalékpontos csökkenés után újabb 2,5 százalékponttal 19,5 százalékra mérséklődött a szociális hozzájárulási adó kulcsa, valamint ezzel párhuzamosan az egészségügyi hozzájárulás felső kulcsa. Az adókulcs csökkenése nominálisan 11 százalékos adókiengedést jelentene, ugyanakkor a szociális hozzájárulási adóbevételek ennél kisebb mértékben, mindössze 1,9 százalékkal mérséklődtek, ugyanis a bruttó bérek és a foglalkoztatás emelkedése nagyrészt ellensúlyozták az adócsökkentés hatását. A **munkavállalói járulékbévételek** 2018-ban a nemzetgazdasági bruttó bér- és keresettömeg dinamikus növekedésével összhangban 12,4 százalékkal bővültek az előző évhez képest. A bérekhez és egyéb jövedelmekhez kapcsolódóan a tavalyi évben összesen mintegy 490 milliárd forinttal több bevételt realizált a költségvetés, mint egy évvel korábban (8. ábra).

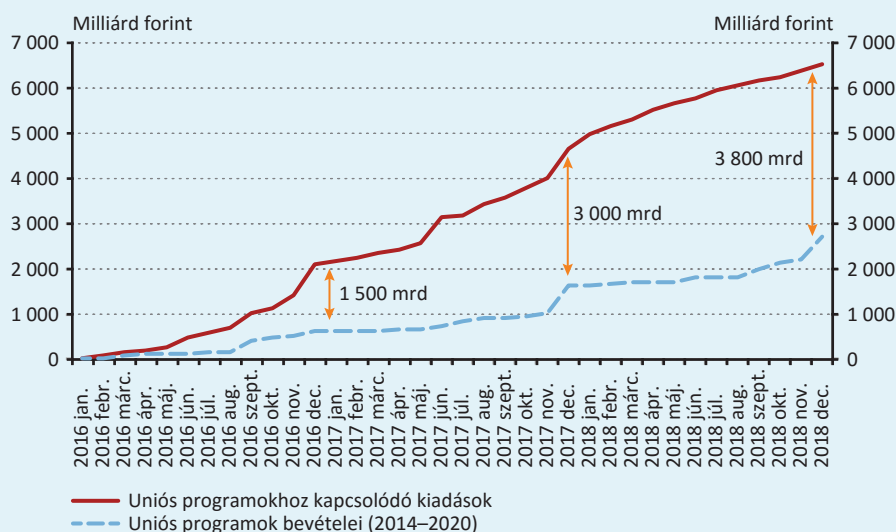
Az **uniós támogatásokkal kapcsolatos bevételek** 2018-ban összesen 1331 milliárd forintot tettek ki, vagyis több mint 600 milliárd forinttal maradtak el az előirányzattól. A jelentős különbség oka elsősorban az új ciklushoz tartozó számítás kifizetések és előlegfelhasználás vártnál lassabb felfutása. A bevételeken belül a 2014-2020-as támogatási kerethez mindössze 1054 milliárd forint kapcsolódott, ami 850 milliárd forinttal alacsonyabb volt a törvényben szereplő célnál. Ezt némileg ellensúlyozta, hogy az utólagos megtérülés sorokon az előirányzatnál mintegy 200 milliárd forinttal magasabb lett a 2018. évi tényadat, ugyanis a megelőző hétéves ciklushoz tartozó támogatások végső elszámolásig visszatartott utolsó

5 százaléknak nagyobb része decemberben átutalásra került. Ennek következtében a 2007-2013-as időszak abszorpciósrátája 94 százalékról 98 százalék fölé emelkedett. A jelenlegi ciklushoz kapcsolódó bevételek beérkezését elősegítette, hogy az Európai Bizottság – 2017-hez hasonlóan – a 2018. december közepéig leadott magyar számlákat még a tárgyév folyamán teljesítette. Ezzel teljesült a 1367/2018. (VIII. 13.) számú kormányhatározatban szereplő 3,11 milliárd euróra (mintegy 1000 milliárd forint) vonatkozó minimum lehívási terv. A 2014-2020-as időszakhoz kapcsolódó kiadások és bevételek közötti, 2018 végén 3800 milliárd forintra emelkedő különbség várakozásunk szerint a következő években a bevételek beérkezésével és az előlegfizetések mérséklődésével összhangban csökkenhet (9. ábra).

9. ábra

A 2014-2020-as uniós költségvetési támogatásokhoz kapcsolódó kiadások és bevételek alakulása

(kumulált)

Forrás: Innovációs és Technológiai Minisztérium, Magyar Államkincstár, MNB-számítás.

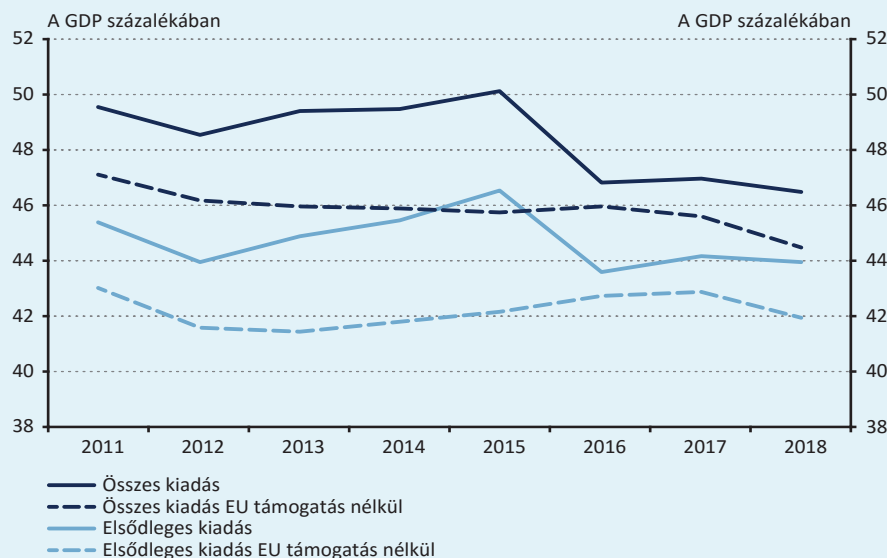
Az állami vagyonkezeléssel összefüggő költségvetési bevételek összességében 88 milliárd forinttal haladták meg a törvényi előirányzatokat. A nagy összegű eltérés meghatározó tényezője a kibocsátási egységek (elsősorban: széndioxid kvóta) értékesítéséhez kötődik, melyből a törvényi előirányzathoz képest közel 50 milliárd forinttal magasabb pénzforgalmi bevételt realizált a költségvetés. Ezen felül a törvényi előirányzatot közel 24 milliárd forinttal haladta meg a Nemzeti Vagyonkezelő osztalékbevétele és ingatlanértékesítési bevétele. A Nemzeti Földalappal kapcsolatos bevételek is több mint 9 milliárd forinttal lettek magasabbak a tervezettnél, a többletbevételekből 8 milliárd forint az ingatlanok terven felüli értékesítéséből származott.

2.3. A KIADÁSOK ALAKULÁSA

A kormányzati szektor ESA-elszámolás szerinti kiadásai a GDP arányában 0,5 százalékponttal csökkentek 2018-ban a megelőző évhez képest az adócentralizáció mérséklődésével párhuzamosan. Ha az EU támogatásokat kiszűrjük a kiadásokból, akkor a kormányzati szektor kiadásainak még nagyobb mértékű, a GDP 1,2 százalékát kitevő csökkenése figyelhető meg 2018-ban a bázisévhez viszonyítva (10. ábra). Nominálisan a kormányzati szektor kiadásai 2018 során 8,6 százalékkal emelkedtek 2017-hez képest, azonban a nominális GDP növekedési üteme ennél is magasabb, 9,7 százalék volt a tavalyi évben. A GDP-arányos kiadások előző évhez képesti mérséklődéséhez az egyes kormányzati intézkedések mellett a dinamikus gazdasági növekedés is hozzájárult.

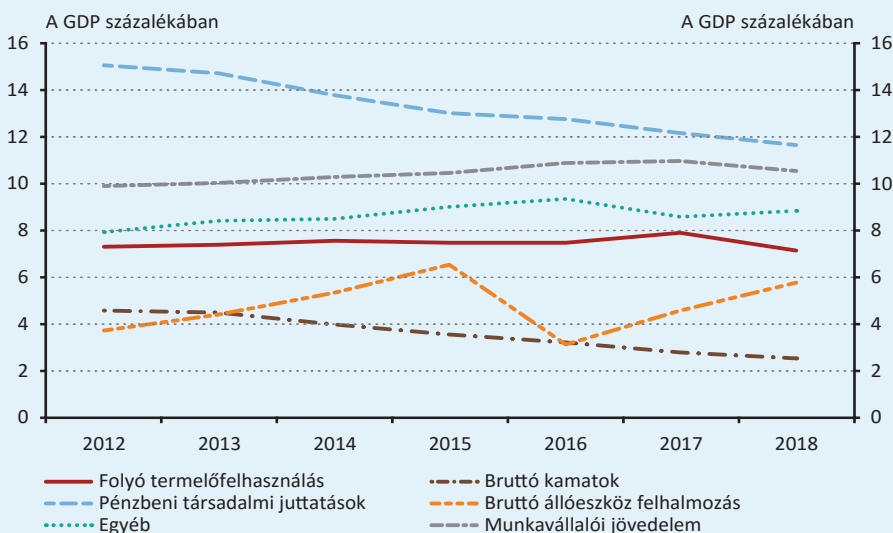
10. ábra**A kormányzati szektor kiadásainak és elsődleges kiadásainak alakulása**

(a GDP százalékában)

Forrás: KSH.

A költségvetés eredménysszemléletű kiadásainak GDP-arányosan 0,5 százalékpontot kitevő csökkenése fenntarthatósági szempontból kedvező szerkezeti változás mentén következett be 2018 során (11. ábra). A folyó elsődleges kiadások a GDP 1,3 százalékpontjával csökkentek, ezzel ellentétesen a felhalmozási célú kiadások a GDP 1,1 százalékpontjával emelkedtek. A költségvetés kiadási szerkezete tehát a Konvergencia Programban megfogalmazott céllal (a felhalmozási kiadások részarányának növelése) megegyező irányba változott.

11. ábra**A kormányzati szektor kiadásainak szerkezete (a GDP százalékában), 2012-2018**

Megjegyzés: Az adatok a nyugdíjrendszer átalakítása miatt 2012-től jelentkező imputált kamatkidadásokat nem tartalmazzák.

Forrás: KSH.

A kormányzati bérkiadások GDP-arányos csökkenését elsősorban a szociális hozzájárulási adó csökkenése okozta, másodszorban a bruttó bérkiáramlás GDP-arányos kiadásai 0,15 százalékponttal mérséklődtek a közfoglalkoztatottak létszámának csökkenése miatt. A bruttó kamatkiadások a finanszírozási költségek csökkenésével összhangban a GDP 0,25 százalékpontjával mérséklődtek. A GDP-arányos felhalmozási kiadások 1,1 százalékpontos növekedésének motorja a kormányzati szektor közvetlen beruházási kiadásainak növekedése volt, amely meghaladta a GDP 1,2 százalékpontját. A dinamikus növekedést az uniós források gyorsuló felhasználása, a közlekedési és a közútfejlesztési kiadások növekedése, valamint a haditechnikai beszerzésekre fordított kiadások emelkedése okozta, így a szektor 2018. évi GDP-arányos beruházási rátája megközelítette a GDP 6 százalékát, ami historikusan is magas szintet jelent.

A központi alrendszer pénzforgalmi kiadásai a költségvetési törvényben szereplő előirányzathoz képest 108 milliárd forinttal alacsonyabb összeget tettek ki (4. táblázat). A költségvetési kiadások elsősorban az uniós támogatásokkal kapcsolatos kiadások tervezettnél alacsonyabb teljesülése miatt maradtak el az előirányzattól. Ezzel szemben több soron is magasabb kiadás jelentkezett az előirányzathoz képest. A többletkiadások jelentős része a költségvetési szervek kiadásaihoz kapcsolódott, amit egyrészt a központi tartalékok ezen a soron megvalósult felhasználása magyaráz, másrészt pedig évközi kiadásnövelő intézkedésekre is sor került, amire a tervezettet meghaladó adóbevételek adtak lehetőséget. Ezen kívül a gyógyító-megelőző ellátások kiadásai több mint 100 milliárd forinttal meghaladták a törvényi előirányzatot, egyrészt az egészségügyi intézmények évközi adósságkonszolidációja miatt, másrészt az egészségügyi és szociális terület dolgozóinak előrehozott béremelése következtében.

Az **egyedi, normatív és közmédiának nyújtott támogatások** kismértékben, összesen 9 milliárd forinttal haladták meg az előirányzatot. A magasabb kiadási szint a normatív támogatásoknál jelentkezett, és a közösségi közlekedési közszolgáltatások 2017. évi utólagos elszámolásához kapcsolódott. A bázisidőszakhoz képest a kiadások 55 milliárd forinttal emelkedtek, mivel jelentősen növekedtek a vasúti pályahálózat fenntartásának költségei, továbbá a személyszállítási közszolgáltatások költségtérítései is (vasút, távolsági autóbusz, elővárosi közlekedés). A közmédiának nyújtott támogatások összege a törvényi előirányzatnak megfelelő összegben alakult 2018 során.

A **lakásépítési támogatásokra** fordított kiadások 43 milliárd forinttal lettek alacsonyabbak a törvényi előirányzatnál, így 2018 során a tervezett összeg 82 százaléka került kifizetésre. Elsősorban a CSOK-kal kapcsolatos kiadások maradtak el a törvényi előirányzattól, amelyek ugyanakkor 5 milliárd forinttal meghaladták a 2017. évi támogatási összeget. A 2018-ban kifizetett összes lakástámogatási kiadás az előző évi összeget 9 milliárd forinttal haladta meg.

4. táblázat**A központi alrendszer 2017. és 2018. évi részben konszolidált pénzforgalmi kiadásai***(milliárd forint)*

	2017	2018		
	Tény	Törvényi előirányzat	Tény (előzetes)	Eltérés (tény - előirányzat)
ELSŐDLEGES KIADÁSI TÉTELEK	16 280	17 010	16 878	-132
Egyedi, normatív és közmédiának nyújtott támogatások	396	444	453	9
Szociálpolitikai menetdíj támogatás	95	98	90	-7
Lakásépítési támogatások	185	236	193	-43
Családi támogatások, szociális juttatások	557	555	548	-6
Korhatár alatti ellátások	95	90	93	3
Központi költségvetési szervek és fejezetek nettó saját kiadásai	4 820	5 292	5 882	589
EU-támogatásokkal kapcsolatos kiadások	2 571	2 418	1 886	-531
Helyi önkormányzatok támogatása	700	705	747	41
Hozzájárulás az EU költségvetéséhez	260	310	316	7
Központi tartalékok	0	261	0	-261
Állami vagyonnal kapcsolatos kiadások	451	322	283	-39
Egyéb kiadások	143	118	118	0
Elkülönített alapok kiadásai	630	553	555	1
NFA - Passzív kiadások	60	55	68	13
NFA - Aktív kiadások	266	225	173	-52
Egyéb kiadások	305	273	313	40
Társadalombiztosítási alapok kiadásai	5 376	5 608	5 712	104
NYA - Nyugellátások	3 171	3 343	3 346	3
EA - Rokkantsági, rehabilitációs ellátások	299	309	282	-27
EA - Pénzbeli ellátások	316	352	363	11
EA - Gyógyító-megelőző ellátások	1 196	1 204	1 306	102
EA - Gyógyszerkassza nettó kiadásai	260	265	270	5
Egyéb kiadások	133	134	144	10
NETTÓ KAMATKIADÁSOK	987	905	929	24
KIADÁSI TÉTELEK ÖSSZESEN	17 267	17 914	17 806	-108

Megjegyzés: 1) A Magyar Államkincstár adatait tartalmazó részletes bevételi és kiadási táblázatokban szereplő 2018-as pénzforgalmi egyenleg a 2018. évi zárszámadás ismeretének hiányában kismértékben eltér a 2019. áprilisi EDP-jelentés alapján készített összefoglaló táblázatban szereplő értéktől.

Forrás: 2018. évi költségvetési törvény, Magyar Államkincstár.

A **Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Alapból** folyósított családtámogatási kiadások, szociális juttatások és korhatár alatti ellátások kiadásainál a bázisévhez képest mintegy 10 milliárd forintos megtakarítás realizálódott. A csökkenés fele a családtámogatási kifizetésekhez (családi pótlék, GYES stb.) kapcsolódott. A 2018-ban az Alapból folyósított 641 milliárd forintnyi kiadás (a 4. táblázat családi támogatások, szociális juttatások és korhatár alatti ellátások sora) kismértékben tért csak el a törvényi előirányzattól, ezen belül a korhatár alatti ellátások és a különféle térítések meghaladták az előirányzatot, míg a családtámogatások és a jövedelempótló támogatások elmaradtak az előirányzattól.

A **költségvetési szervek – közvetlen uniós bevételek és kifizetések nélkül számított – nettó kiadása** a központi költségvetési befizetésekkel együtt 5882 milliárd forint volt 2018-ban. A költségvetési szervek nettó kiadásai 1061 milliárd forinttal, azaz 22 százalékkal emelkedtek 2018-ban a 2017. évi bázisévhez képest.

A költségvetési intézmények és szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok bruttó kiadásai 814 milliárd forinttal voltak magasabbak a bázisidőszakinál, a törvényi előirányzatot pedig 1832 milliárd forinttal haladták meg. Ha figyelembe vesszük, hogy az intézményi és szakmai fejezeti kezelésű bevételek 1273 milliárd forinttal haladták meg a törvényi előirányzatokat, akkor az így számított nettó kiadási többlet 559 milliárd forintot tesz ki. Mivel az előirányzatok teljesítése már tartalmazza a költségvetési tartalékok felhasználását is, ezért a közel 260 milliárd forintnyi központi tartalék felhasználását figyelembe véve mintegy 300 milliárd forintnyi többlet költségre került sor az eredeti előirányzaton felül. A 300 milliárd forintnyi többletkiadás fedezete a tervezett jelentősen meghaladó adóbevételi többlet volt, a realizált többletbevételeket a kormányzat évközi kiadásnövelő intézkedések keretében elsősorban a költségvetési szervek kiadásainál használta fel.

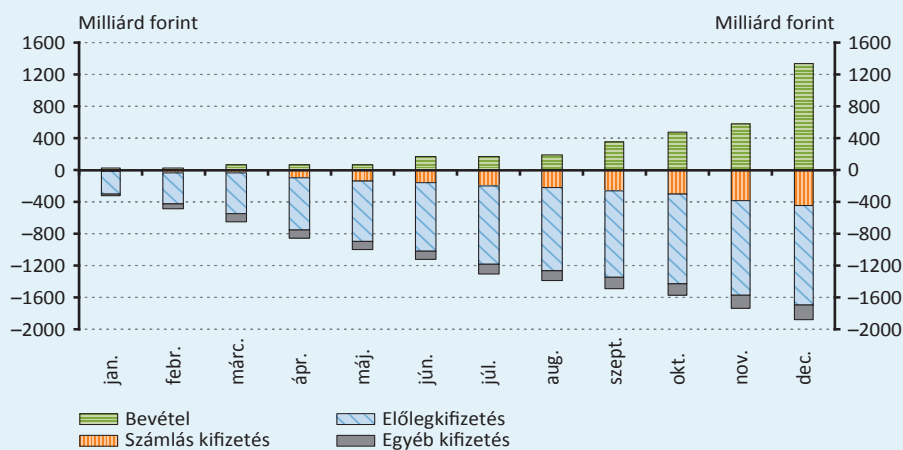
A költségvetési intézmények kiadásnövekedésében meghatározó volt a bruttó bérkiadások 9,3 százalékos emelkedése az előző évi bázishoz viszonyítva, a beruházási célú kiadások közel 57 százalékos növekedési üteme, valamint a dologi kiadásokra fordított kifizetések 11 százalékos növekménye. A rendelkezésre álló előzetes adatok szerint ugyanakkor a költségvetési szervek transzferkiadásai (lakosságnak nyújtott támogatások, támogatások kormányzati szektoron kívüli vállalatoknak stb.) lassultak, illetve nominálisan változatlan szinten maradtak a bázisidőszakhoz képest.

A szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok uniós kiadásai 2018-ban 1886 milliárd forintot tettek ki (12. ábra), amely több mint 500 milliárd forinttal elmaradt a törvényi előirányzattól. A kifizetések kétharmada, mintegy 1250 milliárd forint volt előlegkifizetés (13. ábra). A korábban kifizetett előlegek felhasználásának becsült mértéke 870 milliárd forint, ami közel háromszorosa a 2017. évi értéknek. A 2016 óta tartó, jelentős mértékű és gyors ütemű előlegkifizetés következtében becslésünk szerint 2018 végén közel 3200 milliárd forint volt a kedvezményezetteknek lévő, még fel nem használt előleg-állomány értéke.

A 2014-2020-as uniós költségvetési ciklushoz kapcsolódó Széchenyi 2020 meghirdetett pályázatainak értéke december végén 9893 milliárd forintot tett ki, ami a 2019 márciusában 8923 milliárdról 9185 milliárd forintra emelt referencia-keret 108 százaléka. Az elnyert pályázatok állománya 9560 milliárd forint felett zárt (a keret 104 százaléka), a szerződött értéke pedig 9124 milliárd forintot tett ki az év végén, elérve a keret 99 százalékát (a korábbi 8923 milliárd forintos keret 102 százaléka). A Széchenyi 2020 programokhoz tartozó kifizetések a tárgyév végén 5760 milliárd forintra emelkedtek. Becslésünk szerint a 2018-ban kifizetett források mintegy 40 százaléka számít közvetlen gazdaságfejlesztési támogatásnak.

12. ábra

Az uniós programokhoz kapcsolódó bevételek és kiadások kumulált alakulása 2018-ban

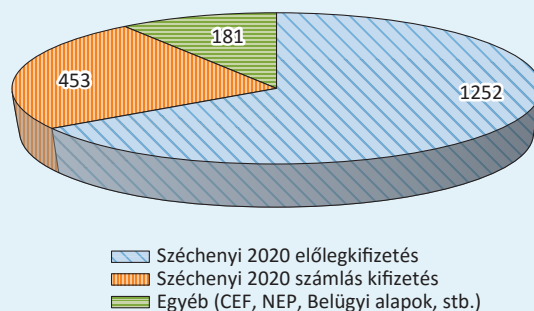

Megjegyzés: Az „Egyéb kifizetés” a nem közvetlenül a Széchenyi 2020 programokhoz kapcsolódó kifizetéseket jelöli.

Forrás: Magyar Államkincstár, ITM, MNB számítás.

A **helyi önkormányzatok támogatása** előirányzatnál a kiadások mintegy 6 százalékkal haladták meg az eredeti költségvetési előirányzatot, és 6,6 százalékkal lettek magasabbak a 2017. évi tényadathoz képest. Az előirányzathoz viszonyított többletkiadást a céltartalékok egy részének szokásos felhasználása (pl. bérkompenzációra fordított támogatás) és az egyéb tartalékkerektekből megvalósult átcsoportosítások okozták.

13. ábra
Az uniós kifizetések szerkezete 2018-ban
(milliárd forint)

Forrás: Pénzügyminisztérium, MNB-számítás.

Az **állami vagyonnal kapcsolatos kiadások** 39 milliárd forinttal lettek alacsonyabbak az elfogadott költségvetési előirányzatnál. A kiadások az év első 11 hónapjában alacsony összegben alakultak, majd az év végi – részben addicionális – kormányzati intézkedések hatására december hónapban közel 100 milliárd forint kiadás realizálódott. A bázisidőszakhoz képest 37 százalékkal csökkentek a kiadások, amit elsősorban a rendkívül magas bázis okozott.

A **nettó pénzforgalmi kamatkifizetések** 24 milliárd forinttal meghaladták a költségvetési előirányzatban szereplő értéket. Ez annak a következménye, hogy a bruttó kamatkifizetések 71 milliárd forinttal, míg a bevételek 47 milliárd forinttal voltak magasabbak a törvényben vártnál. A bevételek és kiadások előirányzatát évről-évre meghaladó érték az évközben megvalósuló adósságkezelési műveletek következménye. A vártnál magasabb kamatkifizetés pedig a finanszírozási műveleteken belül a visszavásárlásokhoz köthető, mert a kedvező likviditási helyzetben az államadósság csökkentésének támogatása céljából az adósságkezelő az év során megemelte a visszavásárlásokat. 2018-ban a nettó pénzforgalmi kamatkifizetés nominálisan csökkent az előző évhez képest. Mindez azt jelenti, hogy a GDP-arányos kiadások mértéke érdemben mérséklődött.

Az **elkülönített állami pénzalapok kiadásai** 1 milliárd forinttal haladták meg az előirányzatot, míg a bázisévhez képest 76 milliárd forinttal csökkentek. A tervezett értékhez képest jelentős eltérés a Nemzeti Foglalkoztatási Alapnál és a Bethlen Gábor Alapnál történt, a többi Alap esetén a törvényi előirányzattól (valamint az előző évtől is) való eltérés mindössze néhány milliárd forint volt.

A **Nemzeti Foglalkoztatási Alap kiadásai** 46 milliárd forinttal maradtak el a tervezettől. A *Start munkaprogramhoz kapcsolódó kiadások* a tervezett 225 milliárd forint helyett 173 milliárd forintra teljesültek, azaz 52 milliárd forinttal alacsonyabbak az előirányzatnál. Ezzel megismétlődött a 2017. évi folyamat, amikor hasonló mértékben volt alacsonyabb a felhasználás összege a kiadási előirányzatnál. 2017-hez képest több mint egyharmaddal csökkent a költségvetés közfoglalkoztatással kapcsolatos kifizetése annak következtében, hogy közel 39 ezer fővel mérséklődött a közfoglalkoztatottak létszáma.

A **Bethlen Gábor Alap** esetén az egyedi kormánydöntéseken alapuló nemzetpolitikai célú támogatások többletkifizetéseinek következtében 64 milliárd forinttal magasabb kiadás keletkezett a tervezettnél. Az év során havi 4 milliárd forint alatti átlagos kiadást decemberben mintegy 45 milliárd forintos kiadás követte, így az előző évet 11 milliárd forinttal haladták meg a kiadások.

A **nyugellátásokra fordított kiadások** 3346 milliárd forintot tettek ki 2018-ban, ami lényegében megegyezik a törvényi előirányzattal. A 2017. évi tényadathoz képest 175 milliárd forinttal emelkedtek a kiadások 2018 során, ami 5,5 százalékos kiadásnövekedésnek felel meg.

- **2018 elején 3 százalékos nyugdíjmelésre került sor** a 2018. évi költségvetési törvényben tervezett fogyasztói árnövekedés mértéke alapján. Az év során ugyanakkor átlagosan 2,8 százalékkal emelkedtek a fogyasztói árak, míg a nyugdíjas fogyasztói árindex 2,7 százalékat tett ki, így a nyugdíjak reálértéke az év során emelkedett.
- Az év eleji nyugdíjmelés mellett a kiadások emelkedésének irányába hatott a **cserélődési hatás** is, mivel a nyugdíjba vonuló új belépők ellátása jellemzően magasabb összegű az onnan kikerülők átlagos ellátásánál.
- 2018-ban az **öregségi nyugdíjkorhatár emelkedése** miatt csak az év első felében érte el új korosztály (az 1954 második félévében születettek) a törvényi nyugdíjkorhatárt (5. táblázat), aminek hatására a korbetöltött öregségi nyugdíjban részesülők létszáma az év első felében fokozatosan emelkedett, majd az év második felében csökkent. 2018-ban emelkedett a nőknek 40 év jogosultsági idő alapján járó nyugdíjakra fordított költségvetési kiadás. A nők korhatár alatti ellátásában részesülők létszáma 2018 első félévében csökkent, majd a második félévben növekedett az öregségi nyugdíjkorhatár emelkedésével párhuzamosan, és az év végi létszám meghaladta a januári létszámot.

5. táblázat

Öregségi nyugdíjkorhatár Magyarországon

Születési év	Nyugdíjkorhatár	Nyugdíjkorhatár betöltésének ideje
1951	62 év	2013
1952	62,5 év	2014. második félév - 2015. első félév
1953	63 év	2016
1954	63,5 év	2017. második félév - 2018. első félév
1955	64 év	2019
1956	64,5 év	2020. második félév - 2021. első félév
1957	65 év	2022

Forrás: 1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról.

2018-ban is sor került nyugdíjprémium-kifizetésre a gazdaság teljesítménye alapján. A nyugdíjtörvény¹ alapján akkor részesülnek a jogosultak nyugdíjprémiumban, ha a GDP változatlan áron számított növekedésének tárgyévben várható mértéke meghaladja a 3,5 százalékat, és az államháztartás tárgyévi egyenlegcélja várhatóan teljesülni fog. A nyugdíjprémium összegét a gazdasági növekedés mértéke és a nyugdíjas havi ellátásának összege határozza meg. A szabály alapján 2018-ban a nyugdíjprémium maximális összege a gazdasági növekedés becsült értékét figyelembe véve 18 ezer forint volt, amely havi 80 ezer forintos vagy annál magasabb havi nyugdíj mellett került kifizetésre. 2018-ban 130 ezer forint körül alakult az öregségi nyugdíjak esetében az átlagnyugdíj összege. 2017-hez hasonlóan 2018-ban is döntött a Kormány arról, hogy a nyugdíjprémium kifizetését kiterjesztik az öregségi korhatárt még be nem töltött ellátottakra is, így például a nőknek 40 év jogosultsági idő alapján járó nyugdíjban részesülő ellátottakra, valamint a nyugdíjszerű ellátásban részesülőkre (például rokkantsági, rehabilitációs ellátásra jogosultakra) is. **2018 novemberében összesen 41 milliárd forintnyi nyugdíjprémiumot folyósítottak a költségvetésből.**²

A **rokkantsági, rehabilitációs ellátásokhoz** kapcsolódó kiadások 27 milliárd forinttal alacsonyabb összegben alakultak a törvényi előirányzathoz képest, és 17 milliárd forinttal elmaradtak a 2017. évi tényadattól. A kiadások mérséklődését az ellátotti létszám fokozatos csökkenése okozza, a nyugdíjkorhatárt betöltő ellátottak ugyanis fokozatosan átkerülnek az öregségi nyugdíjasok állományába, az új megállapítások száma pedig alacsony az elmúlt években szigorított megállapítási szabályok következtében.

Az **Egészségbiztosítási Alap** által folyósított **pénzbeli ellátások** 353 milliárd forintos előirányzatát 11 milliárd forinttal haladták meg a 2018. évi kiadások. A magasabb kiadási szint teljes egészében a gyermekgondozási díjhoz kötődött. A gyermekgondozási díjhoz kapcsolódó kiadások az év során hónapról hónapra emelkedtek, egyrészt az ellátotti létszám

¹ A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény

² <https://www.kormany.hu/hu/nemzetgazdasagi-miniszterium/allamhaztartasert-felelos-allamtitkarsag/hirek/minden-feltetel-adott-a-hianycel-eleresehez>

fokozatos növekedése miatt, amiben szerepet játszhat a gyed extra bevezetése is, másrészt az egy főre jutó kifizetés összege is emelkedett az év során, ami a dinamikus nemzetgazdasági bérnövekedéssel állhat kapcsolatban (az új belépők esetében magasabb kereset alapján határozhatják meg a gyed összegét).

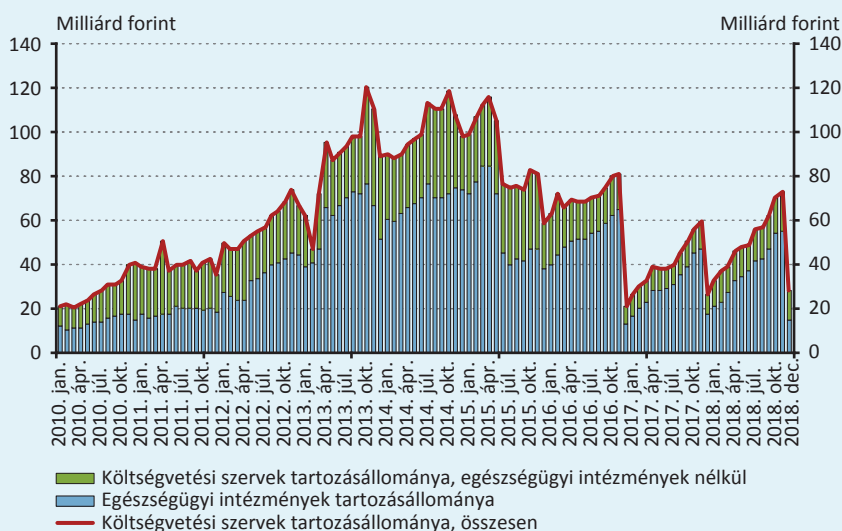
A gyógyító-megelőző ellátások 2018. évi törvényi előirányzata 1204 milliárd forintot tett ki, míg év végéig 1306 milliárd forint kiadás keletkezett. A tétel pénzforgalmi kiadásai 102 milliárd forinttal haladták meg az előirányzatot, ami tartalmazza az év végi 55 milliárd forintot kitevő kórház-konszolidációt is. Évközben 47 milliárd forinttal emelték meg az éves előirányzatot, amelynek felét az egészségügyi és szociális terület dolgozóinak (mentősök, szakápolók) novemberről előrehozott béremelésére fordították, egyharmada pedig az összevont szakellátás növekvő kiadásait fedezte.

2018-ban az egészségügyi intézmények adósságfelhalmozásának üteme nagyobb volt az előző évhez képest. 2018 során átlagosan havi 3,5 milliárd forinttal, míg 2017-ben átlagosan havi 3 milliárd forinttal nőtt a tartozásállomány. A korábbi évekhez hasonlóan 2018 év végén is sor került a **kórházak adósságkonszolidációjára**, melynek következtében mintegy 40 milliárd forinttal csökkent az egészségügyi intézmények tartozásállománya, így 2018. év végére 15 milliárd forintra mérséklődött (14. ábra).

A gyógyszerkassza nettó kiadásai 2018-ban 270 milliárd forintot tettek ki, így 5 milliárd forinttal meghaladták a törvényi előirányzatot. A tervezettnél 21 milliárd forinttal magasabb volt a gyógyszertermogatási kiadás, amit részben ellensúlyozott, hogy a gyógyszergyártók befizetései 16 milliárd forinttal meghaladták az előirányzatot. Ezen belül a szerződések szerinti gyógyszergyártói és forgalmazói befizetések a 17 milliárd forintnak megfelelő törvényi előirányzatnál 12 milliárd forinttal magasabb összegben teljesültek 2018 során.

14. ábra

A költségvetési szervek és ezen belül az egészségügyi intézmények tartozásállományának alakulása 2010. január és 2018. december között

Megjegyzés: Az egészségügyi intézmények időszora tartalmazza a járó- és fekvőbeteg ellátás intézményeit, az egészségügyi ágazati háttérintézményeket, valamint a klinikai központtal rendelkező felsőoktatási intézményeket is. Bővülő intézményi létszámot tartalmazó, ezért korlátozottan összehasonlítható időszor.

Forrás: Magyar Államkincstár.

2.4. ÖNKORMÁNYZATOK GAZDÁLKODÁSA

Az **önkormányzati alrendszer** pénzforgalmi egyenlegét 203 milliárd forint többlettel tervezte a 2018. évi költségvetési törvény. A 2019. áprilisában nyilvánosságra hozott EDP-jelentés alapján az önkormányzati alrendszer enél magasabb, 254 milliárd forintos pénzforgalmi többlettel zárta a 2018-as évet. A magas pénzforgalmi többletet az uniós programokhoz tartozó előlegbevételek okozták, amelyeket a központi költségvetés folyósított a kedvezményezett önkormányzatoknak. A KSH az EDP-jelentésben 269 milliárd forintnyi uniós programokhoz tartozó előlegbevételt számszerűsített 2018-ra.

Mivel az előlegbevételek statisztikai értelemben nem tekinthetők ESA-bevételnek, ezért az önkormányzati alrendszer uniós módszertan szerint számított ESA-egyenlege kismértékű deficitet mutatott 2018-ban. Az EDP-jelentés szerint az önkormányzati alrendszer ESA-elszámolás szerinti egyenlege 42 milliárd forintot kitevő hiánnyal zárt. Az önkormányzati alrendszer 2016. évi magas eredményszámlalettű többlete 2017-re jelentősen lecsökkent, majd 2018-ban hiányba fordult át.

2.5. STATISZTIKAI KORREKCIÓ (ESA-HÍD)

A pénzforgalmi egyenleg és az európai uniós módszertan szerint számított ESA-egyenleg közötti megfelelést a **pénzforgalmi elszámolásokat kiegészítő statisztikai korrekciók** (ún. ESA-híd) biztosítják. A statisztikai korrekciók alkalmazására azért van szükség, mert a tranzakciók egy részét az Európai Unióban alkalmazott statisztikai elszámolás szerint a teljesítés időpontjában kell elszámolni (eredményszámlalettű elszámolás), míg a magyar költségvetési számvitel szabályai a tranzakciókat a pénzmozgás időpontjában veszik figyelembe (pénzforgalmi elszámolás). Továbbá, az uniós előírások szélesebb körben értelmezik az államháztartás (ún. kormányzati szektor) fogalmát, mint a magyar törvényi szabályozás, mivel egyes non-profit intézményeket, egyes állami tulajdonú vállalatokat is a kormányzati szektorhoz sorolnak. Ezért az Európai Unióban alkalmazott módszertan szerint számított ESA-egyenleget a kormányzati szektorra számolja ki a KSH, így ez a hiánymutató szektorális terjedelemben is különbözik az államháztartás pénzforgalmi egyenlegétől.

A 2018. évi költségvetési törvény az eredményszámlalettű statisztikai korrekciók egyenlegét a GDP 0,4 százalékpontjában (175 milliárd forintban) határozta meg. Tehát ennyivel kedvezőbb ESA-elszámolású egyenleget tartalmazott a kormányzati szektorra vonatkozó egyenleg-előirányzat a 2018. évi költségvetési törvényben elfogadott, államháztartásra vonatkozó pénzforgalmi egyenlegcélhoz képest. A 2019. áprilisi EDP-jelentés adatai szerint az ESA-híd 256 milliárd forint lett, azaz a GDP 0,6 százalékát tette ki. Az eltérés több tényező részben ellentétes hatására vezethető vissza.

Az egyik jelentősebb eredményszámlalettű eltérés az uniós transzferek elszámolásához kötődik, ezek egyenlege a tervszámokhoz képest 47 milliárd forinttal változott az alacsonyabb hiány irányába. A kedvezőbb korrekció oka, hogy az uniós források pénzforgalmi teljesítésének szerkezete eltér a várttól. Mintegy 51 milliárd forinttal magasabb többletet, illetve statisztikai korrekciót alkalmazott a KSH a forgalomhoz és a fogyasztáshoz kapcsolódó adóbevételek esetében a tervekhez képest, és ehhez hasonlóan a gazdálkodó szervezetek befizetéseinél is 25 milliárd forinttal magasabb lett az eredményszámlalettű adóbevétel a pénzforgalmi teljesítésénél. A kifizetett és felhalmozott kamatok különbözete, továbbá a swap-elszámolások egyenlege 56 milliárd forinttal növelte az ESA-híd többletét a költségvetési törvényhez készített elszámoláshoz képest. Az előbbiekkal ellentétes irányú változást jelentett az ún. besorolt vállalatok és a garanciaalapok eredményszámlalettű egyenlegének alakulása, ebben a körben a tervezéskor várt 69 milliárd forintnyi egyenlegjavító korrekció helyett -16 milliárd forintos egyenlegű korrekciót alkalmazott a KSH.

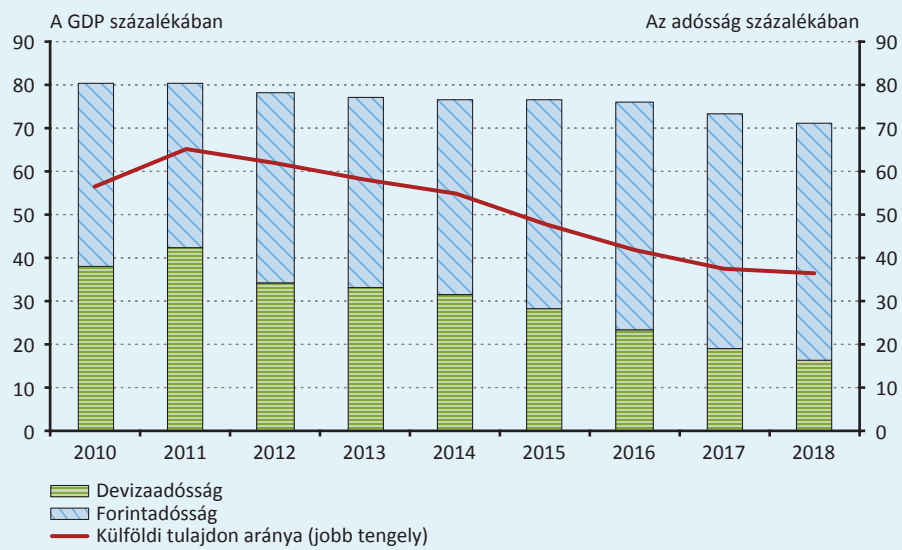
2.6. AZ ÁLLAMADÓSSÁG ALAKULÁSA

A GDP-arányos bruttó államadósság mértéke a tavalyi év során érdemben, 2,6 százalékponttal csökkent, és 2018. év végére 70,8 százalékra mérséklődött. Az adósságráta mérséklődését az alacsony finanszírozási igény és a dinamikus gazdasági növekedés egyaránt támogatta. A központi alrendszer pénzforgalmi hiányánál jelentős mértékben alacsonyabb 2018. évi finanszírozási igényhez hozzájárult az uniós támogatási előlegek kifizetésében történt jogszabályi módosítás. A 2017. és 2018. évi kormányzati intézkedéseknek köszönhetően a kormányzati szektorhoz tartozó gazdasági szereplők számára az uniós támogatási előlegek a Magyar Államkincstárnál vezetett fizetési számlákra kerültek átvételre, illetve kifizetésre. Ennek hatására jelentősen megnőtt az önkormányzatok és állami vállalatok Kincstárnál vezetett számláinak egyenlege, ami egyúttal csökkentette az uniós támogatások megelőlegezéséből adódó finanszírozási igényt.

A GDP-arányos államadósságon belül a devizaarány, valamint a külföldi tulajdon arányának 2011 óta tartó trendszerű csökkenése 2018-ban is tovább folytatódott (15. ábra). Az államadósság elmúlt években bekövetkezett szerkezeti változásában a háztartások és a hazai bankrendszer növekvő állampapír-kereslete játszott meghatározó szerepet. Ennek következtében a külföldi tulajdon államadósságon belüli aránya jelentősen, a 2011. év végi 65 százalékról 2018 végére 36,5 százalékra csökkent. Ezzel párhuzamosan a magyar állam devizaadóssága is érdemben mérséklődött. 2011. év végén a központi államadósság devizaaránya közel 50 százalékot tett ki, míg 2018 végére ez az érték 20 százalékra csökkent. A mérséklődő deviza- és külső adósság hozzájárul a magyar gazdaság sérülékenységének csökkentéséhez.

15. ábra

A bruttó államadósság, valamint azon belül a forint- és devizaadósság, valamint a külföldi tulajdon arányának alakulása

Forrás: MNB.

3. A 2019. évi államháztartási folyamatok várható alakulása

3.1. A KORMÁNYZATI SEKTOR 2019. ÉVI VÁRHATÓ EREDMÉNYSZEMLELETŰ EGYENLEGE

Előrejelzésünk szerint 2019-ben a kormányzati szektor eredményszemleletű hiánya az Országvédelmi Alap felhasználásától függően a GDP 1,6–1,7 százalékos sávjában alakulhat, ami alapján a fiskális politika anticiklikus lehet. Prognózisunk alapján a költségvetés központi alrendszerének pénzforgalmi hiánya közel megegyezhet a költségvetési törvényben szereplő deficittel, azonban az önkormányzati alrendszer egyenlege a GDP mintegy 0,3 százalékaival magasabb hiányt mutathat. A statisztikai korrekciók várakozásunk szerint a költségvetési törvényben foglalt értéket meghaladóan javíthatják az államháztartás egyenlegét, amely így kismértékben kedvezőbb lehet a költségvetési törvényben szereplő 1,8 százalékos GDP-arányos eredményszemleletű hiánycélnál.

6. táblázat

A kormányzati szektor 2019. évi egyenlege

	Törvényi előirányzat	MNB- előrejelzés	Törvényi előirányzat	MNB- előrejelzés	Eltérés
	milliárd forintban		a GDP százalékában		
1. Központi alrendszer egyenlege	-998	-962	-2,2	-2,1	0,1
2. Önkormányzatok egyenlege	-199	-323	-0,4	-0,7	-0,3
3. Államháztartás pénzforgalmi (GFS) egyenlege (1+2)	-1197	-1285	-2,6	-2,8	-0,2
4. GFS-ESA különbözet	400	515	0,9	1,1	0,3
5. Kormányzati szektor ESA-egyenlege (3+4)	-797	-770	-1,8	-1,7	0,1
6. ESA-egyenleg központi szabad tartalékok törlésével	-737	-740	-1,6	-1,6	0,0

Megjegyzés: A táblázatban kerekítések miatt eltérések adódhatnak.

A 2019. évi költségvetési törvény az államháztartás központi alrendszerének pénzforgalmi hiányát 998 milliárd forintban határozta meg, előrejelzésünk ezzel közel azonos deficitet mutat. Prognózisunk szerint a központi alrendszer idei évi pénzforgalmi hiánya a költségvetési törvényben szereplővel csaknem megegyezhet, azonban annak szerkezetében érdemi eltérések jelentkeznek.

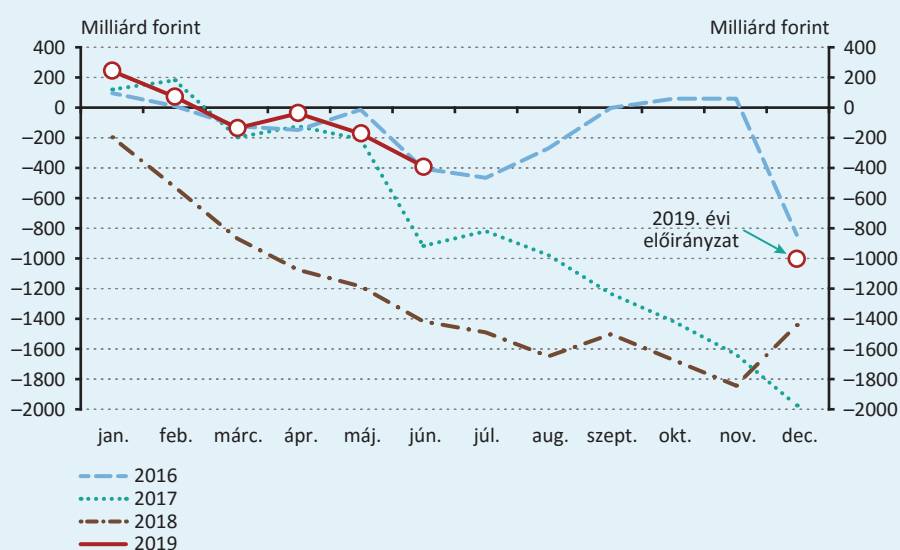
- A központi költségvetési deficit várakozásunk szerint a költségvetési törvény előirányzatánál mintegy 224 milliárd forinttal alacsonyabb lehet. A mérsékeltebb hiány irányába mutatnak a magasán alakuló adóbevételek (főként a fogyasztási adók és a személyi jövedelemadó), valamint az állami vagyonnal kapcsolatos magasabb befizetések, például a mobilfrekvencia értékesítéssel kapcsolatos koncesszióbevételek. Az év során bejelentett Családvédelmi Akcióterv növeli a kiadásokat, ugyanakkor az uniós programokkal kapcsolatos kiadások jelentősen elmaradhatnak a költségvetési előirányzattól.
- Az elkülönített állami pénzalapok egyenlegére vonatkozó előrejelzésünk mintegy 50 milliárd forinttal kedvezőbb, mint a költségvetési törvényben szereplő érték. Prognózisunk szerint az elkülönített alapok egyenlege csaknem 40 milliárd forintos többletet mutathat, míg a törvényi előirányzat kismértékű hiányt tartalmaz. A mérsékeltebb kiadási szintre elsősorban a Start munkaprogrammal kapcsolatos alacsony kiadások adnak magyarázatot.
- A társadalombiztosítási alapok egyenlegét a költségvetési törvényben a szükséges központi támogatással nullás egyenleggel tervezték, ezzel szemben előrejelzésünk szerint a TB alapok hiánya közel 240 milliárd forint lehet. Az alapok bevételei

hozzávetőleg 108 milliárd forinttal maradhatnak el az előirányzattól, amit nagyobb részben egyes munkát terhelő adók és járulékok alacsonyabb teljesülése, másrészt a kisadók (baleseti adó, népegészségügyi termékadó) törvényi előirányzattól elmaradó bevételei okoznak. A kiadások oldalán 130 milliárd forinttal magasabb értékre számítunk, amit a nagyobb összegű nyugdíjkiegészítés, várható nyugdíjprémium, valamint a gyógyító-megelőző ellátások többletkiadásai magyaráznak.

A központi alrendszer első féléves kumulált pénzforgalmi hiánya a korábbi évek azonos időszakánál alacsonyabban alakult. A 2019. évi deficit júniusig 390 milliárd forint volt. A központi alrendszer adó- és járulékbetételei 13 százalékkal emelkedtek az idei első hat hónapban a tavalyi első félévhez képest, ami közel 900 milliárd forint többletbevételt eredményezett a költségvetés számára. A bővüléshez a gazdálkodó szervezetek befizetései, a fogyasztási adók, valamint a munkát és egyéb jövedelmeket terhelő adók egyaránt pozitívan járultak hozzá. A kiadások ezzel szemben mindössze 0,1 százalékkal emelkedtek 2018 első félévéhez viszonyítva, elsősorban az európai uniós támogatások alacsonyabb kiáramlásának következtében.

16. ábra

A központi alrendszer éven belüli kumulált pénzforgalmi egyenlege

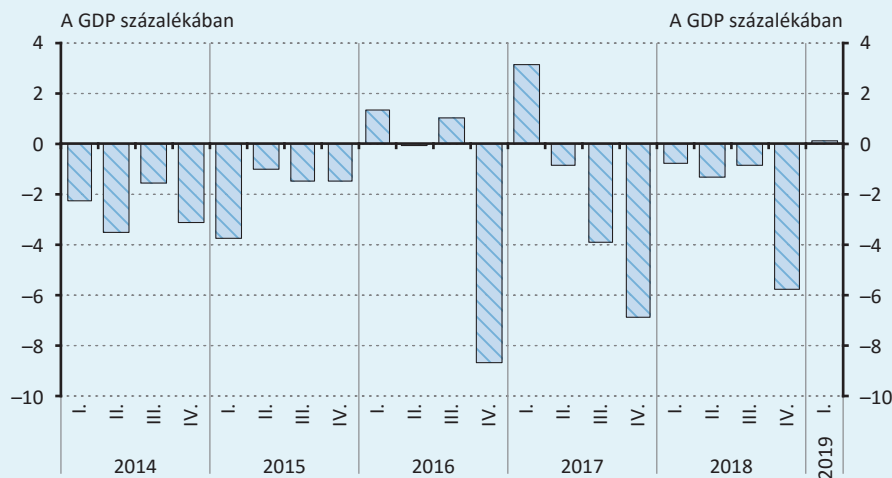

Forrás: 2019. évi költségvetési törvény, Magyar Államkincstár.

A kormányzati szektor eredményszámlázatú egyenlege 2019 első negyedében a GDP 0,1 százalékát elérő többletet mutatott. Az államháztartási hiány éven belüli lefutása az elmúlt néhány évhez hasonlóan alakulhat, vagyis a deficit nagyobb része az év második felére koncentrálódhat. Ezt a folyamatot erősíti, hogy a Családvédelmi Akciótervvel kapcsolatos 2019. évi kiadások a második félévtől jelentkeznek, továbbá a szociális hozzájárulási adó kulcsa is júliustól csökkent újabb 2 százalékponttal.

Az ESA-deficitre vonatkozó 1,6-1,7 százalékos előrejelzésünk csak kismértékben tér el a GDP 1,8 százalékának megfelelő hiánycéltól. Az adóbevételek prognózisunk szerint jelentősen, a GDP 0,7 százalékával magasabbak lehetnek a költségvetési törvényben szereplő előirányzatnál. Ezt részben ellensúlyozza ugyanakkor, hogy a 2019. évi költségvetési törvény nem tartalmazza a februárban bejelentett Családvédelmi Akcióterv intézkedéseinek kiadásnövelő hatását, ami előrejelzésünk szerint a kapcsolódó statisztikai elszámolásokkal együtt a GDP 0,3 százaléka lehet az idei évben. A költségvetési törvényben szereplőnél várhatóan magasabb infláció és gazdasági növekedés alapján juttatott nyugdíjkiegészítés és nyugdíjprémium következtében a nyugdíjkiadásoknál is valamelyest magasabb kiadásra számítunk 2019-ben.

17. ábra
A költségvetés eredményszámlázatú egyenlegének alakulása

Forrás: KSH, MNB.

Az önkormányzati alrendszer idei évi pénzforgalmi hiánya előrejelzésünk szerint meghaladja a költségvetési törvényben szereplő értéket. Az alrendszer magas pénzforgalmi hiánya elsősorban az uniós programokhoz tartozó, korábban kapott előlegek felhasználásához kötődik. Előrejelzésünk szerint a helyi önkormányzatok uniós módszertan szerint számolt eredményszámlázatú egyenlege is deficitet mutathat 2019-ben (2018-hoz hasonlóan).

A pénzforgalmi és eredményszámlázatú elszámolások közötti statisztikai korrekciók előrejelzésünk szerint a költségvetési törvényben foglaltnál a GDP 0,3 százalékaival magasabbak lehetnek 2019-ben. Az eltérés jelentős része az uniós programokhoz tartozó kiadásokhoz kapcsolódó eredményszámlázatú korrekciókban elszámolt különbségek következménye.

3.2. A KÖLTSÉGVETÉST MEGALAPOZÓ MAKROGAZDASÁGI PROGNÓZIS

A költségvetési törvény és az MNB 2019. júniusi előrejelzése egyaránt 4 százalékot enyhén meghaladó gazdasági növekedésre számít. A robusztus növekedésben továbbra is meghatározó a belső kereslet szerepe. A reálberek tartós és dinamikus emelkedésével összefüggésben a háztartások fogyasztása tovább bővíthet, illetve folytatódik a beruházások érdemi növekedése. Az MNB és a költségvetési törvény prognózisa között kismértékű különbség van a növekedés szerkezetében. Előrejelzésünk szerint a fogyasztás valamelyest meghaladhatja a költségvetési törvény várakozását, illetve a beruházások növekedése is a költségvetési törvényben foglalt ütemnél magasabban alakulhat. Az MNB prognózisa ugyancsak visszafogottabb 2019. évi exportbővülést tartalmaz, illetve az import növekedése is elmaradhat a költségvetési törvény mellékletében szereplő dinamikától.

A bérek 2019-ben is dinamikus emelkednek, valamint a foglalkoztatás bővülése is folytatódik. Az MNB aktuális prognózisa szerint a nemzetgazdasági bruttó átlagkereset növekedése 1,8 százalékponttal haladhatja meg a törvényben foglalt értéket, a foglalkoztatottak számának emelkedése ugyanakkor a törvény feltételezéseinél valamelyest mérsékeltebb lehet.

7. táblázat

A 2019. évi költségvetési törvényben és az MNB 2019. júniusi Inflációs jelentésében szereplő makrogazdasági pályák összehasonlítása

(százalék)

	2019		
	Költségvetési törvény	MNB	Eltérés
GDP	4,1	4,3	0,2
Háztartások fogyasztási kiadása	4,8	5,1	0,3
Közösségi fogyasztás	1,0	0,7	-0,3
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	7,5	14,9	7,4
Export	6,9	5,4	-1,5
Import	7,4	6,5	-0,9
Infláció	2,7	3,2	0,5
Bruttó keresettömeg	10,3	12,1	1,8
Bruttó átlagkereset	8,8	10,5	1,7
ebből versenyszektor	9,3	10,9	1,6
Foglalkoztatottak száma	1,5	1,4	-0,1
ebből versenyszektor	1,9	1,7	-0,2

Forrás: 2019. évi költségvetési törvény melléklete, MNB 2019. júniusi Inflációs jelentés.

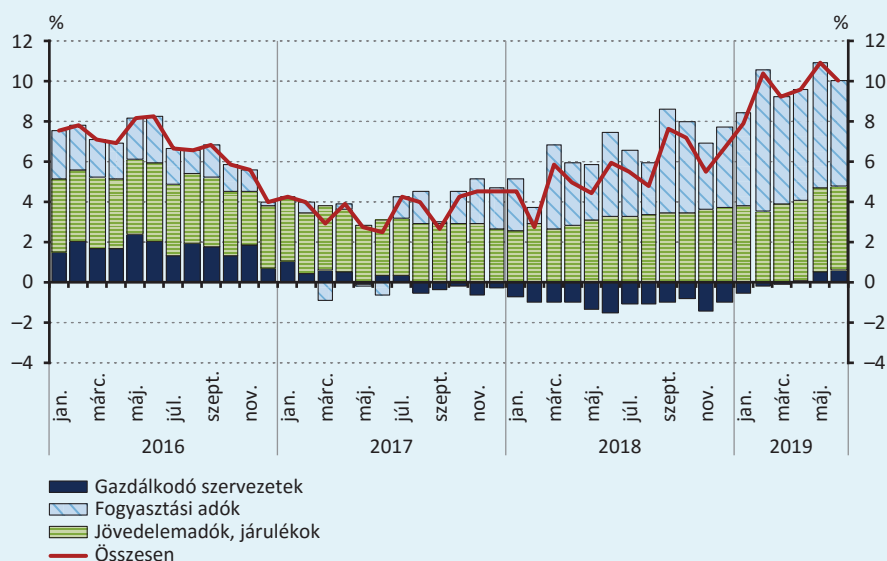
3.3. A KÖZPONTI ALRENDSZER PÉNZFORGALMI BEVÉTELEI

A központi alrendszer elsődleges bevételei előrejelzésünk szerint 63 milliárd forinttal meghaladják a 2019. évi törvényi előirányzatot. Az adó- és járulékbevételek a költségvetési törvényben szereplő értékeknél számottevően, közel 320 milliárd forinttal magasabban alakulhatnak, amit azonban ellensúlyoz az európai uniós támogatásokkal kapcsolatos bevételek alacsonyabb várható teljesülése. A központi alrendszer adó- és járulékbevételei között elsősorban a fogyasztási adók esetén számítunk a törvényi előirányzatnál magasabb bevételre, ugyanakkor a befizetések előző évhez képest mutatott dinamikus emelkedéséhez a gazdálkodó szervezetek befizetései, valamint a munkára és egyéb jövedelmekre kivetett adó- és járulékkerhek is jelentősen pozitívan járulnak hozzá.

18. ábra

A központi alrendszer adó- és járulékbevételeinek változása az előző év azonos időszakához képest

(12 havi mozgóátlag)

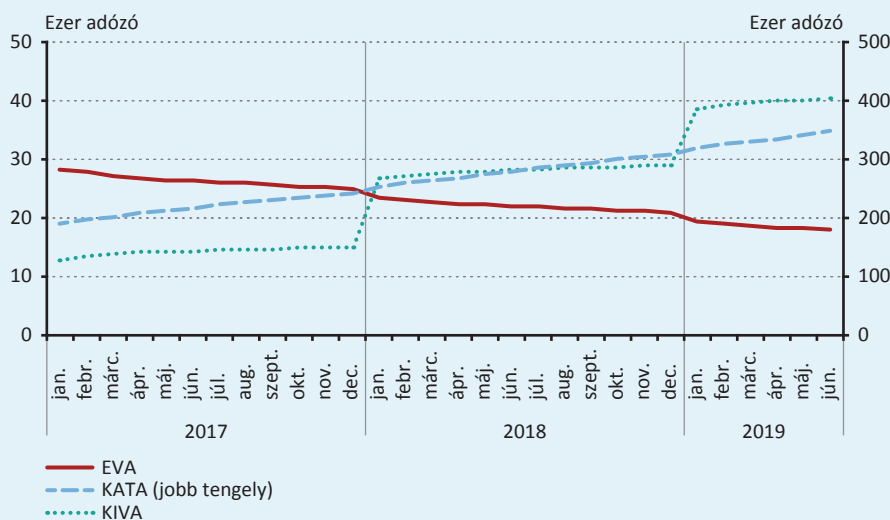
Forrás: Magyar Államkincstár.

A **gazdálkodó szervezetek befizetései** együttesen mindösszesen 4 milliárd forinttal maradhatnak el az előirányzattól prognózisunk alapján és 10 milliárd forinttal haladhatják meg a 2018-as befizetések mértékét. A nem számottevő eltérések mögött jelentős összetételbeli különbségek találhatók. A **társaságiadó-bevétel** 103 milliárd, az **energiaellátók jövedelemadójából** származó bevétel 29 milliárd forinttal lehet alacsonyabb a 2019. évi költségvetési törvény előirányzatához képest. Az eltérés abból fakad, hogy a 2019. nyári adócsomag eltörölte az adózók decemberi adóelőleg-kiegészítési kötelezettségét. Az intézkedés – pénzforgalomban az idei évben jelentős, ám eredményszámléletben kisebb – hatását az előirányzat nem tartalmazza.

A **kisadózók tételes adójából** (KATA) várható bevételek 25 milliárd forinttal haladják meg a költségvetési törvényben szereplő előirányzatot. A növekmény egyrészt bázishatásból fakad, az adónemből származó bevételek a tavalyi évben 12 milliárd forinttal haladták meg a vonatkozó előirányzatot. A növekedés bázishatáson felüli részét a 2019. évi költségvetési törvényben feltételezettnél magasabb belépési hajlandóság magyarázhatja az adónemmel kapcsolatban. Hasonló folyamatok jellemzik a **kisvállalati adót** (KIVA) is, ahol a bevételek várhatóan 14 milliárd forinttal lehetnek magasabbak a költségvetési törvény előirányzatánál. Mindkét kisvállalati adó esetében az idei befizetések jelentősen meghaladják a 2018. évi bevételeket. A két adó nem adózái létszámbővülésének egyik forrása az **egyszerűsített vállalkozói adó** (EVA) szabályai alól kilépő adózók lehetnek. Az EVA szabályai szerint adózók létszáma az elmúlt öt évben folyamatosan csökkent (19. ábra), amivel párhuzamosan az EVA-bevételek az öt évvel ezelőtti befizetések 56 százalékára, 54 milliárd forintra estek vissza 2018 végére. Az EVA-bevételek csökkenése 2019-ben is folytatódik, várhatóan további 10 milliárd forinttal kevesebb befizetés érkezik a költségvetésbe, mint az előző évben. Az EVA szabályai szerinti adózást 2018. december 20-ától már nem lehet választani, míg az adó nem 2020. január 1-jétől kivezetésre kerül az adórendszerből.

19. ábra

Az egyszerűsített vállalkozói adót, a kisvállalati adót, illetve a kisadózók tételes adóját fizető adózók havi létszámának alakulása

Forrás: Pénzügyminisztérium.

Az **elektronikus útdíjbevétel** előrejelzésünk szerint 21 milliárd forinttal haladhatja meg a 2019. évi előirányzatot. Az eltérés mögött részben bázishatás áll, mivel a tavalyi bevétel 6 milliárd forinttal magasabb volt a vonatkozó előirányzatnál. A különbséget magyarázó másik tényező a fizetendő díjak átlagosan 5,8 százalékos emelése 2019. január 1-jétől, melynek bevételnövelő hatását a 2018 nyarán törvénybe iktatott előirányzat nem tartalmazza. Az elektronikus útdíjból származó bevétel 2018-hoz képest 36 milliárd forinttal emelkedhet idén. A **bányajáradékból** származó várható bevételek 12 milliárd forinttal haladják meg az előirányzatot, mivel a 2019-re várt magasabb bevételek hatására a 2020-as prognózisunk is az előirányzat felett alakul.

A gazdálkodó szervezetek **egyéb adói és befizetései** 54 milliárd forinttal haladhatják meg az előirányzatot. A bírságbevételek 21, a környezetvédelmi termékdíjakból származó befizetések 14, az egyéb befizetések pedig várhatóan 8 milliárd forinttal haladhatják meg a költségvetési törvény előirányzatait. Az előző évhez viszonyítva az egyéb adók és befizetések

31 milliárd forinttal lehetnek magasabbak. A rehabilitációs hozzájárulásból származó bevételek 8 milliárd forinttal növekedhetnek a minimálbér 8 százalékos emelése következtében, míg az időalapú útdíjbevételek prognózisunk szerint 7 milliárd forinttal emelkednek a tavalyi évhez viszonyítva a 10 napos autópályamatricák 2018. őszi áremelésének köszönhetően. Az ökoadókból származó bevétel 20 milliárd forinttal csökkenhet az előző évhez képest, azonban a változás hatása egyenlegsemleges, mivel a korábban az energiaadó soron elszámolt bevételeket 2019. január 1-jétől a jövedéki adóbevételek között számolják el.

Az **általános forgalmi adóbevétel** pénzforgalmi szemléletben 4546 milliárd forint lehet 2019-ben, ami előrejelzésünk szerint több mint 250 milliárd forinttal meghaladja a törvényi előirányzatot. A várakozásunk szerinti felülteljesülés részben arra vezethető vissza, hogy a bázisévnek számító 2018-as többletbevétel jelentősen magasabb lett a korábbi kormányzati várakozásoknál: a tavalyi költségvetési törvényben szereplő összeget közel 100 milliárd forinttal meghaladta a tényleges bevétel. Másrészt 2018 második felében – feltehetően összefüggésben az online számlázás tavaly júliusi bevezetésével – jelentősen emelkedett a növekedés dinamikája, ami 2019 első félévében is folytatódott. Az idei első hat hónapban a bruttó áfa bevételek 12,9 százalékkal emelkedtek az előző év azonos időszakához képest.

Jövedéki adóbevételekből idén 1204 milliárd forintot várunk, ami 63 milliárd forinttal haladja meg a költségvetési törvényben szereplő előirányzatot. Az eltérést a korábbi évek szezonális lefutása, illetve a dohánytermékek jövedéki adójának július 1-től esedékes újabb emelése indokolja. Az első féléves jövedékiadó-bevételek 9,1 százalékkal – a tételbe újonnan bekerülő energiaadó nélkül 7 százalékkal – magasabban alakultak előző év azonos időszakához képest. Ez visszavezethető a dohánytermékek, szeszesitalok és az üzemanyagok esetében egyrészt a forgalombővüléshez, másrészt jogszabályváltozáshoz, hiszen a dohánytermékek esetében az előző év azonos időszakához képest kétszer is történt adóemelés. A kedvező bevételi folyamatoknak köszönhetően a törvényi előirányzatnál 5,6 százalékkal magasabb adóbevételre számítunk.

Pénzügyi tranzakciós illetékből az idei évben 246 milliárd forint bevétel keletkezhet, ami 18 milliárd forinttal meghaladja a költségvetési törvényben szereplő előirányzatot. A különbség részben az idei dinamika eltérő megítéléséből, részben pedig abból fakad, hogy az adónemből származó bevétel már 2018-ban is 29 milliárd forinttal meghaladta a tervezett szintet. Az év első felében a törvényi előirányzat 54 százaléka teljesült, a bevételek pedig 8,9 százalékkal emelkedtek az előző év azonos időszakához képest, annak ellenére, hogy január 1-től a 20 ezer forint alatti átutalások után megszűnt a pénzügyi tranzakciós illetékfizetési kötelezettség.

A **biztosítási adóból** származó bevételek az idei évben 88 milliárd forintot tehetnek ki, ami 20 milliárd forinttal magasabb a költségvetési törvényben szereplő előirányzatnál. A törvényi előirányzat 60 százaléka teljesült a biztosítási adó bevételi soron az év első 6 hónapjában, míg előző év azonos időszakához képest a duplájára emelkedtek a bevételek, ami részben a baleseti adóval kapcsolatos technikai átrendeződéshez köthető. A baleseti adó megszűnésével és biztosítási adóba olvadásával a bevételek a TB alapoktól átkerültek a központi költségvetéshez, tehát a hatás egyenlegsemleges. Januártól a biztosítási adó soron jelenik meg a gépjárműbiztosítások után fizetendő adó, ami a biztosítások évközi megújítása során fokozatosan növeli a tétel bevételeit.

Turizmusfejlesztési hozzájárulásból az idei évben 24 milliárd forintos bevétel keletkezhet, ami 9 milliárd forinttal haladja meg a 2019. évi törvényi előirányzatot. A különbség egyrészt az idei tényadatokból adódik – az év első felében a törvényi előirányzat 75 százaléka teljesült –, másrészt bázishatásból, tekintve, hogy az adónemből származó bevétel a tavalyi évben is mintegy 8 milliárd forinttal meghaladta a tervezett szintet.

A 2019. évi **illetékbevételek** előirányzata 192 milliárd forintot tesz ki, azonban az első félévi tényadatok tükrében 30 milliárd forintos felülteljesülése várható. Idén az első félévben 109 milliárd forint illetékbevétel érkezett a költségvetésbe, ami az éves előirányzat 57 százalékát teszi ki, és 17 százalékkal meghaladja a tavalyi első félév bevételeit elsősorban az ingatlanvásárláshoz kapcsolódó illetékbevételek növekedése következtében (20. ábra).

8. táblázat

A központi alrendszer részlegesen konszolidált pénzforgalmi bevételei

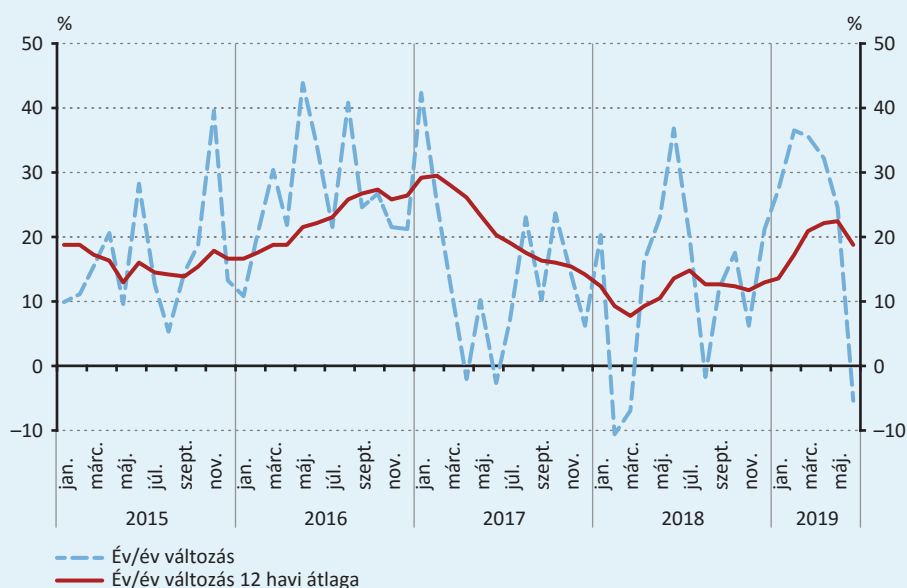
(milliárd forint)

	2019				
	Törvényi előirányzat	Január–június teljesülés	Előirányzat százaléka	MNB-előrejelzés	Eltérés: MNB – előirányzat
KÖZPONTI ALRENDSZER ADÓ- ÉS JÁRULÉKBEVÉTELEI	15 651	7 716	49%	15 970	319
Gazdálkodó szervezetek befizetései	1 444	651	45%	1 440	-4
Társasági adó	400	130	33%	296	-103
Pénzügyi szervezetek különadója	53	28	53%	55	2
Egyszerűsített vállalkozási adó	45	12	27%	44	-1
Bányajáradék	36	23	65%	48	12
Játékadó	31	14	46%	32	1
Energiaellátók jövedelemadója	59	10	18%	30	-29
Kisadózók tételes adója	136	77	56%	161	25
Kisvállalati adó	50	32	65%	64	14
Elektronikus útdíj	198	103	52%	218	21
Közműadó	55	27	49%	55	0
Egyéb adók és befizetések	366	192	52%	420	54
Reklámadó	15	1	8%	15	0
Fogyasztáshoz kapcsolt adók	5 822	2 928	50%	6 191	369
Általános forgalmi adó	4 290	2 170	51%	4 546	256
Jövedéki adó	1 141	544	48%	1 204	63
Regisztrációs adó	28	13	46%	27	-1
Távközlési adó	52	27	51%	57	4
Pénzügyi tranzakciós illeték	228	122	54%	246	18
Biztosítási adó	67	41	60%	88	20
Turizmusfejlesztési hozzájárulás	16	12	75%	24	9
Lakosság befizetései	2 608	1 297	50%	2 658	50
Személyi jövedelemadó	2 361	1 156	49%	2 380	19
Illetékbefizetések, egyéb adók	199	114	57%	229	30
Gépjárműadó	48	27	57%	50	2
Elkülönített alapok adó és járulékbefizetései	468	200	43%	481	13
Társadalombiztosítási alapok adó és járulékbefizetései	5 310	2 640	50%	5 200	-110
Szociális hozzájárulási adó és járulékok	5 124	2 527	49%	5 006	-118
Egyéb járulékok és adók	186	113	60%	194	8
EU-TÁMOGATÁSOKKAL KAPCSOLATOS BEVÉTELEK	1 494	355	24%	1 162	-332
EGYÉB BEVÉTELEK	304	277	91%	380	76
Központi ktv. egyéb bevételei	180	170	95%	245	65
Társadalombiztosítási alapok egyéb bevételei	34	16	46%	31	-3
Elkülönített alapok egyéb bevételei	90	91	101%	104	14
BEVÉTELI TÉTELEK ÖSSZESEN	17 449	8 348	48%	17 512	63

Forrás: 2019. évi költségvetési törvény, Magyar Államkincstár, MNB.

20. ábra

A NAV illetékbevételei számla (az ingatlanvásárláshoz kapcsolódó illetékeket tartalmazza) bevételeinek változása az előző év azonos időszakához viszonyítva

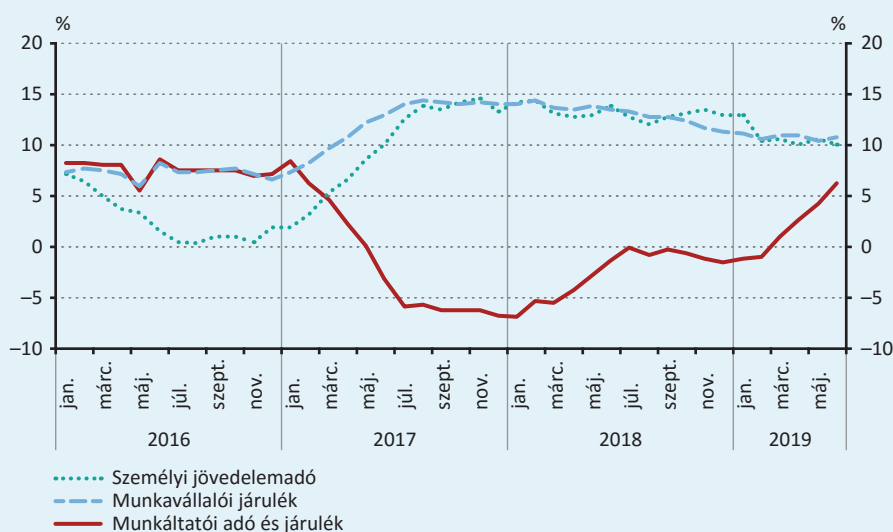

Forrás: Magyar Államkincstár.

A **személyi jövedelemadó**ból származó bevételek az idei első félévben 10 százalékkal növekedtek az előző év azonos időszakához képest, így júniusig 105 milliárd forinttal több bevétel érkezett a költségvetésbe, mint a tavalyi év első hat hónapjában. Az éves előirányzatot 20 milliárd forinttal meghaladhatják a bevételek előrejelzésünk szerint. A hazai bruttó átlagkereset az év első négy hónapjában 10,4 százalékkal emelkedett a tavalyi év azonos időszakához viszonyítva, várakozásunk szerint az éves mutató is hasonlóan magasán alakul, a nemzetgazdasági foglalkoztatás 1,4 százalékos bővülése mellett. A személyi jövedelemadót érintő két legnagyobb költségvetési hatással járó intézkedés az idei évben a cafetéria rendszer jelentős átalakítása, illetve a kétgyermekesek kedvezményének emelkedése voltak. A béren kívüli juttatások átalakítása következtében az ezen elemekhez kapcsolódó személyi jövedelemadó-bevétel az első negyedévben mintegy 40 százalékkal visszaesett, amit ugyanakkor vélhetően ellensúlyozott a juttatásokból a bruttó bérek emelkedésébe átgyűrűző hatás. A kétgyermekesek családi adókedvezménye a tavalyi havi 17,5 ezer forintról 20 ezer forintra emelkedett eltartottanként. A 2019. júniusától kibocsátott állampapírok kamatadó-mentességet élveznek, ami az idei évben kismértékű adóbevétel-kiesést eredményez.

A **társadalombiztosítási és elkülönített alapok adó- és járulékbevételei** az idei évben mintegy 100 milliárd forinttal elmaradhatnak az 5778 milliárd forintos előirányzattól. Az eltérés két ellentétes előjelű folyamat eredménye: a szociális hozzájárulási adó és egyéni biztosított járulékok bevételei jelentősen alacsonyabban alakulhatnak a törvényi előirányzatnál, míg a szakképzési hozzájárulásból és egészségügyi hozzájárulásból származó bevételek meghaladhatják azt. A bruttó bérek és a foglalkoztatás emelkedése következtében a munkavállalói, illetve munkáltatói adó- és járulékbevételekből az első hat hónapban 212 milliárd forinttal több bevétel érkezett a költségvetésbe, mint a tavalyi első félévben. Az egyéni biztosított járulékbevételek 10,8 százalékkal, míg a munkáltatói befizetések 6,2 százalékkal voltak magasabbak 2019 első félévében, mint tavaly júniusig (21. ábra). A bérekhez kapcsolódó bevételek növekedési ütemét 2017 óta fokozatos mérséklődés jellemzi, ezen időszak alatt ugyanakkor több adócsökkentésre is sor került.

21. ábra
A bérekhez kapcsolódó bevételek év/év változása
 (6 havi mozgóátlag)

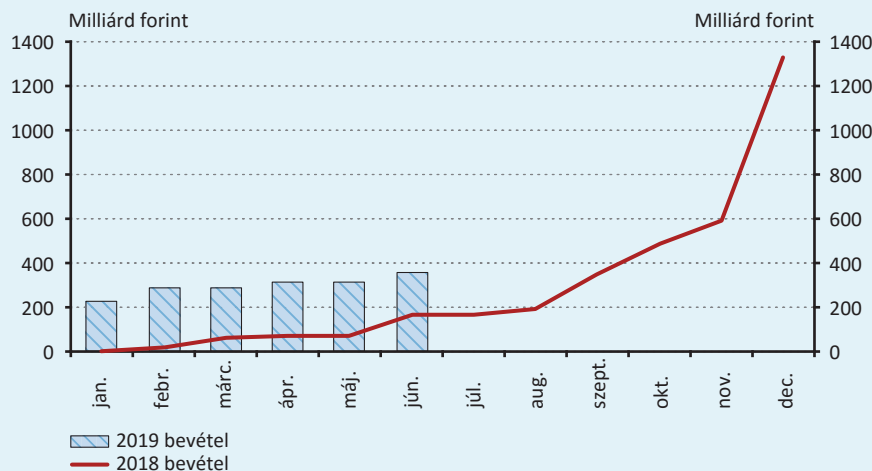
Forrás: Magyar Államkincstár.

Az idei évben számos változás érintette az elkülönített és TB alapok adó- és járulékbevételeit, amelyek közül a költségvetési hatását tekintve leginkább jelentős a szociális hozzájárulási adó kulcsának újabb 2 százalékpontos csökkentése, amire júliusban került sor. Több adó- és járuléknem megszűnt azáltal, hogy beolvadt más tételekbe: az egészségügyi hozzájárulás a szociális hozzájárulási adóba, míg a baleseti adó fokozatosan a biztosítási adó bevételei közé került. Az alapok bevételeit is érintette a béren kívüli juttatások rendszerének átfogó átalakítása, illetve a nyugdíjas munkavállalók foglalkoztatása után igénybe vehető jelentős adókedvezmények kiterjesztése. A Munkahelyvédelmi Akcióterv kedvezményezett köre ezzel szemben számottevően lecsökkent, a célcsoportok szűkítése nyomán a kedvezményeket igénybe vevők létszáma hozzávetőleg a felére csökkent, ugyanakkor az egy főre eső kedvezmények emelkedtek, a kedvezményösszeg alapjának minimálbérig történő kiterjesztése, illetve az új célcsoportra vonatkozó, a kifutó célcsoportoknál magasabb kedvezmények következtében. Az Egészségbiztosítási Alap bevételeihez tartozó népegészségügyi termékadó mértéke az egyes termékek körénél átlagosan több mint 20 százalékkal emelkedett az idei évben, ami érdemben növelte a bevételeket, de azok így is kismértékben elmaradhatnak a törvényi előírányzattól.

Az uniós programokhoz kapcsolódó bevételek 2019. június végén összesen 355 milliárd forintot tettek ki, amely több mint kétszerese a tavalyi első félév értékének. A bevételek szintje azonban jelentősen elmarad az 1494 milliárd forintos előirányzat időarányos értékétől. Bár a korábbi években az uniós támogatások döntő része jellemzően az utolsó hónapokra koncentrálódott, várakozásaink szerint a tárgyév bevételek szintje 2019-ben elmaradhat a tervezettől. Az uniós bevételek alacsony szintjének oka többek között az előlegek pénzforgalmi kifizetéseken belüli, továbbra is magas aránya (bevétel ugyanis csak a ténylegesen felhasznált támogatások után leadott számlák nyomán keletkezhet).

22. ábra

Az uniós programokhoz kapcsolódó kumulált bevételek alakulása 2018-2019-ben

Forrás: Magyar Államkincstár.

A **központi alrendszer egyéb bevételei** júniusban az éves előirányzat 91 százalékát tették ki, ami elsősorban a központi költségvetés magas első félévi bevételeihez köthető. Előrejelzésünk szerint a 2019. évi bevételek több mint 70 milliárd forinttal meghaladhatják az előirányzatot, a költségvetési törvényben be nem tervezett idei mobilfrekvencia-értékesítésből származó koncessziós bevétel következtében. A kibocsátási egységek (pl.: széndioxid kvóta, légitömegkezelés kibocsátás kvótája) értékesítése a tavalyi évhez hasonlóan 2019-ben is a vártnál magasabb államháztartási bevételt eredményezhet.

3.4. A KÖZPONTI ALRENDSZER PÉNZFORGALMI KIADÁSAI

Az **elsődleges kiadási** tételekre vonatkozó prognózisunk közel megegyezik a költségvetési törvény előirányzataival, azonban a kiadások szerkezetében jelentős eltérések mutatkoznak. Az idén bejelentett Családvédelmi Akcióterv 2019-ben induló elemei még nem kerültek elszámolásra a tavaly elfogadott költségvetésben, ami több tétel esetében, így a lakástámogatásoknál és a központi költségvetési intézmények fejezeteknél emeli az éves várható kiadásokat. A költségvetési szervek kiadásai előrejelzésünk szerint több mint 500 milliárd forinttal meghaladják az előirányzatot, elsősorban a költségvetési tartalékok nagy részének szerveknél történő elszámolása, egyes családvédelmi intézkedések többletkiadásai, illetve a magasabb bérkiadások következtében. Magasabb éves kiadási összegre számítunk a társadalombiztosítási alapok esetében is, ami a törvényben vártnál magasabb infláció miatt végrehajtott kiegészítő nyugdíjmeléshez, valamint a nyugdíjprémium kifizetéséhez köthető. Ezen kiadások emelkedését ellensúlyozza az uniós támogatásokkal kapcsolatos kiadások alacsonyabb szintje, amelyek előrejelzésünk szerint az előirányzatnál közel 470 milliárd forinttal alacsonyabban alakulhatnak.

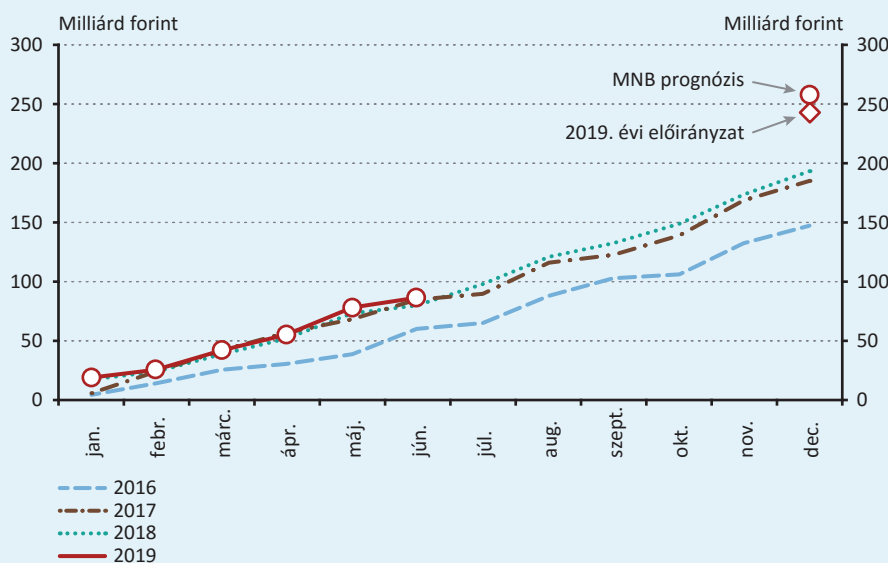
Az **egyedi, normatív és közmédiának nyújtott támogatásokhoz** kapcsolódó kifizetések az év első hat hónapjában összességében az éves előirányzat 60 százalékát érték el, amely mintegy 4 százalékponttal magasabb az előző három év átlagánál. Az ebbe a körbe tartozó kiadási jogcímeknél az év végére a törvényi előirányzatok teljesítését várjuk, ugyanakkor magasabb támogatási igény irányába mutató kockázatok jelentkezhetnek a közszolgáltatási személyszállítási tevékenységet végző gazdasági társaságoknál.

A **Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Alap** kiadási előirányzatai a tételek többségénél összhangban vannak a várakozásainkkal. Az Alap kiadásaira 640 milliárd forintot (és annak megközelítőleg felét családi pótlék kifizetésére) határozott meg a költségvetési törvény, amely lényegében megegyezik az előző évben kifizetett támogatással.

A **lakástámogatásokkal** kapcsolatos kiadások előrejelzésünk szerint 15 milliárd forinttal lehetnek magasabbak a 242 milliárd forintos előirányzatnál. A költségvetési törvény elfogadása után lépett életbe számos intézkedés, melyek célja a Családok Otthonteremtési Kedvezménye program keretében igénybe vehető támogatások összegének emelése és a támogatásokhoz való hozzáférés megkönnyítése volt. Az első hat hónap beérkezett adatai alapján a lakástámogatási kiadások az előirányzat 36 százalékán állnak, azonban a második féltől hatályos intézkedések hatására dinamikus emelkedés várható (23. ábra). A lakástakarék-pénztári (LTP) megtakarításokhoz nyújtott állami támogatás várható éves értéke 80 milliárd forint, ami megfelel a költségvetési előirányzatnak. Az első hat hónapban az LTP-támogatások mintegy 50 százaléka került kifizetésre. Várhatóan az adó-visszatérítési programra fordított kiadás elmaradhat az előirányzott 25,5 milliárd forintos kiadástól, ugyanis az első félévben teljesült kiadás mindössze 5 milliárd forint volt.

23. ábra

A lakástámogatási kiadások havi kumulált alakulása 2016-2019 között

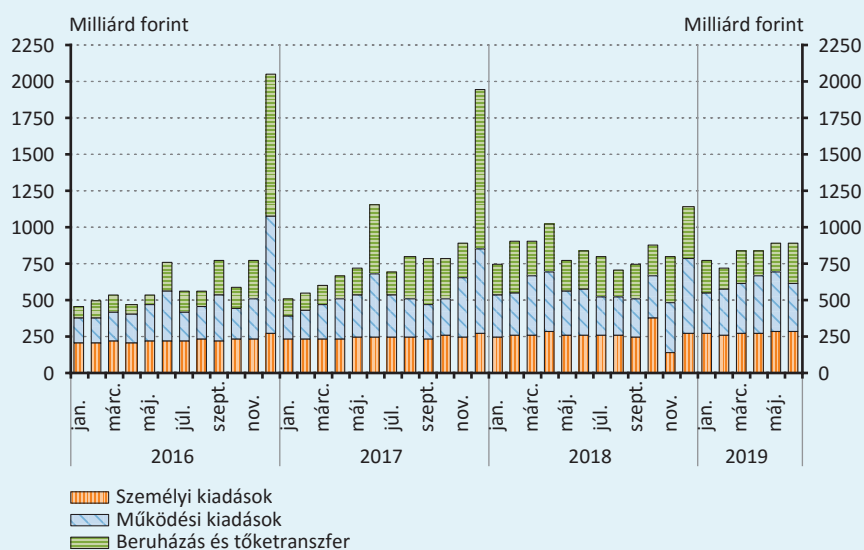
Forrás: Magyar Államkincstár.

A **központi költségvetési szervek és fejezetek nettó saját kiadásai** az év első hat hónapjában az éves törvényi előirányzat 52,4 százalékát tették ki. Az első félévi nettó kiadás teljesítés hasonló a bázisidőszaki teljesítéshez (24. ábra), tavaly az első hat hónapban a számított törvényi előirányzat 52,1 százaléka került felhasználásra. Az időarányos szint feletti kiadás-teljesítés megítélésénél figyelembe kell venni, hogy a központi szabad tartalékok túlnyomó részét az intézményi és a szakmai fejezeti kiadási sorokon használja fel a kormányzat, és a tartalékok elköltése az egész évben folyamatos. A kötelezettségekkel nem terhelt előző évi előirányzat-maradványokat a költségvetési szerveknek be kell fizetniük a központi költségvetés kincstári alszámlájára. Tavaly 156 milliárd forintnyi befizetés realizálódott a Központi Maradványszámolási Alapban, amely összeg az első félévben közel 262 milliárd forintra emelkedett, azaz több mint 105 milliárd forinttal növelte a bevételek és kiadások bruttó szarát a fel nem használt és kötelezettségekkel nem terhelt előirányzatok befizetése.

A költségvetési szervek és fejezetek nettó saját kiadásaira vonatkozó éves prognózisunk több mint 500 milliárd forinttal magasabb a költségvetési törvény előirányzatánál. Az eltérés tartalmazza a központi szabad tartalékok ezeken a sorokon megjelenő felhasználását, valamint a Családvédelmi Akcióterv egyes elemeinek a fejezeti kiadásokat növelő hatását, továbbá egyes felülről nyitott kiadási előirányzatok várható túllépését. A törvényi előirányzatokhoz képest többlet-kiadást feltételezünk a bérkiadásoknál, a NAV-nál a szokásos negyedéves célprémiumok kifizetésével számolunk, továbbá a kötelezettségekkel terhelt előirányzat maradvány-állomány kisebb csökkenésére is számítunk.

24. ábra

A központi költségvetési szervek és fejezetek kiadásainak szerkezete

Megjegyzés: Az idősor tartalmazza az uniós programokhoz tartozó kiadásokat is, ideértve az uniós programok megelőlegezésével kapcsolatos kiadásokat is.

Forrás: Magyar Államkincstár

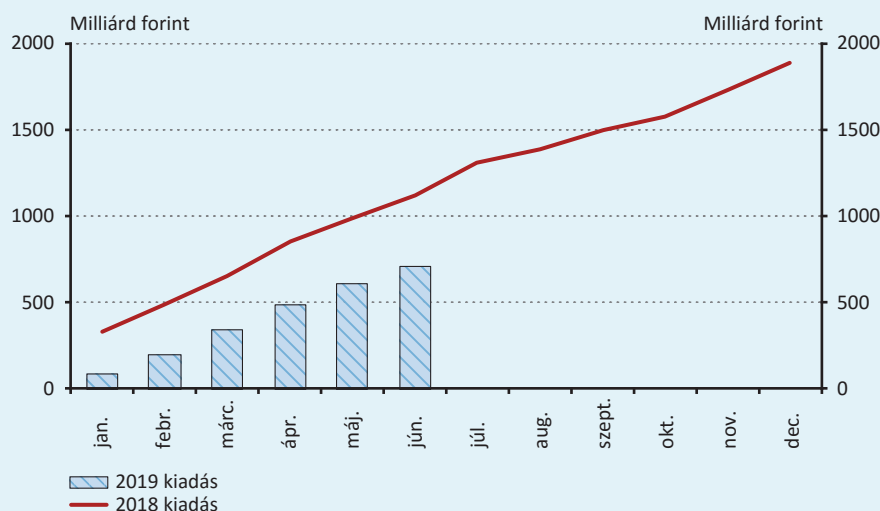
A **szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok uniós kiadásai** 711 milliárd forintot tettek ki az első félévben, ami az 1956 milliárd forintos éves törvényi előirányzat 36 százaléka. Az eddigi tényadatokat figyelembe véve várakozásaink szerint a 2019-es kifizetések értéke az előirányzat alatt alakulhat. Az első hathavi kifizetés valamivel több mint fele volt előleg, amelyhez csak később, az előlegek felhasználását és a számlák benyújtását és teljesítését követően kapcsolódik pénzforgalmi bevétel. Az előlegek felhasználása az első félévben 380 milliárd forint körül alakult, ami mintegy 50 százalékos emelkedést jelent a tavalyi év azonos időszakához képest. Az év első hat hónapjában az IKOP (154 milliárd forint), GINOP (138 milliárd forint) és VP (105 milliárd forint) programok kifizetései voltak a legjelentősebbek.

A **központi tartalékokból** a még felhasználható mintegy 184 milliárd forintnyi tartalékkeretből összesen 130 milliárd forintnyi szabad tartalék a kormányzati rendkívüli intézkedések között és az Országvédelmi Alapban van, ugyanakkor az ágazati életpályákra félretett tartalékkeretnél az éves előirányzat túllépésére került sor az első negyedév végére. Prognózisunk szerint a várható túllépés mértéke 50 milliárd forint körül alakulhat. A túllépést a költségvetési törvény tavalyi elfogadását követően hozott kormányzati bérintézkedések (például a kormánytisztviselők béreemelése, illetve az új bértábla bevezetése) valamint a 2018. évi bérintézkedések bázishatása együttesen okozza. A Beruházás Előkészítési Alapba félretett 20 milliárd forintnyi céltartalék felhasználása az első félév során folyamatos volt, ugyanakkor a közszolgáltatások fejlesztésére félretett 40 milliárd forintnyi céltartalékból az első félévben nem került sor kifizetésre.

Az **állami vagyonkezeléssel** kapcsolatos kiadások 139 milliárd forintra teljesültek az év első hat hónapjában. A korábbi évek szezonálisához képest a kiadás-teljesülés magasnak mondható, annak ellenére, hogy csak az éves költségvetési előirányzat 41 százaléka teljesült (tavaly 36 százaléka). Az éves pénzforgalmi kiadási előirányzat mintegy 46 milliárd forintos túllépése várható előrejelzésünk szerint ennél a kiadási tételnél, de a többletkiadások részesedésvásárlást vagy követelésszerzést jelentenek, ezért az ESA-kiadásokat nem növelik.

25. ábra

Az uniós programokhoz kapcsolódó kumulált kiadások alakulása 2018-2019-ben

Forrás: Magyar Államkincstár.

Az **elkülönített állami pénzalapok** kiadásain belül a Nemzeti Foglalkoztatási Alap úgynevezett aktív kiadásainál éves szinten mintegy 36 milliárd forintnyi megtakarítással számolunk a törvényi előirányzathoz képest a közmunkaprogram alacsonyabb kihasználtsága miatt. A Start munkaprogram kiadásai az éves előirányzat 42 százalékát érték el június hónap végére. A tavalyi év azonos időszakához képest 6 hónap alatt 17 százalékkal csökkentek a közfoglalkoztatással kapcsolatos kiadások. Az év hátralévő hónapjaiban további kismértékű létszámcsökkenést várunk a közmunkaprogramoknál, amit a munkaerőpiac feszességének fennmaradása is támogat.

A Nyugdíjbiztosítási Alapból folyósított **nyugellátások** 2019 első hat hónapjában 1702 milliárd forint összegben alakultak. 2019 első félévében a nyugdíjkiadások 46 milliárd forinttal, azaz 2,8 százalékkal haladták meg az előző év azonos időszakában megfigyelt értéket. 2019-ben 2,7 százalékos év eleji nyugdíjmelés valósult meg a költségvetési törvényben tervezett infláció mértéke alapján. Az MNB 2019. júniusi Inflációs jelentése 2019-re 3,2 százalékos inflációs előrejelzést tartalmaz, így prognózisunkban kiegészítő nyugdíjmelést feltételezünk novemberre. Emellett azzal számolunk, hogy a költségvetésben tervezettnél nagyobb összegű nyugdíjprémium kifizetésére kerülhet sor novemberben a dinamikus gazdasági növekedés okán. A 2019. júniusi Inflációs jelentés makrogazdasági pályájában 4,3 százalékos GDP-növekedés szerepelt, ami magasabb a költségvetési törvényben szereplő 4,1 százalékos prognózisnál. Ezek alapján arra számítunk, hogy az év egészében a nyugdíjkiadások meghaladhatják a törvényi előirányzatot annak ellenére, hogy a 2019 első félévében megfigyelt teljesülés lényegében megegyezik az időarányosan várható kiadási szinttel.

A **gyógyító-megelőző ellátásokra** fordított kiadások 49 százaléka teljesült az év első felében. Idén az év első öt hónapjában a **kórházak adósságállománya** 37,4 milliárd forintot tett ki. Ez azt jelenti, hogy a decemberi állapothoz képest átlagosan havi 4,4 milliárd forinttal, míg a tavalyi évben átlagosan havi 3,5 milliárd forinttal nőtt a tartozásállomány. Az újratermelődő adósságállomány miatt az elmúlt években többször is sor került részleges adósság-konszolidációra, rendszerint az év végén egyszeri konszolidációs támogatás formájában, illetve az egészségügyi közintézmények finanszírozását biztosító gyógyító-megelőző ellátások előirányzat év végi maradványának felosztásával. Az idei adósság összetételét tekintve a 30 nap alatti tartozásállomány 3 százalékkal magasabb 2018 azonos időszakához képest, míg a 30-60 nap közötti tartozások 9 százalékkal, a 60 napon túli tartozások 15 százalékkal nőttek. A kórházak tartozásállományának évről évre történő felhalmozódása következtében az előirányzat felülteljesülésére számítunk.

9. táblázat

A központi alrendszer részlegesen konszolidált pénzforgalmi kiadásai

(milliárd forint)

	2019				
	Törvényi előirányzat	Január-június teljesülés	Előirányzat százaléka	MNB-előrejelzés	Eltérés: MNB – előirányzat
ELSŐDLEGES KIADÁSI TÉTELEK	17 511	8 374	48%	17 530	19
Egyedi, normatív és közmédiának nyújtott támogatások	448	269	60%	448	0
Szociálpolitikai menettíj támogatás	91	46	50%	90	0
Lakásépítési támogatások	242	86	36%	257	15
Családi támogatások, szociális juttatások	551	282	51%	551	0
Korhatár alatti ellátások	89	47	52%	90	1
Központi költségvetési szervek és fejezetek nettó saját kiadásai	5 861	3 074	52%	6 366	505
Helyi önkormányzatok támogatása	729	370	51%	737	8
Hozzájárulás az EU költségvetéséhez	352	218	62%	322	-30
Központi tartalékok	381	0	0%	218	-164
Állami vagyonnal kapcsolatos kiadások	340	139	41%	385	46
Egyéb kiadások	129	55	43%	131	2
Elkülönített alapok kiadásai	531	202	38%	508	-23
NFA - Passzív kiadások	75	36	48%	70	-5
NFA - Start munkaprogram	180	75	42%	144	-36
Egyéb kiadások	276	91	33%	294	18
Társadalombiztosítási alapok kiadásai	5 812	2 875	49%	5 937	125
NYA - Nyugellátások	3 445	1 702	49%	3 518	73
EA - Rokkantsági, rehabilitációs ellátások	287	141	49%	283	-3
EA - Pénzbeli ellátások	394	197	50%	402	8
EA - Gyógyító-megelőző ellátások	1 274	628	49%	1 318	44
EA - Gyógyszerkassza nettó kiadásai	281	143	51%	285	4
Egyéb kiadások	132	64	49%	132	0
EU-támogatásokkal kapcsolatos kiadások	1 956	711	36%	1 490	-466
NETTÓ KAMATKIADÁSOK	952	364	38%	945	-7
KIADÁSI TÉTELEK ÖSSZESEN	18 463	8 738	47%	18 474	12

Forrás: 2019. évi költségvetési törvény, Magyar Államkincstár, MNB.

Az **egészségbiztosítás pénzbeli ellátásokra** szánt előirányzatának 50 százaléka teljesült 2019 első hat hónapjában. Előrejelzésünk kismértékben meghaladja az előirányzatot, mert az eddigi kiadások az első félévben szokásosnál magasabbak a táppénzkiadások vártnál magasabb alakulása miatt, aminek a hatása a második félévben is érvényesül majd.

A **gyógyszerkassza nettó kiadásainak** 51 százaléka teljesült az év első félévében. Összességében előrejelzésünk szerint a nettó kiadások kismértékben meghaladhatják a törvényi előirányzatot. A bruttó kiadások idén is a vártnál nagyobb mértékben emelkedtek – az éves előirányzat 52 százaléka teljesült –, amit a magasabban alakuló gyógyszergyártói befizetések valamelyest ellensúlyoztak. A gyógyszergyártói befizetések a tavalyi évhez hasonlóan 2019-ben is meghaladhatják a törvényi előirányzatot, ugyanakkor az idei évben a korábbinál kisebb mértékben. Az első félévben mintegy 45 milliárd forintos befizetés érkezett a költségvetésbe, ami az éves előirányzat 56 százaléka.

A **nettó pénzforgalmi kamatkidadások** az egész éves előirányzat mintegy 40 százalékát tették ki 2019 első félévében. A tavalyitól érdemben elmaradó féléves teljesülést egyrészt az okozza, hogy a kamatfizetések részben az év első feléről az év második felére helyeződtek át. A legmagasabb havi kiadás továbbra is júniusban valósult meg, amelynek koncentráltasága azonban az áthelyeződés miatt csökkent. Az alacsonyabb kiadások oka másrészt a továbbra is alacsony, és ismételtelen nagyobb mértékben csökkenő hozamszint. Az első féléves kamatbevétel jelentősen meghaladja a törvényi előirányzatot, ami főként adósságkezelési műveletekhez köthető, és ez alapján a korábbi évekhez hasonlóan az idén is jelentősen az előirányzat felett várható az éves kamatbevétel.

Az éves **nettó pénzforgalmi kamatkidadásra** vonatkozó előrejelzésünk közel megegyezik a törvényi előirányzattal. Ezt az okozhatja, hogy a Költségvetési jelentés készítésekor tapasztalható hozamszint megegyezik a költségvetési törvényben szereplő kamatkidadás-prognózis készítésekor tapasztalható szinttel. A **nettó eredményszemléletű kamatkidadás** prognózisunk szerint szintén lényegében megfelel az előző évhez viszonyítva mintegy 0,2 százalékos csökkenést prognosztizáló kormányzati várakozásnak.

3.5. AZ ÖNKORMÁNYZATI ALRENDSZER EGYENLEGE

A 2019. júniusi Inflációs jelentés készítésekor előrejelzésünk azzal számolt, hogy 320 milliárd forint feletti pénzforgalmi hiánnyal zárhatja az évet az önkormányzati alrendszer 2019-ben. Így előrejelzésünk több mint 120 milliárd forinttal magasabb pénzforgalmi hiány kialakulását feltételezi, mint a költségvetési törvény. A várható magas pénzforgalmi deficit az uniós programokhoz tartozó, korábban kapott előleg bevételek felhasználásához kötődik, ugyanis becslésünk szerint 2019-ben 280 milliárd forintnyi korábbi években kapott uniós előleget használnak fel az önkormányzatok. Az önkormányzati alrendszer uniós módszertan szerint számított ESA-egyenlege is hiányt mutathat 2019-ben.

Az első negyedév végén az alrendszer gazdálkodására jellemző szezonálisnak megfelelően 210 milliárd forint pénzforgalmi többlet keletkezett az önkormányzatoknál. Ha az uniós programokhoz tartozó bevételektől eltekintünk az alrendszer 2019. első negyedévi pénzforgalmi egyenlegének többlete az előző év azonos időszakához képest több mint 60 milliárd forinttal csökkent.

3.6. A STATISZTIKAI KORREKCIÓK (ESA-HÍD)

A 2019. évi költségvetési törvény 400 milliárd forintnak megfelelő **statisztikai korrekció** feltételezésével került elfogadásra. A júniusi Inflációs jelentéssel konzisztens előrejelzésünk 515 milliárd forintnyi statisztikai korrekcióval számol 2019-re. A különbség elsősorban az uniós programokhoz tartozó támogatások mérsékeltebb alakulásának, valamint a beruházási kiadásokhoz kapcsolódó eredményszemléletű korrekciók változásának a következménye.

3.7. AZ ÁLLAMADÓSSÁG 2019-BEN VÁRHATÓ ALAKULÁSA

Az MNB pénzügyi számlás adatai alapján 2019. első negyedévének végén a GDP-arányos bruttó államadósság **70,1 százalék volt**. Az előző év azonos időszakához képest az adósságráta érdemben, 3,6 százalékponttal mérséklődött. A korábbi évközi folyamatokkal ellentétben idén már az első negyedévben folytatódott az adósságráta csökkenése a tavalyi év végi 70,8 százalékról. A központi államadósság devizaaránya a 2018. év végi 20,1 százalékról 18,5 százalékra mérséklődött 2019. első félévében, míg a teljes államadósságon belül a külföldiek aránya a tavalyi év végi 36,5 százalékról 35,3 százalékra csökkent.

A júniusi Inflációs jelentésünkkel konzisztens előrejelzésünk szerint a GDP-arányos bruttó államadósság idén tovább mérséklődik és az év végére mintegy 68 százalékra csökken, eleget téve így a hazai és uniós szabályoknak egyaránt. A mérsékelt költségvetési hiány mellett a ráta idei csökkenésének irányába hat a nominális GDP – MNB előrejelzése szerinti – dinamikus, 8,8 százalékos növekedése, ami a reálgazdaság élénk, 4,3 százalékos bővüléséből és a 4,3 százalékos GDP deflátorból adódik.

A devizaadósság további mérséklődésével folytatódhat a gazdaság sérülékenysége csökkenése. 2019. év végére előrejelzésünk szerint a központi államadósság devizaaránya 17 százalék alá mérséklődik (a teljes államadósságon belül ugyanakkor némileg magasabb, 19,5 százalék lesz a devizaadósság aránya). A devizaadósság jelentős csökkenésével

párhuzamosan az államadósság árfolyamérzékenysége és a külső adósság is tovább mérséklődik, amelyet a háztartások állampapír-állományának növekedése is támogat.

A negatív nettó devizakibocsátás fenntartásához és a külső sérülékenység mérséklődéséhez érdemi támogatást jelent az államadósság belföldi finanszírozásának erősítése, amelynek jegyében 2019. június 3-án bevezetésre került a Magyar Állampapír Plusz (MÁP+) elnevezésű lakossági állampapír. Az új lakossági állampapírra bevezetése óta kiemelkedő kereslet jellemző, az első két hónapban 1400 milliárd forintot meghaladó mértékben került a papír kibocsátásra. A MÁP+ vonzó feltételeket kínál, amilyenek például a lépcsőzetesen emelkedő hozam, a kamat automatikus újrabefektetése, illetve a meghatározott időpontokban költségmentes visszaváltási lehetőség. **A MÁP+ paraméterei támogatják a háztartások magas megtakarítási rátájának fennmaradását és a lakosság újonnan keletkező megtakarításainak állampapír-piacra való terelését.** A vonzó paramétereken felül a kereslet élénkülését a kamatadó júniusi kivezetése is támogatta.

4. A 2020. évi államháztartási folyamatok várható alakulása

Az MNB 2019. július 11-én tette közzé elemzését a benyújtott 2020. évi költségvetési törvényjavaslatról³. Az Országgyűlés 2019. július 12-én fogadta el a módosított költségvetési törvényjavaslatot. A költségvetési törvény eredeti fejezeti előirányzatainak módosításait átvezettük a júniusi Inflációs jelentéshez készített és frissített előrejelzésünkön. Az alábbiakban az MNB aktuális előrejelzését, várakozását hasonlítjuk össze az elfogadott költségvetési törvénnyel, illetve annak főbb számaival.

4.1. A KORMÁNYZATI SEKTOR 2020. ÉVI VÁRHATÓ EREDMÉNYSZEMLÉLETŰ EGYENLEGE

Az elfogadott költségvetési törvény szerint 2020-ban az ESA elszámolás szerinti költségvetési hiány a GDP 1,0 százaléka lehet. A kitűzött hiánycél alacsonyabb a 2019. tavaszán közzétett Konvergencia Programban közölt 1,5 százalékos hiánypályánál és 0,8 százalékponttal alacsonyabb a 2019. évi 1,8 százalékpontos hiány célkitűzésnél. A költségvetési törvény részleteinek áttekintése alapján úgy látjuk, hogy egyes bevételek elmaradhatnak a törvényben szereplő előirányzatoktól, ezt a bevétel-kiesést azonban ellensúlyozza, hogy az uniós programok effektív felhasználását és a kifizetésekhez kapcsolódó állami önrészt valamint a babaváró hitel kiadásait alacsonyabbra becsüljük, mint amit a törvény előirányzatai tartalmaznak. Így előrejelzésünk szerint a szabad tartalékok egy részének megtakarításával teljesíthető a költségvetési törvényben kitűzött hiánycél.

10. táblázat

A kormányzati szektor 2020. évi egyenlege

(a GDP százalékában)

	2020		
	Törvényi előirányzat	MNB-előrejelzés	Eltérés
1. Központi alrendszer egyenlege	-0,7	-1,1	-0,4
2. Önkormányzatok egyenlege	-0,1	-0,1	0,0
3. Államháztartás pénzforgalmi egyenlege (1+2)	-0,8	-1,2	-0,4
4. GFS-ESA különbözet	-0,2	-0,2	0,0
5. Kormányzati szektor ESA-egyenlege (3+4)	-1,0	-1,4	-0,4
6. ESA-egyenleg az Országvédelmi Alap teljes megtakarítása esetén	-0,2	-0,6	-0,4

Megjegyzés: Az MNB előrejelzése a 2019. júniusi Inflációs jelentés költségvetési prognózisát tartalmazza.

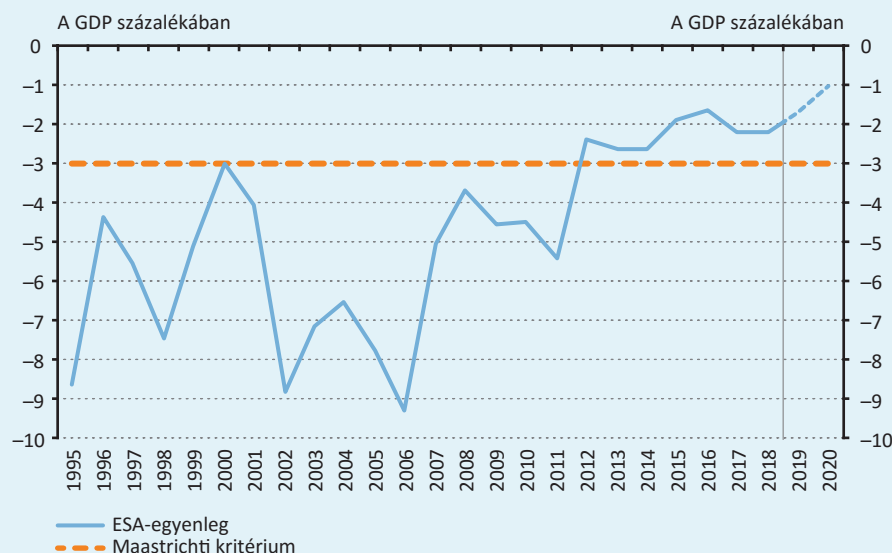
A csökkenő hiány következtében a fiskális politika keresletszűkítő lehet, ami összességében anticiklikus fiskális politikát eredményez. Ezen belül a kormányzati szektor elsődleges egyenlegének többlete 2019-hez képest prognózisunk szerint 0,6 százalékponttal növekedhet 2020-ban. Ezt a folyamatot támogatja, hogy a kormányzati szektor eredményszemléletű nettó kamatkiadásai tovább csökkennek.

³ Az elfogadott költségvetési törvényben nem történtek érdemi változások a 2019. június 4-én benyújtott törvényjavaslathoz képest, valamint az MNB költségvetési előrejelzése sem változott nagyobb mértékben, ezért elemzésünk szorosan követi a korábban megjelent kiadvány tartalmát: <https://www.mnb.hu/kiadvanyok/jelentesek/koltsegvetesi-jelentes>.

2020-ban a költségvetési hiány historikusan alacsony szintre csökkenhet. Az 1995 óta rendelkezésre álló ESA elszámolás szerinti adatok alapján a költségvetés eredményszámlátű hiánya az eddigi legalacsonyabb lehet 2020-ban az 1 százalékos hiánycél teljesülése esetén (26. ábra).

26. ábra

A költségvetési egyenleg 1995 – 2020 között

Megjegyzés: A 2019. és 2020. évi pontbecslés az Országvédelmi Alap törlését vagy felhasználását a kormányzati hiánycél teljesíthetőségének függvényében tételezi fel. Az Országvédelmi Alap elköltése ugyanis csak abban az esetben lehetséges, ha a hiány nem haladja meg a kitűzött hiánycélt. 2019-ben az Országvédelmi Alap felhasználását, míg 2020-ban a részleges megtakarítását tételezzük fel a pontbecslés során.

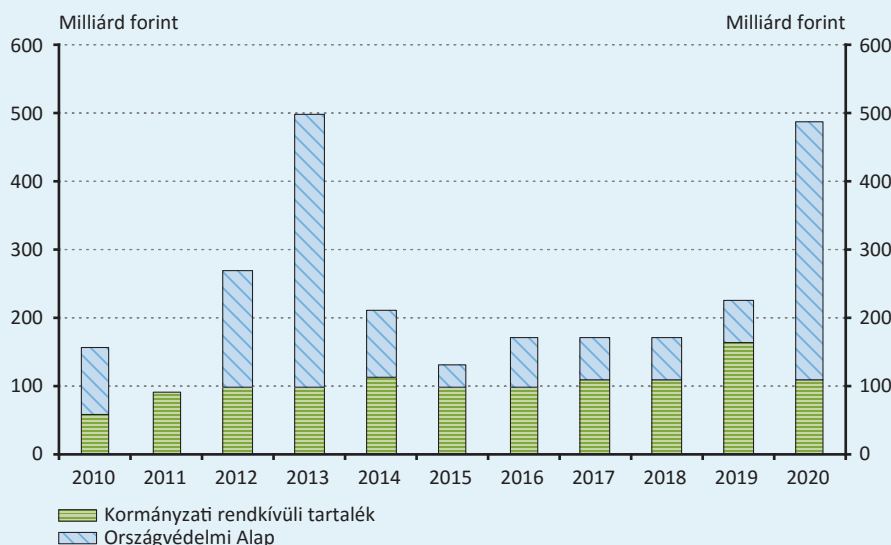
Forrás: Eurostat, 2019-2020 MNB előrejelzés.

Előrejelzésünk szerint a szabad tartalékok (Országvédelmi Alap) részleges megtakarítása esetén érhető el a törvényben kitűzött hiánycél. Aktuális prognózisunk a júniusi Inflációs jelentés makrogazdasági pályájából kiindulva azzal számol, hogy a költségvetés adó- és járulék bevételei együttesen a GDP mintegy 0,5 százalékpontjával elmaradhatnak a költségvetési törvényben szereplő előirányzatoktól. Az eltérés döntő részét a jövedelmet és a fogyasztást terhelő adók alacsonyabb bevétele magyarázza, ami elsősorban a makropályák közötti különbségekre vezethető vissza. Az előirányzattól elmaradó bevételeket részben ellensúlyozza, hogy előrejelzésünk szerint az uniós kiadásokhoz kapcsolódó önrész, valamint a baba-váró támogatással kapcsolatos kiadások alacsonyabbak lehetnek a költségvetési törvényben feltételezetténél. A tartalékok teljes körű elköltése esetén a GDP 1,4 százalékára becsüljük a jövő évre várható hiányt, amelyet azonban a tartalékok részleges megtakarításával a kitűzött 1,0 százalékos hiányszintre csökkenthet a kormányzat.

2020-ban a költségvetési tartalékok összege az elmúlt éveknél magasabb, a GDP 1 százaléka lesz az elfogadott költségvetési törvény szerint (27. ábra). Az Országvédelmi Alap összege 378 milliárd forint, míg a Kormányzati rendkívüli intézkedések tartalék előirányzata 110 milliárd forint lesz 2020-ban. Az együttes összegük így 488 milliárd forint, ami több mint 260 milliárd forinttal magasabb, mint ugyanezen tartalékok 2019. évi 225 milliárd forintos keret előirányzata. Az Országvédelmi Alap magas összege jelentős mértékben hozzájárul a hiánycél teljesíthetőségéhez, ugyanis elköltése csak abban az esetben lehetséges, ha a hiány nem haladja meg az 1 százalékot.

27. ábra

A költségvetési tartalékok (Kormányzati rendkívüli tartalék és Országvédelmi Alap) mértéke 2010 és 2020 között

Forrás: A 2010-2020. évi költségvetési törvények.

A 2020. évi költségvetés több adóintézkedést is tartalmaz, melyek többek között a munkát terhelő adók további csökkentését, valamint a vállalati beruházások és a lakossági megtakarítások ösztönzését szolgálják. A reálkereset alakulásának függvényében – 2020 folyamán, az idei évi csökkenés után – további 2 százalékponttal mérséklődhet a szociális hozzájárulási adó kulcsa a 6 éves bérmegállapodással összhangban. A szálláshely szolgáltatás áfája a jelenlegi 18-ról 5 százalékra csökken, amit részben ellensúlyoz a turizmusfejlesztési hozzájárulás kiterjesztése az említett szolgáltatáscsoportra. Megszűnik az egyszerűsített vállalkozói adó, a reklámadó kulcsa nullára csökken, a KIVA kulcsa pedig 2020. elejétől 13 százalékról 12 százalékra mérséklődik. Ezen adóintézkedéseken felül, a 13+1 intézkedést tartalmazó Gazdaságvédelmi akcióterv értelmében a falusi CSOK által érintett településeken lévő lakóingatlanokra áfavisszatérítési támogatást lehet igényelni 5 millió forintig építésre, valamint bővítésre és felújításra is. A fejlesztési adókedvezménnyel támogatható beruházások alsó értékhatára 2022-ig fokozatosan csökken, 500 millió forintról kisvállalatok esetében 50 millió forintra, középvállalatok esetében 100 millió forintra. A költségvetési törvény figyelembe veszi továbbá az állampapírok kamatadómentességét és a legalább 4 gyermeket nevelő nők teljes szja mentességét is.

1. keretes írás

A 2020. évi költségvetési törvényjavaslat benyújtása és elfogadása közötti módosítások

A T/6322. számon benyújtott törvényjavaslatban foglaltakhoz képest az Országgyűlés által elfogadott előirányzat-változtatások 1,2 milliárd forinttal növelték a bevételi főösszeget, míg a kiadás oldali előirányzatok átrendezése ekkora összegben emelte meg a kiadások főösszegét, így a módosítások következtében a központi alrendszer pénzforgalmi hiánya nem változott, továbbá nem változott az államháztartás uniós módszertan szerint számított hiánya, valamint az államadósság tervezett összege sem.

A kiadás oldali módosítások során 104 milliárd forintnyi kiadási előirányzat a feladatokkal együtt az eredeti feladatgazda fejezetektől más költségvetési fejezetekhez került át. További 31 milliárd forintnyi kiadási előirányzat az eredetileg tervezettől eltérő kiadási célokra került átcsoportosításra az egyenlegre semleges módon. A kiadási előirányzatok módosítása során mintegy 2 milliárd forintnyi többlet kiadás elfogadására is sor került, ennek a kiadási többletnek a forrását az áfa bevételi előirányzat azonos összegű megemelése biztosította. A fenti módosítások átvezetését követően az államháztartás központi alrendszerének (központi költségvetés, társadalombiztosítási alapok, elkülönített állami pénzalapok) pénzforgalmi hiánya a kormány által benyújtott költségvetési törvényjavaslattal megegyezően 367 milliárd forint lehet.

2020-ban a költségvetési hiány 2019-hez képesti csökkenése elsősorban a kiadások visszafogása révén valósul meg.

A hiány csökkenését nagyrészt a 2018-2019-ben igen magas szintre emelkedett kormányzati beruházások visszafogása, valamint a személyi kiadások és a pénzügyi transferek GDP-arányos csökkenése támogatják. A tervek szerint a dologi kiadásokat tartalmazó előirányzatok is a GDP növekedéstől elmaradó ütemben emelkednek jövőre, támogatva a hiány-csökkentő költségvetési pályát. Emellett a GDP arányos adóbevételek csak kismértékben csökkennek, mivel a bejelentett adócsökkentések hatását ellensúlyozzák a bérek és a fogyasztás jelentős emelkedése miatt bővülő adóbevételek.

4.2. A KÖLTSÉGVETÉST MEGALAPOZÓ MAKROGAZDASÁGI PROGNÓZIS ÉRTÉKELESE

A 2020. évi költségvetési törvény 2019-re és 2020-ra egyaránt 4 százalékos gazdasági növekedést jelez előre. Az idei évre vonatkozó növekedési előrejelzés kis mértékben elmarad az MNB júniusi Inflációs jelentésének prognózisától, míg a 2020-as GDP-bővülés magasabb a jegybank prognózisánál. A GDP előrejelzések közötti eltérést elsősorban a háztartások fogyasztása, illetve a bruttó állóeszköz-felhalmozás indokolja. Az MNB előrejelzése jövőre mintegy 0,9 százalékponttal alacsonyabb fogyasztásemelkedést vár. A költségvetési törvény makropályája 2019-re alacsonyabb, jövőre magasabb bruttó állóeszköz-felhalmozást jelez előre az MNB előrejelzéséhez képest. A beruházások a teljes horizonton jelentősen támogatják a GDP növekedését, amihez a vállalati szféra és a lakosság beruházási aktivitása mellett az állami projektek egyaránt hozzájárulnak. Az MNB 2019-ban enyhén, 2020-ban már érdemben magasabb exportbővülést vár a költségvetési tervezethez képest. A nettó export változása az előrejelzések szerint 2019 során negatívan járulhat hozzá a GDP bővüléséhez, 2020-ban pedig várhatóan ismét pozitívan.

11. táblázat

A makrogazdasági előrejelzések összehasonlítása

(százalékos változás az előző évhöz képest)

	2018	2019			2020		
	Tény	Költségvetés	MNB	Eltérés	Költségvetés	MNB	Eltérés
GDP	4,9	4,0	4,3	0,3	4,0	3,3	-0,7
Háztartások fogyasztási kiadása	5,3	4,8	5,1	0,3	4,8	3,9	-0,9
Közösségi fogyasztás	-2,1	1,6	0,6	-1,0	1,7	1,3	-0,4
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	16,5	10,3	14,9	4,6	3,8	2,0	-1,8
Export	4,7	5,1	5,4	0,3	5,2	6,2	1,0
Import	7,1	6,5	6,5	0,0	5,4	5,7	0,3
GDP-deflátor	4,5	3,8	3,8	0,0	3,2	3,3	0,1
Infláció	2,8	2,7	3,2	0,5	2,8	3,4	0,6
Bruttó keresettömeg	12,5	10,6	12,1	1,4	9,6	9,3	-0,3
Bruttó átlagkereset	11,3	9,4	10,5	1,1	8,3	8,5	0,2
ebből versenyszektor	10,9	9,8	10,9	1,1	8,9	9,6	0,7
Foglalkoztatottak száma	1,1	1,1	1,4	0,2	1,3	0,6	-0,7
ebből versenyszektor*	1,3 (2,0)	1,7	1,7 (1,1)	-0,6	1,6	0,7 (0,4)	-1,2

Megjegyzés: *A költségvetési törvényjavalat indoklási része a jegybanki terminológiától eltérően definiálja a versenyszektor, ezért zárójelben közöljük a költségvetési makropályával összehasonlítható létszámprognozt, illetve az eltérést is ebből számoljuk.

Forrás: 2020. évi költségvetési törvény, MNB 2019. júniusi Inflációs jelentés.

A munkaerőpiaci folyamatokat tekintve a költségvetési törvény a foglalkoztatás jelentősebb emelkedésére számít 2020-ban, mint az MNB prognóza. Ez okozza, hogy a nemzetgazdasági bértömeg is kissé nagyobb mértékben emelkedik a költségvetési törvény szerint.

A költségvetési törvény inflációs előrejelzése mindkét évre nézve alacsonyabb az MNB prognózisánál. A költségvetési törvényben szereplő GDP-deflátor dinamikája azonos szinten alakul a jegybank várakozásával.

4.3. A KÖZPONTI ALRENDSZER PÉNZFORGALMI BEVÉTELEI

Előrejelzésünk szerint a **költségvetés központi alrendszerének elsődleges bevételei** 2020-ban összesen 321 milliárd forinttal lehetnek alacsonyabbak az elfogadott költségvetési törvényben szereplő előirányzatoknál (12. táblázat). Ezen belül az adó- és járulékbételek 258 milliárd forinttal, azaz a GDP mintegy 0,5 százalékával lehetnek alacsonyabbak a törvényi előirányzatoknál, melynek döntő része a fogyasztást érintő adóknál jelentkezik. Az eltérés nagyobb, mint a makrogazdasági prognózisok különbsége, így egy részét a a költségvetési törvényben feltételezett gazdaságfehéredés magyarázhatja, amelynek teljesüléséhez azonban további intézkedések szükségesek. Emellett előrejelzésünk szerint az uniós támogatásokkal kapcsolatos pénzforgalmi bevételek is alacsonyabban alakulhatnak az elfogadott költségvetési törvényben szereplő előirányzatnál.

A **gazdálkodó szervezetek befizetéseire** vonatkozó prognózisunk 30 milliárd forinttal alacsonyabb a tervezettnél. A **társasági adóból** származó bevételek az előirányzatban 29 milliárd forinttal magasabbak az előrejelzésünkénél, amit a törvény által várt magasabb gazdasági növekedés mellett a pénzforgalmi kiutalásokra vonatkozó eltérő feltevések indokolhatnak. A 2020-as költségvetéssel párhuzamosan benyújtott adócsomag eltörölte az év végi adóelőleg-feltöltési kötelezettséget, azonban ez az intézkedés már 2019-ben bevezetésre kerül, így a 2020-as bevételekre gyakorolt hatása várhatóan kis mértékű lesz – lényegében csak a bevételek beérkezésének évközi lefutását módosítja.

Az **energiaellátók jövedelemadóijából** származó bevételeknél az előirányzat 19 milliárd forinttal haladja meg a jegybanki előrejelzést. Mivel az adóterhelés változásával kapcsolatos intézkedésről nincsen tudomásunk, ezért itt az adóalanyok befizetéseire vonatkozó prognózisok közötti eltérés magyarázhatja a különbséget. A **pénzügyi szervezetek különadója** esetében 5 milliárd forinttal alacsonyabb a prognózisunk az előirányzatnál, amit az adókedvezmények mértékének eltérő becslése okozhat.

A **kisadózók tételes adójának (KATA)** esetében prognózisunk 6 milliárd forinttal alacsonyabb az előirányzatnál. A különbséget az indokolja, hogy a pénzügyi kormányzat 2020-ban magasabbra becsüli az adózók létszámának bővülését az MNB júniusban aktualizált feltételezéséhez képest. A **kisvállalati adóbevételeknél (KIVA)** az előirányzat 11 milliárd forinttal magasabb várakozásunknál, szintén az adóalanyok létszámának bővülésére vonatkozó eltérő feltételezésekből következően. Az adónem kulcsát egy százalékponttal csökkenti az adócsomag 2020. január 1-jétől, az intézkedés bevétel mérséklő hatását viszont teljes egészében ellensúlyozhatja a létszámnövekedés hatása, ami összefügg az egyszerűsített vállalkozói adó 2019. év végi megszüntetésével. Az **elektronikus útdíj** esetében 8 milliárd forinttal magasabb bevételt tartalmaz a törvényi előirányzat, mint a jegybanki prognózis, az eltérés feltehetőleg a kormányzat makrogazdasági prognózisából adódik. A **bányajáradékból** származó bevételek 10, míg az egyéb központosított bevételeken belüli tételek közül a **bírságbevételek** 22, a **környezetvédelmi termékdíjak** pedig 10 milliárd forinttal haladhatják meg a törvényi előirányzatot. Az eltérés valamennyi tétel esetében bázishatásból adódhat, ugyanis az MNB által 2019-re várt bevételek jelentősen meghaladhatják a 2019. évi előirányzatokat. Az **egyszerűsített vállalkozói adó (EVA)** kivezetésre kerül, míg a **reklámadó** kulcsa várhatóan 0 százalék lesz 2020-tól, ennek következtében az államkincstárba ezeken a sorokon beérkező bevételek 44, illetve 15 milliárd forinttal csökkenhetnek 2019-hez képest.

12. táblázat**A központi alrendszer 2019-2020. évi részlegesen konszolidált pénzforgalmi bevételei***(milliárd forint)*

	2019			2020		
	Törvényi előirányzat	MNB-előrejelzés	Eltérés	Törvényi előirányzat	MNB-előrejelzés	Eltérés
KÖZPONTI ALRENDSZER ADÓ- ÉS JÁRULÉKBEVÉTELEI	15 651	15 970	319	17 192	16 934	-258
Gazdálkodó szervezetek befizetései	1 444	1 440	-4	1 690	1 660	-30
Társasági adó	400	296	-103	501	472	-29
Pénzügyi szervezetek különadója	53	55	2	65	60	-5
Egyszerűsített vállalkozási adó	45	44	-1	0	0	0
Bányajáradék	36	48	12	38	48	10
Játékadó	31	32	1	36	36	0
Energiaellátók jövedelemadója	59	30	-29	74	55	-19
Kisadózók tételes adója	136	161	25	193	187	-6
Kisvállalati adó	50	64	14	88	77	-11
Elektronikus útdíj	198	218	21	235	227	-8
Közműadó	55	55	0	54	55	1
Egyéb adók és befizetések	366	420	54	406	443	37
Reklámadó	15	15	0	1	0	0
Fogyasztáshoz kapcsolt adók	5 822	6 191	369	6 637	6 484	-153
Általános forgalmi adó	4 290	4 546	256	4 970	4 782	-188
Jövedéki adó	1 141	1 204	63	1 226	1 256	30
Regisztrációs adó	28	27	-1	27	27	0
Távközlési adó	52	57	4	54	57	3
Pénzügyi tranzakciós illeték	228	246	18	226	225	-2
Biztosítási adó	67	88	20	98	103	5
Turizmusfejlesztési hozzájárulás	16	24	9	36	35	-1
Lakosság befizetései	2 608	2 658	50	2 899	2 844	-55
Személyi jövedelemadó	2 361	2 380	19	2 609	2 555	-54
Illetékbecfizetések, egyéb adók	199	229	30	238	238	0
Gépjárműadó	48	50	2	52	51	-1
Elkülönített alapok adó és járulékbefizetései	468	481	13	451	454	3
Társadalombiztosítási alapok adó és járulékbefizetései	5 310	5 200	-110	5 516	5 492	-24
Szociális hozzájárulási adó és járulékok	5 124	5 006	-118	5 344	5 340	-4
Egyéb járulékok és adók	186	194	8	172	153	-20
EU-TÁMOGATÁSOKKAL KAPCSOLATOS BEVÉTELEK	1 494	1 162	-332	1 513	1 448	-65
EGYÉB BEVÉTELEK	304	380	76	350	353	3
Központi ktv. egyéb bevételei	180	245	65	217	220	3
Társadalombiztosítási alapok egyéb bevételei	34	31	-3	33	32	-1
Elkülönített alapok egyéb bevételei	90	104	14	99	101	2
BEVÉTELI TÉTELEK ÖSSZESEN	17 449	17 512	63	19 056	18 735	-321

Megjegyzés: A táblázatban bemutatott bevételi főösszegek eltérnek a költségvetési törvényben szereplő főszámoktól amiatt, hogy a központi alrendszeren belüli pénzeszköz-átadások hatását kiszűrjük a rendelkezésre álló adatok alapján, és egyes kiadási tételeket nettó értelemben, a kapcsolódó közvetlen bevételekkel csökkentve számolunk el.

Forrás: 2019. és 2020. évi költségvetési törvény, Magyar Államkincstár, MNB.

Általános forgalmi adóból pénzforgalmi szemléletben jövőre 4970 milliárd forint bevétellel számol a költségvetési törvény, ami 188 milliárd forinttal meghaladja a prognózisunkat. A különbség egy része magyarázható a makrogazdasági előrejelzések közötti eltérésekkel, ugyanis a háztartások fogyasztási kiadása az MNB prognózisa szerint 3,9 százalékkal emelkedik, a költségvetési törvény pedig 4,8 százalékos növekedést tartalmaz. Emellett nagyobb dinamikával számol a kormányzat a jegybankhoz képest a közösségi fogyasztás és a bruttó állóeszköz-felhalmozás esetében is, amelyek szintén érintik az adóalapot, bár csak kisebb mértékben. A két prognózis közötti különbséghez mindezekén túl az is hozzájárulhat, hogy a költségvetési törvény feltehetően további adótöbbletre számít a fehéredéshez kapcsolódó folyamatokból, amelynek a megvalósulásához további intézkedések lehetnek szükségesek. Előrejelzésünk készítésekor figyelembe vettük, hogy a kereskedelmi szálláshely-szolgáltatás után fizetendő áfa-kulcs a jelenlegi 18 százalékról jövőre 5 százalékra mérséklődik, ami a becslésünk szerint 35 milliárd forintos bevételecsökkenést jelent.

A **jövedéki adókból** származó bevételek 2020-as költségvetési előirányzata 1226 milliárd forint, ami 30 milliárd forinttal alacsonyabb előrejelzésünkénél. Az alacsonyabb törvényi előirányzatot a bázis eltérő megítélése okozhatja, 2019-ben a törvényi előirányzathoz képest több mint 60 milliárd forintnyi plusz adóbevételt várunk az adónemnél. Az eltérés ellentétes irányú hatásokból tevődik össze: a költségvetés alacsonyabb dohány és egyéb (alkoholos italok, röviditalok) jövedéki adóval kalkulál, viszont az üzemanyag jövedéki adóból magasabb bevételre számít. A dohány jövedéki adója 2020 januárjában és júliusában is emelkedni fog, ami várhatóan 25 milliárd forinttal emeli meg a jövedéki adó bevételeket 2019-hez képest.

A **pénzügyi tranzakciós illeték (PTI)** jövő évi előirányzata előrejelzésünkkel összhangban 226 milliárd forint. Újronnan bevezetett intézkedések közé tartozik, hogy megszűnik a kincstári körben az illeték, illetve csökken a Postán keresztüli tranzakciók illetéke, ami 11 milliárd forinttal csökkenti a bevételeket. A PTI kincstári körben való megszűnése egyenlegsemleges intézkedés, mivel az egyúttal a Kincstárnál kiadáscsökkentésként jelenik meg.

Biztosítási adóból az idei 88 milliárd forint után jövőre 103 milliárd forintot várunk, amely 5 milliárd forinttal magasabb a törvényi előirányzatnál.

Személyi jövedelemadóból az elfogadott 2020. évi költségvetési törvény előirányzata 2609 milliárd forint bevételt tartalmaz, ami több mint 10 százalékkal magasabb, mint a 2019. évi költségvetési előirányzat. A várható bevétel előrejelzésünk szerint – az MNB júniusi Inflációs jelentésével konzisztens makrogazdasági pálya alapján – ennél 54 milliárd forinttal alacsonyabb lehet, amely különbség a kismértékben eltérő bértömeg-növekedési feltételezésekből adódhat. A személyi jövedelemadóból igénybe vehető kedvezmények prognózisunk szerint valamelyest alacsonyabbak lehetnek a költségvetési törvény mellékletében szereplő értékeknél. Az előrejelzések tartalmazzák a legalább négygyermekes anyák élethosszig tartó adómentességét a Családvédelmi Akcióterv részeként, valamint az idei év júniusától kibocsátott állampapírok kamatadó-mentességét. A négy, vagy annál több gyermekes anyák adókedvezményének költségvetési hatására vonatkozó előrejelzésünk közel azonos a tervezetben szereplő 22 milliárd forintos összeggel, míg a lakossági állampapírok kamatadó-mentessége becslésünk szerint 6 milliárd forintos bevételekiesést okozhat.

Az **illetékbevételek** törvényi előirányzata 229,5 milliárd forint, ami az idei – várhatóan mintegy 30 milliárd forinttal felültesülő - törvényi előirányzathoz képest közel 20 százalékos, míg az idei évre vonatkozó előrejelzésünkhöz viszonyítva 4 százalékos növekedést jelent. Az illetékbevételeket nagy mértékben befolyásolja az ingatlanok után fizetett illetékbecsítés, amely idén az év első felében 24 százalékkal haladta meg a 2018. első félévi bevételt. A lakásilletékek megfizetésénél lehetőség van 12 havi részletfizetésre, ezért az idei dinamikus bevételnövekedés hatása a jövő évi illetékbevételeket is megemelheti, ezért megalapozottnak véljük a törvényi előirányzatot.

A **társadalombiztosítási és elkülönített pénzalapok adó- és járulékbevételeinek** együttes előirányzata 2020-ban 5967 milliárd forint, amely lényegében megegyezik előrejelzésünkkel. A szociális hozzájárulási adó a törvényben foglalt módon várhatóan tovább csökken, azonban ennek 2020-as éven belüli időzítését a jogszabály nem tartalmazza. Előrejelzésünk készítésekor a jövő év utolsó, negyedik negyedévében érvényesítettük a bérmegállapodással összefüggő adócsökkentést, vagyis az idei év második félévét követően jövőre újabb 2 százalékponttal, 15,5 százalékra csökkenhet a szociális hozzájárulási adó kulcsa. A munkára kivetett adó- és járulékterhekre vonatkozó prognózisunk közel azonos a költségvetési előirányzatokkal. A TB alapok egyéb adóbevételi előirányzatainak többsége megegyezik az előrejelzésünkkel, az egyetlen jelentősebb eltérés a népegészségügyi termékadónál jelentkezik, ahol az előirányzat 20 milliárd forinttal magasabb a várakozásunknál.

Az **uniós támogatásokhoz kapcsolódó pénzforgalmi bevételeket** összesen 1513 milliárd forintra tervezi a költségvetés (ebből az Uniós programok bevételeire vonatkozó terv 1482 milliárd forint, ami mintegy 130 milliárd forinttal magasabb a 2019-es törvényi előirányzatnál, továbbá az Egyéb uniós bevételek 17 milliárd forintot, az Uniós fejezeti kezelésű előirányzatok egyéb bevételei pedig 14 milliárd forintot tesznek ki). A költségvetési törvény nem részletezte a kifizetések szerkezetére, valamint az előlegek várható felhasználására vonatkozó várakozásokat, amelyek a várható pénzforgalmi bevételek alapját jelentik. Prognózisunk szerint a számlás kifizetések és az előlegfelhasználás összege, azaz az effektív forrásfelhasználás 1800 milliárd forint körül alakulhat 2020-ban. Amennyiben ennek önrészen felüli hányada teljes egészében megtérítésre kerül az Európai Unió által, akkor a bevételek 1450 milliárd forint körül alakulhatnak.

4.4. A KÖZPONTI ALRENDSZER PÉNZFORGALMI KIADÁSAI

A **központi alrendszer pénzforgalmi kiadásai** 2020-ban prognózisunk szerint 190 milliárd forinttal lehetnek alacsonyabbak a szabad tartalékot is magában foglaló törvényi előirányzatnál. Az EU-támogatásokkal kapcsolatos kiadások közel 110 milliárd forinttal és a nettó kamatkidadások további 56 milliárd forinttal alacsonyabbak lehetnek az előirányzatoknál.

A **lakásépítési támogatások** várhatóan 21 milliárd forinttal emelkednek 2019-hez képest. A növekmény elsősorban az év közben elfogadott Családvédelmi Akcióterv és Magyar Falu programokkal kapcsolatos addicionális kiadások következménye (ún. falusi CSOK intézkedései, illetve a kamattámogatott hitel kiterjesztése). Növekszik az új és használt lakások építéséhez és vásárlásához nyújtott támogatások, valamint a kapcsolódó kedvezményes hitelekhez nyújtott kamattámogatás összege is. Az új építkezések esetén igényelhető áfavisszatérítési támogatás preferált kistelepüléseken kívüli megszűnése miatt csökken az adóvisszatérítésre fordított kiadás, míg a lakástakarékpénztári kiadások az új belépések hiánya és a meglévő szerződések kifutása miatt mérséklődnek. Mindezek ellenére nem várjuk, hogy a kiadások összege elérje az előirányzatban lévő szintet.

A **Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Alap** főbb tételei közül a családi támogatásoknál a családi pótlék 2020. évi előirányzata megegyezik a prognózisunkkal, várhatóan 305 milliárd forint körül alakul. A családi pótlék egyéb tételeinél, hasonlóan a jövedelempótló és kiegészítő szociális támogatásokhoz és a különféle jogcímen adott térítésekhez, előrejelzésünk szerint teljesülhet az előirányzat. Az előző évekhez képest mintegy 25 milliárd forinttal magasabb előirányzat elsősorban a járási szociális feladatok ellátásának megemelt előirányzatához köthető. Itt kerül elszámolásra többek között a megemelt otthongondozási díj is.

13. táblázat

A központi alrendszer 2019-2020. évi részlegesen konszolidált pénzforgalmi kiadásai

(milliárd forint)

	2019			2020		
	Törvényi előirányzat	MNB-előrejelzés	Eltérés	Törvényi előirányzat	MNB-előrejelzés	Eltérés
ELSŐDLEGES KIADÁSI TÉTELEK	17 511	17 530	19	18 377	18 244	-134
Egyedi, normatív és közmédiának nyújtott támogatások	448	448	0	487	487	0
Szociálpolitikai menettér támogatás	91	90	0	91	91	0
Lakásépítési támogatások	242	257	15	297	278	-19
Családi támogatások, szociális juttatások	551	551	0	575	575	0
Korhatár alatti ellátások	89	90	1	86	90	4
Központi költségvetési szervek és fejezetek nettó saját kiadásai	5 861	6 400	539	5 985	6 125	140
Helyi önkormányzatok támogatása	729	737	8	739	739	0
Hozzájárulás az EU költségvetéséhez	352	322	-30	398	386	-12
Központi tartalékok	381	184	-198	663	503	-160
Állami vagyonnal kapcsolatos kiadások	340	385	46	433	433	0
Egyéb kiadások	129	131	2	192	189	-3
Elkülönített alapok kiadásai	531	508	-23	549	541	-8
NFA - Passzív kiadások	75	70	-5	83	83	0
NFA - Start munkaprogram	180	144	-36	140	132	-8
Egyéb kiadások	276	294	18	326	326	0
Társadalombiztosítási alapok kiadásai	5 812	5 937	125	6 178	6 210	32
NYA - Nyugellátások	3 445	3 518	73	3 580	3 624	44
EA - Rokkantsági, rehabilitációs ellátások	287	283	-3	282	281	0
EA - Pénzbeli ellátások	394	402	8	447	440	-7
EA - Gyógyító-megelőző ellátások	1 274	1 318	44	1 429	1 429	0
EA - Gyógyszerkassza nettó kiadásai	281	285	4	301	297	-4
Egyéb kiadások	132	132	0	138	138	0
EU-támogatásokkal kapcsolatos kiadások	1 956	1 490	-466	1 706	1 597	-109
NETTÓ KAMATKIADÁSOK	952	945	-7	1 045	990	-56
KIADÁSI TÉTELEK ÖSSZESEN	18 463	18 474	12	19 423	19 233	-190

Megjegyzés: A táblázatban bemutatott kiadási főösszegek eltérnek a költségvetési törvényben szereplő főszámoktól amiatt, hogy a központi alrendszeren belüli pénzeszköz-átadások hatását kiszűrjük a rendelkezésre álló adatok alapján, és egyes kiadási tételeket nettó értelemben, a kapcsolódó közvetlen bevételekkel csökkentve számolunk el. A tartalékok közül 160 milliárd forint céltartalékot a központi költségvetési szervek és fejezetek nettó saját kiadásai között számoltuk el, mert a költségvetés teljesítése során várhatóan ott számolják el.

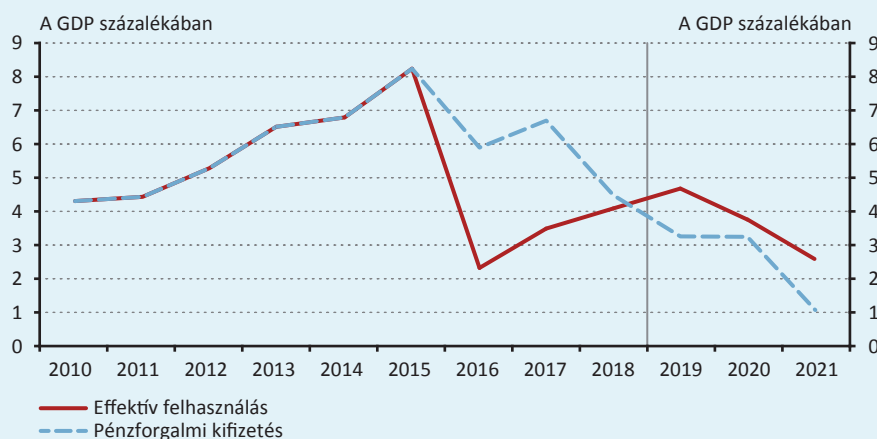
Forrás: 2020. évi költségvetési törvény, Magyar Államkincstár, MNB.

A költségvetési szervek és fejezetek nettó saját kiadásait 5985 milliárd forintban határozza meg az elfogadott költségvetési törvény. Előrejelzésünk a törvényi előirányzatnál 140 milliárd forinttal magasabb nettó kiadással számol elsősorban azért, mert a céltartalék előirányzatból 160 milliárd forintnyi felhasználásával az intézményi bér-előirányzatoknál számolunk. A Családvédelmi Akcióterv keretében a nyelvi táboroztatás és a nagycsaládosok autót vásárlására szolgáló, felülről nyitott előirányzatoknál további 23 milliárd forint előirányzat túllépést valószínűsítünk, a magasabb várható igénybevétel miatt. A kormányzati tervekhez képest az intézményi és szakmai kezelésű előirányzatok uniós programokhoz kapcsolódó tárgyévi előlegbevételei és a korábban kapott előlegek tárgyévi felhasználása 67 milliárd forinttal csökkentheti a szervek nettó pénzforgalmi kiadásait, összhangban az uniós programok kiadásaira vonatkozó előrejelzésünkkel. Várakozásunk szerint

jövőre 230 milliárd forintnyi, korábbi években kapott uniós előleg felhasználására kerülhet sor a költségvetési szerveknél. A fenti tételek összehatása 140 milliárd forinttal magasabb nettó pénzforgalmi kiadást eredményez a költségvetési törvény előirányzataihoz képest, de ennek része a céltartalékok 160 milliárd forint összegű átcsoportosítása is. A pénzforgalmi elszámolásban tehát – figyelembe véve a bérekre félretett céltartalékok felhasználását – a költségvetési szervek saját kiadásainál 20 milliárd forinttal alacsonyabb nettó saját kiadással számolunk a törvényi előirányzatnál.

28. ábra

Az uniós támogatásokhoz kapcsolódó effektív felhasználás és pénzforgalmi kifizetés alakulása

Forrás: Magyar Államkincstár, Pénzügyminisztérium, 2018-2020 MNB prognózis.

A 2020-as költségvetési törvény **az uniós programok kiadásait** 1706 milliárd forintra tervezi, ami mintegy 250 milliárd forinttal alacsonyabb a 2019-es kiadási előirányzatnál. Az előlegek felhasználását, valamint a bevételi előirányzatot figyelembevéve továbbra is nagyobb összegű előlegkifizetést feltételezhetünk, ennek mértékét azonban a költségvetési törvény nem tartalmazza. Prognózisunk szerint az uniós programok kiadásai elmaradhatnak az előirányzattól és 1597 milliárd forintot tehetnek ki 2020-ban. 2019 első hat hónapjában ugyanis a kifizetések értéke 700 milliárd forint körül alakult, és várakozásaink szerint a kifizetések üteme 2020-ban sem fog érdemben gyorsulni. Becslésünk szerint a teljes kifizetés mintegy egyharmada lehet előlegkifizetés 2020-ban. A pénzforgalmi kiadásokban és azon keresztül a pénzforgalmi hiányban a hazai társfinanszírozás összege mellett megjelenik a támogatások 10 százaléka is, amelyet az Európai Bizottság csak a ciklus végén térít meg a tagállamoknak, így a költségvetésnek ezt az összeget is meg kell előlegeznie. Mivel a 10 százalékokat el lehet számolni eredményszemléletű bevételként, ezért az ESA-egyenleget nem érintik, de a finanszírozási igényt és ezáltal az államadósságot növelik. Várakozásaink szerint a számlás kifizetések, valamint az előlegfelhasználás emelkedésének következtében a 2014-2020-as ciklushoz kapcsolódó projektek reálgazdasági megvalósulását jelző effektív felhasználás 2019-ben tetőzhet, majd 2020-ban csökkenhet.

A Nyugdíjbiztosítási Alapból folyósított **nyugellátásokra** vonatkozó 2020. évi törvényi előirányzat összesen 3580 milliárd forintot tesz ki. Előrejelzésünk az előirányzatnál 44 milliárd forinttal magasabb nyugdíjkiadással számol. A különbséget a bázisévre vonatkozó magasabb kiadási prognózisunk, illetve a makrogazdasági pályák eltérése magyarázza. A 2020. évi költségvetési törvény 2,8 százalékos fogyasztói-árindexszel készült, az MNB júniusi Inflációs jelentése 3,4 százalékos inflációt tartalmaz 2020-ra. A magasabb fogyasztói-árindex miatt novemberre kiegészítő nyugdíjemelést valószínűsítünk.

A nyugdíjkiadások legnagyobb tételeként a **korhatár feletti öregségi nyugdíjakra** vonatkozó 2020. évi előirányzat 2888 milliárd forint, amelyhez képest előrejelzésünk 68 milliárd forinttal magasabb kiadást tartalmaz. Az eltérést egyrészt a bázisévi kiadások eltérése, másrészt a magasabb inflációs prognózis magyarázza. A törvényi előirányzat és a prognózisunk közötti különbséghez az év elején megvalósuló rendszeres nyugdíjemelés alapjául szolgáló infláció eltérő becslése is hozzájárul – 2019-hez hasonlóan – 2020-ban is. 2020-ban csak a második félévben várható új öregségi nyugdíj-megállapítás, mivel az 1956-ban születettek 64,5 évnek megfelelő nyugdíjkorhatár vonatkozik.

A **nőknek 40 év jogosultsági idő után járó nyugdíjak** esetében 286 milliárd forint a 2020. évi törvényi előirányzat. Prognózisunk az előirányzatnál kismértékben, 3 milliárd forinttal alacsonyabb kiadással számol, amit elsősorban az eltérő létszám-előrejelzés okozhat. A nők korhatár alatti nyugellátása tekintetében továbbra is növekvő igénybevétellel számolunk, figyelembe véve, hogy az öregségi nyugdíjkorhatár fokozatos emelkedésével egyre több nő szerzi meg a nyugdíjba vonuláshoz szükséges 40 év jogosultsági időt a korhatár betöltése előtt.

A 2020. évi költségvetési törvény 20,4 milliárd forint összegű **nyugdíjprémium** kifizetésével számol 2020-ban a makrogazdasági pályájában szereplő 4 százalékos GDP-növekedés alapján. Az MNB júniusi Inflációs jelentéshez készített makrogazdasági előrejelzése 3,3 százalékos GDP-növekedést prognosztizál 2020-ra, így előrejelzésünkben nem számolunk nyugdíjprémium-kifizetéssel 2020-ra (a nyugdíjprémium jogszabály szerint 3,5 százalékot meghaladó reálnövekedés esetén kerül kifizetésre).

A **gyógyító-megelőző ellátások** törvényi előirányzata 1429 milliárd forintot tesz ki 2020-ban, ami 112 milliárd forinttal, azaz 8,5 százalékkal magasabb a 2019. évi előrejelzésünk által várt kiadási szinthez képest. A bázisévhez képest a kiadás növekmény egy részét az okozza, hogy a 2020. évi költségvetési törvény 40 milliárd forint többlet kiadást tartalmaz a finanszírozási rendszer megújítására, illetve 10 milliárd forintot az alapellátás fejlesztésére. A kiadások alakulása szempontjából ugyanakkor kockázatot jelent, hogy az egészségügyi intézmények lejárt adósságállományának növekedési üteme 2019 első félévében gyorsult a megelőző év azonos időszakához képest.

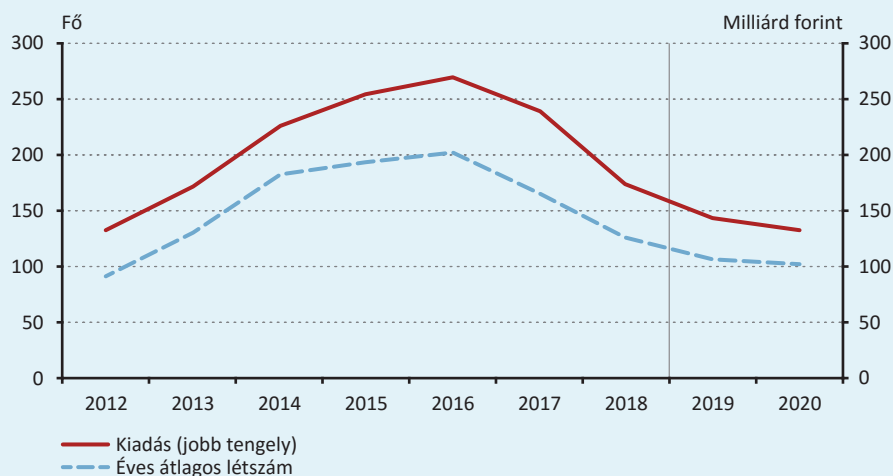
A jövő évi előirányzat szerint a **pénzbeli ellátásokra** fordított kiadások a táppénz esetében 149 milliárd forint, míg a GYED-re fordított kiadások várhatóan 216 milliárd forintot tesznek ki. A táppénz esetében 3 milliárd forinttal, a GYED esetében 5 milliárd forinttal magasabban alakul az előirányzat a prognózisunknál. Az eltérés abból adódhat, hogy a családvédelmi intézkedések jövő évi kiadásnövelő hatását eltérően ítéljük meg, ezért a jegybanki várakozásnál nagyobb igénybevétellel számol a költségvetés.

A **gyógyszertámogatás bruttó kiadásaira** 393 milliárd forintot tartalmaz a 2020-as költségvetés, ami figyelembe véve a gyógyszergyártói befizetéseket is nettó 301 milliárd forint gyógyszer-támogatás kiadást jelent. A gyógyszer-támogatások nettó kiadása 4 milliárd forinttal magasabb a júniusi inflációs jelentéssel összhangban készült prognózisunknál. Korábbi években jellemző volt ennek a kiadási tételnek az alultervezettség a költségvetésben, de a jövő évi előirányzatot meg-alapozottnak látjuk.

Az **elkülönített állami pénzalapok kiadásainál** a Nemzeti Foglalkoztatási Alap passzív kiadásaira vonatkozó előrejelzésünk lényegében megegyezik az előirányzattal, míg az aktív kiadásoknál kismértékben alacsonyabb kiadást jelzünk előre az előirányzathoz viszonyítva. A Start munkaprogramnál 2020-ban az előző évi folyamatok fennmaradását valószínűsítjük, azaz tovább csökken a programban foglalkoztatottak átlagos létszáma. Ezt a folyamatot támogatja, hogy jövőre sem lazul a munkaerőpiac feszessége, valamint feltételezésünk szerint a kormányzat továbbra is ösztönözni fogja a programban résztvevőket arra, hogy a magánszektorban keressenek és találjanak munkát. Prognózisunk szerint az előirányzathoz képest 8 milliárd forint megtakarítás keletkezik a közmunkaprogram kiadásainál.

29. ábra

A START munkaprogramban foglalkoztatottak átlagos éves létszáma és a programmal kapcsolatos költségvetési kiadás

Forrás: KSH, 2012 – 2017. évi zárszámadási törvények, Magyar Államkincstár, MNB.

A **nettó pénzforgalmi kamatkidadásokra** vonatkozó előrejelzésünk 56 milliárd forinttal alacsonyabb, mint a költségvetési törvény előirányzata. Előrejelzésünk szerint a bruttó kamatkidadások a törvényi előirányzatnak megfelelően alakulhatnak, míg a kamatbevételeket a korábbi évek adataival összhangban érdemben magasabbra becsüljük, mert a prognózisunk az év közbeni, bevételeket keletkeztető adósságkezelési célú műveletek esetében magasabb volumennel számol annál, amit az előirányzat tervezéskor feltételeztek.

A **nettó eredményszemléletű kamatkidadás** prognózisunk szerint megfelelhet a törvényi előirányzatnak, és GDP-arányosan kissé 2,1 százalék alatt alakulhat, ami az előző évhez képest enyhe mérséklődést jelentene.

4.5. A HELYI ÖNKORMÁNYZATOK EGYENLEGE

A **helyi önkormányzatok egyenlege** a költségvetési törvény melléklete szerint 45 milliárd forint pénzforgalmi hiánnyal zárhat 2020-ban. A jegybanki prognózis ennél 17 milliárd forinttal magasabb hiányt tartalmaz, a tervezettől eltérő szerkezetben. Várakozásunk szerint magas lesz az alrendszer beruházási aktivitása a rendelkezésre álló uniós előleg állomány felhasználása révén. Becslésünk szerint 2020-ban az uniós előlegek felhasználása megközelítheti a 300 milliárd forintot, ugyanakkor a Modern Városok Program keretében megvalósuló felhalmozási célú kiadások már lassulnak a bázisévhez képest.

4.6. A STATISZTIKAI KORREKCIÓK (ESA-HÍD)

A **statisztikai korrekciókat tartalmazó GDP-arányos ESA-híd** a költségvetési törvény szerint a GDP 0,2 százalékával (nominálisan 73 milliárd forinttal) növeli az ESA egyenleg hiányát. Előrejelzésünk hasonló irányú és mértékű GDP-arányos korrekcióval számol, mint a költségvetési törvény, de attól kissé eltérő szerkezetben. Az uniós elszámolásokhoz kapcsolódó statisztikai korrekciónál kisebb hiánynövelő hatással számolunk, mint a kormányzat. Az eltérést az uniós források felhasználásának és lehívásának eltérő üteme indokolja. A kormányzati szektorba besorolt vállalatoknál és a pénzügyi tranzakcióknál alkalmazott korrekcióik ugyanakkor a magasabb hiány irányába módosítják az egyenleget a költségvetési törvényhez készített ESA-híd elszámoláshoz képest.

4.7. AZ ÁLLAMADÓSSÁG 2020-BAN VÁRHATÓ ALAKULÁSA

Az államháztartás EDP-módszertan szerinti GDP-arányos bruttó adóssága a 2018. végi 70,8 százalékról előrejelzésünk szerint – szabály szerint változatlan, 2018. végi 321,5 forint/eurós árfolyammal számolva – 2019-ben 68,1 százalékra csökken, majd 2020 végére tovább mérséklődik 65,4 százalékra. Az adósságráta érdemi csökkenését az alacsony költségvetési hiány és a dinamikus gazdasági növekedés támogatja.

A központi alrendszer pénzforgalmi hiányán felül többlet finanszírozási igényt jelent az önkormányzatok és az állami vállalatok Kincstárnál vezetett számláin lévő korábban kapott uniós előlegek felhasználása. A felhasznált támogatások megtérítése az EU strukturális alapjaiból ugyanakkor fedezetet is nyújt erre a finanszírozási igényre, amennyiben az év folyamán teljesítésre kerül. Így a Kincstárnál vezetett számlákon lévő uniós előlegek felhasználásának finanszírozási hatása összességében csak a nemzetállami önrész mértékéig terjed.

A negatív nettó deviza kibocsátás következtében az államadósság devizaarányának további, dinamikus mérséklődése várható, ami hozzájárul a gazdaság külső sérülékenységének csökkenéséhez. A központi adósság devizaaránya a 2011. év végi 50 százalékról 2018. év végére 20 százalék közelébe csökkent, majd előrejelzésünk szerint 14 százalékra mérséklődik 2020. végére. A devizaadósság jelentős csökkenésével párhuzamosan az államadósság árfolyamérzékenysége és a külső adósság aránya is érdemben mérséklődik.

5. Költségvetési szabályoknak való megfelelés

A magyar államháztartásra 2018 és 2020 között összesen nyolc költségvetési szabály vonatkozik, amelyből négy magyar, négy európai uniós kritériumot támaszt a hazai költségvetési gazdálkodás elé. A szabályok között két helyen átfedés van, ezek: a maastrichti 3 százalékos hiánykritérium, illetve a középtávú költségvetési célra vonatkozó szabály. A másik két magyar szabály az Alaptörvény adósságszabálya, illetve a Stabilitási törvény adósságképlete. A csak európai uniós jogrendben felmerülő előírások pedig a kiadási szabály, valamint a maastrichti adósságszabály.

A költségvetés ESA-egyenlegére és az adósságra vonatkozó szabályoknak a hazai költségvetési folyamatok 2018-ban megfeleltek és előrejelzésünk szerint a jövőben is összhangban lesznek azokkal. A mindkét jogrendben alkalmazott 3 százalékos hiánycél várakozásunk szerint mindhárom évben teljesül. Az államadósság éves csökkenése ugyancsak megfelel az Alaptörvény adósságszabályának, az adósságképlet előírásainak, illetve a maastrichti egyhuzados adósságszabálynak. A magyar költségvetés strukturális egyenlege ugyanakkor a tavalyi és az idei évben még nem érte el a középtávú költségvetési célt, valamint az ahhoz szorosan kapcsolódó uniós kiadási szabályt, azonban a 2020. évi költségvetési törvényben foglalt hiánycsökkenés mértéke eleget tehet ezeknek az európai uniós kritériumnak.

Az Alaptörvény adósságszabályát tekintve a vizsgált időhorizonton mindvégig a GDP 50 százaléka felett alakul, így a szabály értelmében minden évben az adósságráta csökkenése szükséges. A Pénzügyminisztérium Költségvetési Tanács számára biztosított tájékoztatása szerint a Stabilitási törvény által definiált adósságráta 2018-ban 2,6 százalékponttal 70,8 százalékra csökkent, ami összhangban van az Alaptörvény előírásával. Az MNB prognózisa alapján az uniós módszertan alapján számolt adósságráta – változatlan árfolyamon – 2019-ben 2,8 százalékponttal, 2020-ban 2,6 százalékponttal csökken, vagyis az adósságszabály teljesülése várható a továbbiakban is, figyelembe véve azt is, hogy a magyar szabályok a Stabilitási törvénynek megfelelően a maastrichti módszertantól kissé eltérően határozzák meg az adósság definícióját.

Az államadósságra vonatkozó másik hazai költségvetési szabály a Stabilitási törvény **adósságképlete**, és az adósságmutató számítását ez esetben is a Stabilitási törvény módszertana határozza meg. A 2018. évi költségvetési törvény 4,3 százalékos reálgazdasági növekedéssel és 3 százalékos inflációval számolt 2018-ban, így az adósságképlet csak 0,1 százalékpontos adósságcsökkenést írt elő, ami megvalósult. Az idei költségvetési törvényt megalapozó feltételezések között a 2019-es évre várt 4,1 százalékos reálgazdasági növekedés jelentősen magasabb az adósságképlet küszöbértékénél, ugyanakkor a törvényben foglalt 2,7 százalékos idei infláció nem haladja meg azt. Az elfogadott 2020. évi költségvetési törvény melléklete 4 százalékos gazdasági növekedési ütemet és 2,8 százalékos inflációt tartalmaz, vagyis az idei és a jövő évben is mindössze 0,1 százalékpontos adósságráta-csökkentésre van szükség, ami az előrejelzések alapján teljesülni fog. Az MNB júniusi előrejelzése alapján az infláció 2019-ben és 2020-ban egyaránt meghaladja a 3 százalékos értéket, ugyanakkor a Stabilitási törvény adósságképlete szempontjából a költségvetési törvény előrejelzése az irányadó.

A hazai és uniós költségvetési keretrendszerben egyaránt szereplő **maastrichti hiánykritérium** előírja, hogy a kormányzati szektor eredményszámlájának hiánya nem lehet magasabb a GDP 3 százalékánál.⁴ A hazai költségvetés 2018. évi hiánya a GDP 2,2 százaléka lett, az idei évi deficit a tartalékok felhasználásának függvényében előrejelzésünk szerint a GDP 1,6–1,7 százalékos sávjában alakul, 2020-ban pedig a GDP 0,6–1,4 százaléka lehet, vagyis az államháztartás ESA-hiányára vonatkozó költségvetési szabály várakozásunk szerint minden évben teljesül.

A szintén mindkét jogrendben megtalálható **középtávú költségvetési célra** vonatkozó szabályrendszer értelmében a kormányzati szektor egyenlegét úgy kell meghatározni, hogy az összhangban legyen a középtávú költségvetési cél elérésével.⁵

⁴ 2011. évi CXCV. törvény Magyarország gazdasági stabilitásáról, 3/A. § (2b)

⁵ 2011. évi CXCV. törvény Magyarország gazdasági stabilitásáról, 3/A. § (2a)

A célhoz vezető pálya mérésére szolgál a strukturális egyenleg, ami az egyedi és átmeneti tételek hatásától szűrt ciklikusan kiigazított egyenleg. Magyarország számára 2017-től a középtávú költségvetési cél (medium-term budgetary objective, MTO) a GDP -1,5 százaléka volt, ez 2020-tól a GDP -1,0 százaléka válik. Az idei Konvergencia program⁶ alapján a hazai strukturális egyenleg 2018-ban a GDP -2,3 százaléka volt, ami az idei évben -1,9 százalékra mérséklődik, majd 2020-ban -1,6 százaléka csökken. Ezen adatsor alapján az államháztartás strukturális egyenlege a vizsgált időhorizonton nincs összhangban a középtávú költségvetési cél elérésével. Az elfogadott 2020. évi költségvetési törvény azonban a GDP -1,1 százaléka módosította a költségvetés várható strukturális hiányát, ami ugyan nem éri el a -1,0 százaléka csökkenő MTO kritériumot, azonban érdemben közeledik ahhoz. Az Európai Bizottság 2019. tavaszi előrejelzésében a hazai strukturális egyenleg a GDP -3,7 százaléka volt 2018-ban, ami -3,3 százaléka mérséklődik idén, majd 2020-ban GDP-arányosan -2,7 százaléka tovább csökken.⁷ A Stabilitási és Növekedési Egyezmény alapján az MTO-hoz nem megfelelő mértékben közelítő tagállamok számára az Európai Bizottság javaslatára az Európai Tanács előírhat egy korrekciós pályát, valamint az ahhoz tartozó elvárt hiánycsökkentés nagyságát, ami alapesetben átlagosan a GDP 0,5 százaléka. Magyarország számára az egyenlegjavítás szükséges mértéke a Bizottság szerint az idei évben a GDP 1 százaléka, 2020-ban pedig a GDP 0,75 százaléka, tekintettel a jó konjunktúráis időszakra, a 60 százalék feletti adósságrátára, illetve a pozitív kibocsátási résre. Az MTO-hoz történő közelítés elmulasztása következtében az Európai Tanács a Bizottság kezdeményezésére 2018-ban SDP-t (significant deviation procedure, jelentős eltérési eljárás) indított Magyarországgal szemben. Az SDP csak eurózóna tagállamok számára jár konkrét pénzügyi szankciókkal (kamatozó letét zárolása).

A strukturális hiány a költségvetési törvény szerint 2020-ban enyhén a cél felett maradhat, azonban a deficit csökkenésének mértéke elégséges lehet ahhoz, hogy Magyarország megfeleljen az MTO kritériumainak. A kitűzött 1 százalékos ESA-hiány elérésével a költségvetés összhangban lehet az előírt korrekciós pályával, de kiemелendő, hogy a strukturális hiány változásának pontos mértékét erős számítási bizonytalanságok övezik (tekintettel az olyan tényezőkre, mint a kibocsátási rés és trend GDP becslése, a realgazdaság és költségvetés közötti rugalmassági paramétert övező bizonytalanság, a nettó kormányzati beruházások több éves simítása, vagy az egyedi és átmeneti tételek változékonysága stb.). A jövő évre elvárt 0,75 százalékpontos strukturális javulás (ami a kiadások éves növekedési ütemét 4,7 százalékban maximalizálja) megvalósulása esetén a kiadási szabály és az MTO kritérium is teljesülhet.

Az **európai uniós adósságszabály** kimondja, hogy a tagállamok államadósság-rátája⁸ nem haladhatja meg a GDP 60 százalékát, vagy ha mégis meghaladja, akkor az adósságrátát kielégítő mértékű csökkentésére van szükség. Az adósság megfelelő mérséklődését az egyhuszados adósságszabály számszerűsíti, e szerint három év átlagában az adósságrátát 60 százalék feletti részének hozzávetőleg egyhuzadával szükséges évente csökkenteni az adósságrátát. Az Európai Bizottság saját előrejelzése alapján háromféle módszertannal (előretekinthető, visszatekinthető, ciklikusan igazított) kiszámolja az adósságrátát változásának mértékét, és amennyiben legalább az egyik alapján megvalósul a szükséges egyhuzados csökkenés, úgy a szabály teljesítettnek tekinthető.

A hazai bruttó államadósság-rátája mindhárom vizsgált évben meghaladta a GDP 60 százalékát, ugyanakkor az elvárt csökkenés mértéke átlagosan megfelel az adósságszabály által támasztott követelménynek. A 2018. évi adósságrátát a GDP 70,8 százalékát tette ki, ami 2,6 százalékpontos csökkenés az előző évhez képest. Az idei és jövő évi adósságrátát az MNB előrejelzése szerint rendre 2,8 és 2,6 százalékponttal mérséklődhet, míg az Európai Bizottság várakozása 1,6 és 1,5 százalékpontos csökkenés, vagyis az államadósság elvárt mérséklődése valamennyi előrejelzés szerint megvalósul.⁹

⁶ Magyarország Konvergencia programja 2019-2023, 4. táblázat

⁷ Assessment of the 2019 Convergence Programme for Hungary, 2019. június 5., 4.2. Compliance with the MTO or the required adjustment path towards the MTO, Table 5

⁸ Bruttó, konszolidált, névértéken számított adósság, amely a Stabilitási törvényben szereplő adósságrátát definíciójával szemben tartalmazza az EU-s források utólagos megtérüléséből fakadó adósságnövekményt, valamint az árfolyamváltozás hatásait.

⁹ Assessment of the 2019 Convergence Programme for Hungary, 2019. június 5., 3.4. Debt developments, Table 3

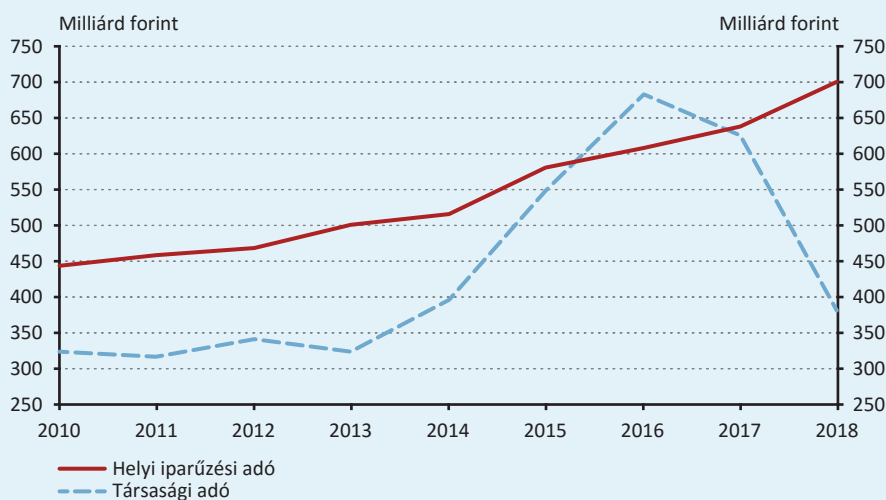
6. Kiemelt témák

6.1. A HELYI IPARÚZÉSI ADÓ ALAKULÁSA ÉS MEGOSZLÁSA

A helyi iparűzési adó (HIPA) az egyik legnagyobb tétel a vállalati adóbefizetések közül, azonban nem a központi költségvetésbe, hanem az önkormányzatokhoz folyik be. 2016-ban 600 milliárd forint, 2017-ben 637 milliárd forint, 2018-ban 700 milliárd forint bevétele keletkezett összesen az önkormányzati szektornak ezen a jogcímen. Összehasonlításképpen a költségvetés társasági adóból származó bevétele rendre 683, 624 és 380 milliárd forint volt ebben a három évben (30. ábra). A társasági adóból származó bevételek esetében 2016-ban és 2017-ben 265, valamint 268 milliárd forint Növekedési Adóhitel magyarázza azt, hogy ebben a két évben a befizetések az iparűzési adóbevételek mértéke felett, vagy körül alakultak.

30. ábra

Társasági adóból és helyi iparűzési adóból származó pénzforgalmi bevétel, 2010-2018

Forrás: Magyar Államkincstár.

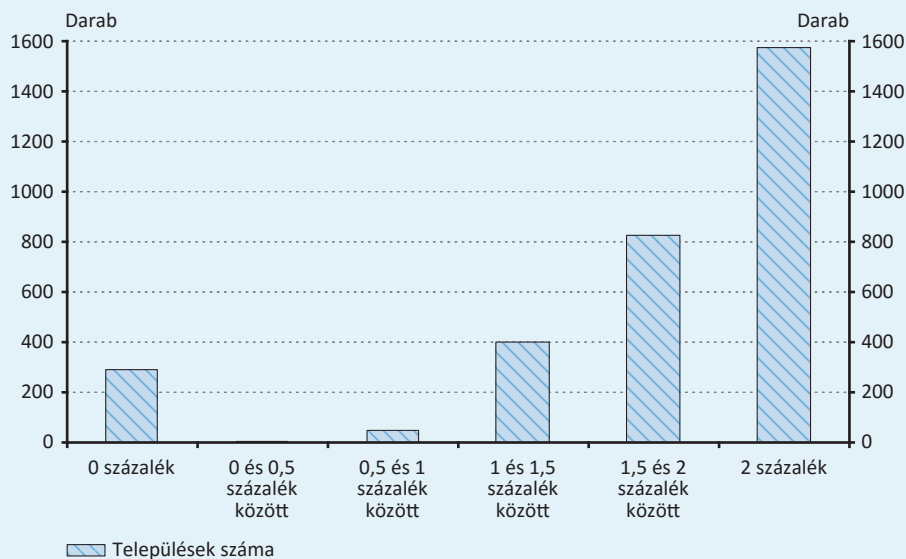
Az adónem a helyi önkormányzatok finanszírozásának egyik legfontosabb pillére. Az elmúlt években az önkormányzatok (támogatással együtt vett) teljes bevételeinek körülbelül 20-25 százalékát tette ki az iparűzési adó.

A helyi iparűzési adó alapja szélesebb a társasági adó alapjánál. A HIPA alapja a vállalat nettó árbevétele, csökkentve az eladott áruk beszerzési értékével, a közvetített szolgáltatások értékével, az anyagköltséggel, az alvállalkozói teljesítések értékével, illetve a K+F tevékenységek adóévben elszámolt közvetlen költségével. Ez az adóalap valamivel magasabb, mint a hozzáadott érték, így kiterjed a nyereségre, az értékcsökkenésre és a munkaerőköltségre, ezen felül azonban a kamatkiadások is az adó alapját képezik, mindent összevéve lényegesen szélesebb a társasági adó alapjánál.

Az adóalap mellett az adóalanyok köre is szélesebb, alapszabály szerint a kisvállalati adók alanyai is kötelesek a helyi iparűzési adó fizetésére. Az adónem független a vállalat finanszírozási szerkezetétől, mivel a kamatkiadás nem csökkenti az adóalapot, így nem részesíti előnyben a hitelfinanszírozást a tőkefinanszírozással szemben.

A helyi iparűzési adó kulcsát a helyi önkormányzatok önállóan határozzák meg, a törvény által megszabott 0 és 2 százalékpont közötti intervallumon belül. A 3155 települési önkormányzat közül a Magyar Államkincstár 2019-es adatai szerint 2867 az azon helyhatóságok száma, ahol a helyi iparűzési adó kulcsa 0 százalékpontonál nagyobb. A települések több mint felében, 1581 helyen volt 2 százalékos a kulcs, 288 helyen 0 százalék, a fennmaradó 1286 településen pedig 0 és 2 százalék közötti (31. ábra).

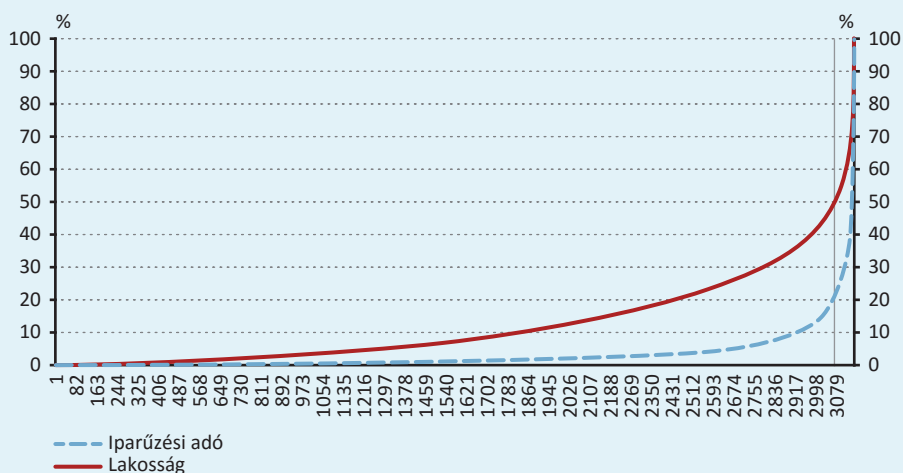
31. ábra
Települések megoszlása a helyi iparűzési adó kulcsa szerint 2019-ben

Forrás: Magyar Államkincstár.

A bevételek eloszlása a helyi önkormányzatok között nem egyenletes. 2017-ben 81 település kapta meg a helyi iparűzési adóbefizetések 80 százalékát. Ezeken a településeken Magyarország lakosságának fele él (32. ábra). Az ötezer fő alatti települések részesedése az iparűzési adó bevételekből lakosságarányukhoz képest rendkívül alacsony (33. ábra). A népességarányos megoszlástól vett eltérés egyik oka, hogy a bevételek a több vállalatnak telephelyet adó közép- és nagyvárosokban képződnek, miközben azok vonzáskörzetének települései a központi településre ingázó munkavállalók révén előállított javak adóztatásának hatásából nem részesülnek.

32. ábra
A helyi iparűzési adóbevételek és a lakosság kumulatív eloszlása 2017-ben

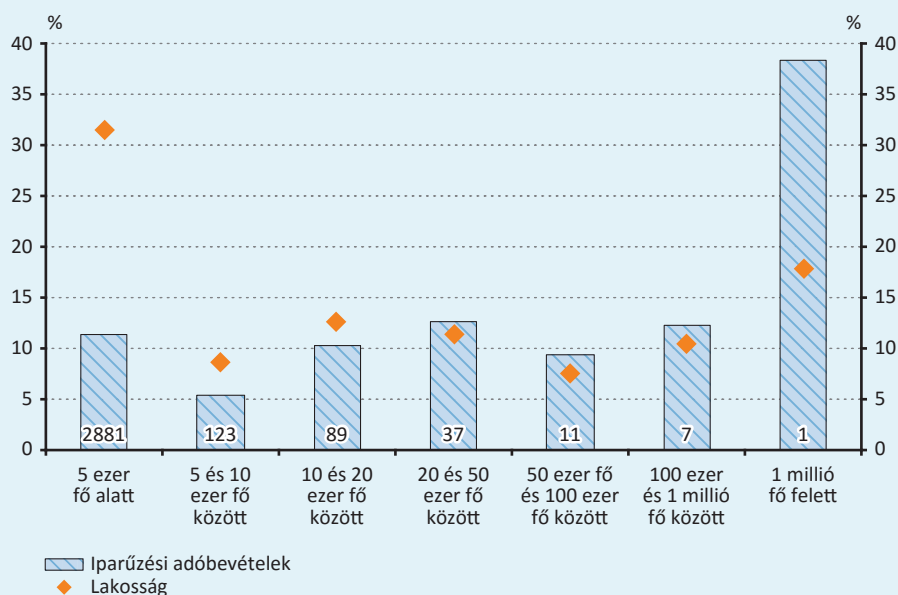

Megjegyzés: A függőleges vonal a lakosság 50 százalékát mutatja, azaz a vonaltól jobbra és balra lévő településeken összesen egyaránt a lakosság fele él.

Forrás: Magyar Államkincstár, KSH.

33. ábra

Egyes településcsoportok helyi iparűzési adóbevétele és lakosság szerinti aránya 2017-ben

Megjegyzés: az adatfeliratok az egyes csoportokban lévő települések számát mutatják.

Forrás: Magyar Államkincstár, KSH.

6.2. AZ ONLINE PÉNZTÁRGÉPEK BEVEZETÉSÉNEK HATÁSA A BEJELENTETT FORGALOMRA¹⁰

A gazdaság fehérítésének érdekében a vállalatok széles körében vált kötelezővé az online pénztárgépek (OPG-k) üzembehelyezése az elmúlt években. A programot 2012 októberében jelentette be a Kormány, majd az OPG-k üzembehelyezésére 2013 és 2014 szeptembere között került sor folyamatosan. A szerkezet abban tér el a korábban használt kasszáktól, hogy tartalmaz egy adóügyi ellenőrző egységet, amely rögzíti és mobilinternet segítségével továbbítja az adóhatóság felé a pénztárgép által kibocsátott számlák tartalmát.

Az intézkedés eredményeképpen nagyjából 100 ezer cég közel 200 ezer online pénztárgépet helyezett üzembe. A vállalatok 70 százaléka egy online pénztárgépet vásárolt, de több mint négyezer olyan cég volt, amelyik ötnél több kasszát cserélt le. Az OPG-s vállalatok felének kiskereskedelem a főtevékenysége. Az online pénztárgépekben regisztrált forgalom 83 százaléka a kiskereskedelemhez vagy a vendéglátóiparhoz (szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás) köthető.

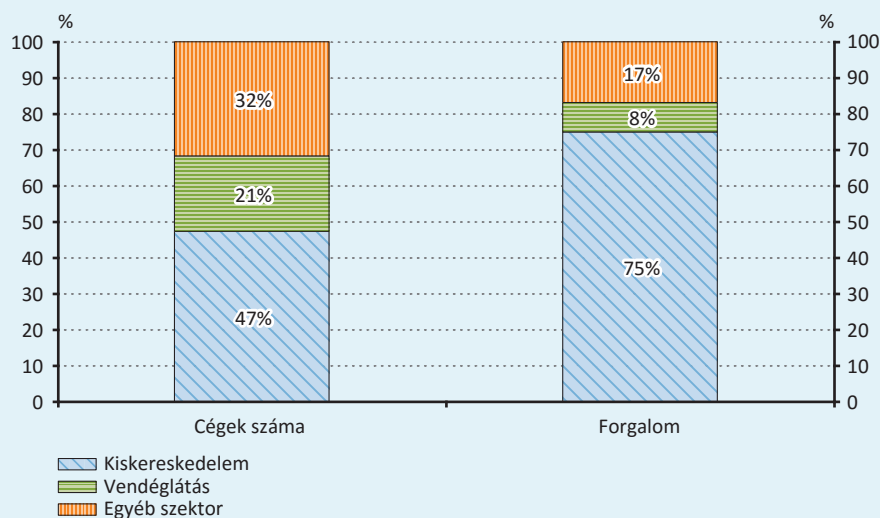
Az MNB, a PM és a KSH szakértőinek kutatása alapján az online pénztárgépek bevezetése növelte a bejelentett forgalmat, azaz érdemi fehéredést eredményezett az - üzemanyag-forgalom nélkül számított - kiskereskedelmi, illetve a vendéglátóipari szektorban. A hatás általában erősebb a vendéglátóipari szektorban, mint a kiskereskedelemben, illetve a kisebb vállalkozások körében, mint a nagyobb cégek esetében. A pontosabb becslés érdekében a cégek forgalmuk alapján három kategóriába kerültek besorolásra mindkét szektorban.

¹⁰ Lovics Gábor (KSH) – Szőke Katalin (MNB) – Tóth G. Csaba (MNB) – Ván Bálint (PM): Megugrott a kis cégek bejelentett forgalma az online pénztárgépektől szakmai cikke alapján. <https://www.mnb.hu/letoltes/megugrott-a-kis-cegek-bejelentett-forgalma-az-online-penztagpektol.pdf>

34. ábra

Az online pénztárgépet bevezető vállalatok eloszlása a cégek száma és az online pénztárgépekben rögzített forgalmuk alapján

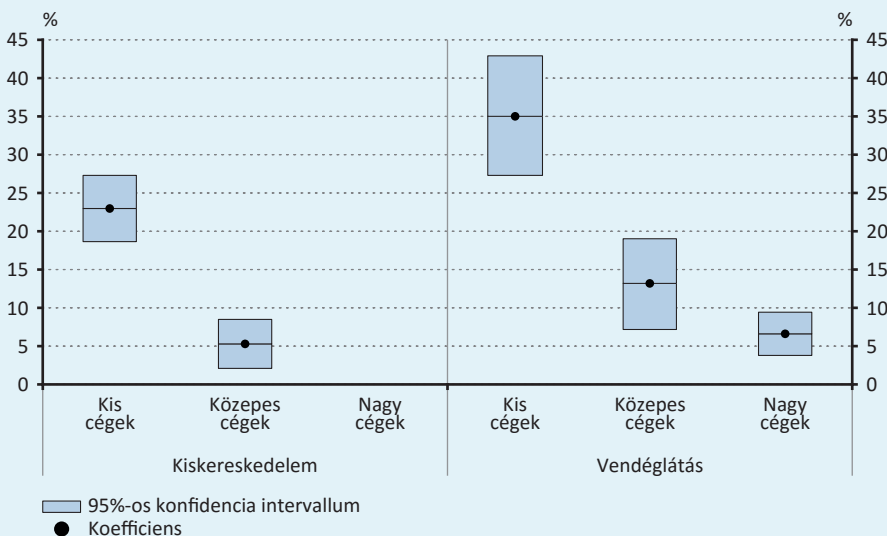
(2015)

Forrás: MNB-PM-KSH számítás NAV adatok alapján.

35. ábra

Az OPG-k bevezetésének hatása a forgalomra ágazat és méret szerint bontva

Megjegyzés: A kiskereskedelmi szektor legnagyobb cégei esetében nem talált az elemzés szignifikáns hatást. A becslésben a kis cégek az értékesítés szerinti alsó ötödbe, a közepes cégek az értékesítés szerinti második ötödbe tartoznak, míg a nagy cégek adják a populáció további hatvan százalékát. A forgalomnövekedés vizsgálata 2013 és 2015 között.

Forrás: MNB-PM-KSH számítás NAV adatok alapján.

A kiskereskedelmi szektorban a legkisebb cégek esetében 20-26 százalékkal emelkedett az éves forgalom az online pénztárgépek bekötésének hatására, a közepes méretű cégek esetében pedig 3-7 százalékkal. A kiskereskedelmi ágazat éves növekedéséhez 0,3-0,5 százalékponttal járult hozzá az OPG-k bevezetése a kis- és közepes cégek fehéredésén keresztül. A mérsékelt hatásnak az a magyarázata, hogy a forgalom viszonylag kis részét lebonyolító kisebb vállalkozásoknál, illetve a közepes méretű cégeknél mutatkozott szignifikáns fehéredési hatás, miközben a kiskereskedelmi forgalom közel 80 százaléka a forgalom alapján sorba rendezett felső 10 százalékhoz köthető, ahol nem volt érzékelhető hatás.

A vendéglátóipari szektorban a legkisebb cégek éves forgalma 30-40 százalékkal emelkedett az online pénztárgépek bekötésének hatására. A közepes cégek esetében 9-17 százalékos, a legnagyobb cégek esetében pedig 5-9 százalékos éves fehéredési hatás mutatkozott az online pénztárgép(ek) bekötése után. A vendéglátóipari ágazat esetében az OPG-k bevezetése 4-5 százalékponttal járult hozzá az éves növekedéshez.

Károly Róbert

(1308 – 1342)

I. Károly magyar király egyike volt hazánk legjelentősebb uralkodóinak. Nevéhez köthető az Árpád-kor végére kialakuló anarchia felszámolása, a királyi hatalom tiszteletének és valós befolyásának helyreállítása, valamint az ország gazdasági talpra állítása. Nevezhetnénk akár újabb honalapítónak is, hiszen a feudális szétagoltság állapotában levő országból egységes gazdasági nagyhatalommá tette Magyarországot. Francia gyökerekkel rendelkező magyar királyként, a Capeting-ház leszármazottjaként, a nagy európai befolyással bíró Anjou család sarjaként külső támogatással, de komoly harcok árán foglalhatta el a magyar trónt.

Károly új alapokra helyezte a királyi hatalmat és mélyreható reformokat vezetett be. A régi, lázadó főnemesség helyére hozzá hűséges embereket állított és közöttük osztotta fel az elkobzott birtokokat, akik csupán szolgálati birtokként, tisztségük viselése idejére kapták meg azokat. A király erejét növelte egy új hadseregforma kialakítása is, amelyben megjelent a királyi bandérium, a megyei bandérium és a kun könnyűlovasság is.

Alapvetően békés külpolitikát folytatott, dinasztikus kapcsolatokat épített ki a szomszédos államokkal, amelynek eredményeként fia, Lajos örökölte a lengyel trónt. A jelen szomszédosági politikánk alapját adó 1335-ös visegrádi királytalálkozón, amely a lengyel és a cseh király részvételével zajlott, egyebek mellett megállapodtak egy új kereskedelmi útvonalról.

A pénzügyek terén is megerősítette a királyi hatalmat és feltöltötte a kincstárat. Mivel Magyarország ekkoriban Európa első számú arany és ezüst lelőhelye volt, elsőként a nemesfém bányászatot és kereskedelmet vette szoros királyi felügyelet alá. Károly a nemesérc bányászatából származó bányabér egy jelentős hányadát megosztotta a földesurakkal, hogy elősegítse az új bányák feltárását. Megtiltotta, hogy a nemesércet külföldre szállítsák; az aranyat és ezüstöt az uralkodó által megszabott áron be kellett szolgáltatni a frissen létrehozott pénzverő kamaráknak.

A sokféle forgalomban lévő pénz helyett megkezdték az állandó értékű ezüstdénár, majd firenzei mintára az aranyforint verését, amelynek váltópénze az ezüst garas lett. A korábbi uralkodók által kedvelt pénzrontást, – amely a pénzérmék időnkénti alacsonyabb nemesfémtartalmú pénzekre történő beváltását jelentette – beszüntette.

A királyi bevételeket új adó bevezetésével is növelte. Minden olyan telek után kapudót szedtek, amelynek a kapuján egy megrakott szénásszekér be tudott menni. Bevezették a harmincadot is, amely a nyugatra és északra, valamint a huszadot, mely a délre kivitt vagy behozott árukat vámolta meg. E szilárd gazdasági alapokra támaszkodva uralkodásának második felében jelentős – a török dúlás miatt csak nyomaiban fennmaradt – gótikus építkezések folytak, mint például a visegrádi királyi palota, vagy a diósgyőri vár.

E kimagaslóan gazdag életutat végigjáró királyunk közel negyven éves uralma végén egy erős és gazdag államot hagyva fiára távozott az élők sorából. A magyar Anjou-ház politikai törekvései a királyi hatalom régi fényét újra visszaállító Nagy Lajos, Zsigmond és Mátyás személyében testesültek meg, de e törekvések útját, irányát I. Károly királyunk jelölte ki.

KÖLTSÉGVETÉSI JELENTÉS
FÉLÉVES ELEMZÉS AZ ÁLLAMHÁZTARTÁSI FOLYAMATOKRÓL
2019. szeptember

Nyomda: Prospektus Kft.
8200 Veszprém, Tartu u. 6.

mnb.hu

©MAGYAR NEMZETI BANK

1054 BUDAPEST, SZABADSÁG TÉR 9.